

KRIVIČNI ZAKON REPUBLIKE SRPSKE

OPŠTI DIO

Glava prva

OSNOVNE ODREDBE

Funkcija krivičnog zakonodavstva Republike Srpske

Član 1.

(1) Krivično zakonodavstvo Republike Srpske štiti osnovna prava i slobode čoveka i građanina i druge osnovne individualne i opšte vrijednosti koje ustanovljuje i jemči pravni poredak.

(2) Ova zaštita se ostvaruje određivanjem koja djela predstavljaju krivična djela, propisivanjem kazni i drugih krivičnih sankcija za ta djela i izricanjem tih sankcija učiniocima krivičnih djela u zakonom utvrđenom postupku.

Osnov i granice krivičnopravne prinude

Član 2.

Krivičnopravna prinuda (član 1. stav 2. ovog zakona) primjenjuje se samo kada na drugi način nije moguće zaštititi osnovne društvene vrijednosti i u meri koja je nužna za takvu zaštitu.

Nema krivičnog djela i kazne bez zakona

Član 3.

Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivična sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije zakonom ili međunarodnim pravom bilo određeno kao krivično djelo i opisana njegova obilježja i za koje nije bila zakonom propisana kazna.

Vrijemensko važenje krivičnog zakona

Član 4.

(1) Na učinioca krivičnog djela primenjuje se zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

(2) Ako je poslije izvršenja krivičnog djela izmjenjen zakon, jednom ili više puta, primjenjuje se zakon koji je najblaži za učinioca.

Krivične sankcije i njihova svrha

Član 5.

(1) Krivične sankcije su: kazne, upozoravajuće sankcije, mjere bezbednosti i vaspitne mjere.

(2) Za krivično djelo u zakonu se uvek određuje kazna i ona se može izreći samo krivično odgovornom učiniocu. Druge sankcije se izriču po odredbama opšteg dijela ovog zakona.

(3) Krivične sankcije se propisuju i izriču radi suzbijanja protivpravnih djelatnosti kojima se ugrožavaju ili povređuju vrijednosti zaštićene krivičnim zakonodavstvom.

Važenje opšteg djela

Član 6.

Odredbe opšteg dijela ovog zakona važe za sve krivičnopravne odredbe sadržane u zakonima Republike Srpske.

Glava druga

KRIVIČNO DJELO I KRIVIČNA ODGOVORNOST

Opšte odredbe o krivičnom djelu i krivičnoj odgovornosti

Krivično djelo

Član 7.

(1) Krivično djelo je protivpravno djelo kojim se povređuju ili ugrožavaju zaštićene vrijednosti i koje je, zbog svoje opasnosti, u zakonu određeno kao krivično djelo i za njega propisana krivična sankcija.

(2) Nije krivično djelo ono djelo koje je, iako sadrži obilježja krivičnog djela određena zakonom, u zanemarljivoj mjeri opasno zbog svog malog značaja i zbog neznatnosti ili odsutnosti štetnih posljedica. Djelo je malog značaja ako na to ukazuju njegova priroda, težina, okolnosti pod kojima je učinjeno, nizak stepen krivične odgovornosti učinioca ili njegove lične okolnosti.

Način izvršenja krivičnog djela

Član 8.

(1) Krivično djelo može se izvršiti činjenjem ili nečinjenjem.

(2) Krivično djelo može biti izvršeno nečinjenjem samo kad je učinilac propustio činjenje koje je bio dužan da izvrši.

Vrijeme izvršenja krivičnog djela

Član 9.

Krivično djelo učinjeno je u vrijeme kad je učinilac radio ili bio dužan da radi, bez obzira kad je posljedica nastupila.

Mjesto izvršenja krivičnog djela

Član 10.

(1) Krivično djelo je izvršeno kako u mjestu gde je učinilac radio ili je bio dužan da radi, tako i u mjestu gde je posljedica nastupila.

(2) Krivično djelo je pokušano kako u mjestu gde je učinilac radio, tako i u mjestu gde je po njegovom umišljaju posljedica trebala da nastupi ili je mogla nastupiti.

Nužna odbrana

Član 11.

(1) Nije krivično djelo ono djelo koje je učinjeno u nužnoj odbrani.

(2) Nužna je ona odbrana koja je neophodno potrebna da se od svog dobra ili od dobra drugog odbije istovrijemeno ili neposredno predstojeći protivpravni napad.

(3) Učinilac koji je prekoračio granice nužne odbrane može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje učinio usljed jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom, može se i osloboditi od kazne.

Krajnja nužda

Član 12.

(1) Nije krivično djelo ono djelo koje je učinjeno u krajnjoj nuždi.

(2) Krajnja nužda postoji kad je djelo učinjeno radi toga da učinilac otkloni od svog dobra ili od dobra drugog istovrijemenu neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a pri tom učinjeno zlo nije veće od zla koje je pretilo.

(3) Učinilac koji je sam izazvao opasnost ali iz nehata, ili je prekoračio granice krajnje nužde, može se blaže kazniti, a ako je prekoračenje učinjeno pod osobito olakšavajućim okolnostima – može se i osloboditi od kazne.

(4) Nema krajnje nužde ako je učinilac bio dužan da se izloži opasnosti.

Krivična odgovornost

Član 13.

(1) Krivično je odgovoran učinilac koji je uračunljiv i koji je krivično djelo učinio sa umišljajem ili iz nehata.

(2) Za krivično djelo učinjeno iz nehata učinilac je krivično odgovoran samo kad to zakon određuje.

Uračunljivost

Član 14.

(1) Nije uračunljiv učinilac koji u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije mogao shvatiti značaj svog djela ili nije mogao upravljati svojim postupcima usljed duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja (neuračunljivost).

(2) Učinilac krivičnog djela čija je sposobnost da shvati značaj svog djela ili sposobnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena usljed nekog stanja iz stava 1. ovog člana može se blaže kazniti (bitno smanjena uračunljivost).

(3) Krivično je odgovoran učinilac krivičnog djela koji upotrijebom alkohola, droga ili na drugi način dovede sebe u stanje u kome nije mogao shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima, ako je u vrijeme dovođenja u to stanje djelo bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem ili je u odnosu na djelo kod njega postojao nehat, a zakon za takvo djelo predviđa krivičnu odgovornost i za nehat (samoskrivljena neuračunljivost).

Umišljaj

Član 15.

(1) Krivično djelo može biti izvršeno sa direktnim ili eventualnim umišljajem.

(2) Krivično djelo je učinjeno sa direktnim umišljajem kada je učinilac bio svjestan svog djela i htio njegovo izvršenje.

(3) Krivično djelo je učinjeno sa eventualnim umišljajem kada je učinilac bio svjestan da usljed njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je pristao na njeno nastupanje.

Nehat

Član 16.

(1) Krivično djelom može biti učinjeno iz svjesnog i nesvjesnog nehata.

(2) Krivično djelo je učinjeno iz svjesnog nehata kada je učinilac bio svjestan da usljed njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posljedica, ali je olako držao da će je moći spriječiti ili da ona neće nastupiti.

(3) Krivično djelo je učinjeno iz nesvjesnog nehata kada učinilac nije bio svjestan mogućnosti nastupanja zabranjene posljedice, iako je prema okolnostima i prema svojim ličnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti.

Odgovornost za težu posljedicu

Član 17.

Kad je iz krivičnog djela proizašla teža posljedica za koju zakon propisuje težu kaznu, ta se kazna može izreći ako je učinilac u odnosu na tu posljedicu postupao iz nehata.

Stvarna zabluda

Član 18.

(1) Nije krivično odgovoran učinilac koji u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije bio svjestan nekog njegovog zakonom određenog obilježja ili koji je pogrešno smatrao da postoje okolnosti prema kojima bi, da su one stvarno postojale, to djelo bilo dozvoljeno.

(2) Ako je učinilac bio u zabludi usljed nehata, krivično je odgovoran za krivično djelo učinjeno iz nehata kad zakon i za takvo djelo određuje krivičnu odgovornost.

Pravna zabluda

Član 19.

Učinilac krivičnog djela koji iz opravdanih razloga nije znao da je to djelo zabranjeno može se blaže kazniti ili osloboditi od kazne.

Pokušaj krivičnog djela

Pokušaj

Član 20.

(1) Ko sa umišljajem započne izvršenje krivičnog djela, a ako ga ne dovrši, kazniće se za pokušaj krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, a za pokušaj drugog krivičnog djela samo kad zakon izričito propisuje kažnjavanje i za pokušaj.

(2) Učinilac će se za pokušaj kazniti u granicama kazne propisane za krivično djelo, a može se i blaže kazniti.

Nepodoban pokušaj

Član 21.

Učinilac koji pokuša da izvrši krivično djelo nepodobnim sredstvom ili prema nepodobnom predmetu - može se osloboditi od kazne.

Dobrovoljni odustanak

Član 22.

(1) Učinilac koji je pokušao izvršenje krivičnog djela, ali je dobrovoljno odustao od njegovog izvršenja, može se osloboditi od kazne.

(2) U slučaju dobrovoljnog odustanka, učinilac će se kazniti za one radnje koje čine neko drugo samostalno krivično djelo.

Saučesništvo u krivičnom djelu

Saizvršilaštvo

Član 23.

Ako više lica, učestvovanjem u radnji izvršenja ili na drugi način, zajednički izvrše krivično djelo - svako od njih kazniće se kaznom propisanom za to djelo.

Podstrekanje

Član 24.

(1) Ko drugog sa umišljajem podstrekne da izvrši krivično djelo, kazniće se kao da ga je sam izvršio.

(2) Ko drugog sa umišljajem podstrekava na izvršenje krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, a krivično djelo ne bude ni pokušano – kazniće se kao za pokušaj krivičnog djela.

Pomaganje

Član 25.

(1) Ko drugome sa umišljajem pomogne u izvršenju krivičnog djela kazniće se kao da ga je sam učinio, a može se i blaže kazniti.

(2) Kao pomaganje u izvršenju krivičnog djela smatra se naročito: davanje savjeta ili uputstava kako da se izvrši krivično djelo, stavljanje učiniocu na raspolaganje sredstava za izvršenje krivičnog djela, otklanjanje prepreka za izvršenje krivičnog djela, kao i unapred obećano prikrivanje krivičnog djela, učinioca, sredstava kojima je krivično djelo izvršeno, tragova krivičnog djela ili predmeta pribavljenih krivičnim djelom.

Granice odgovornosti i kažnjivosti saučesnika

Član 26.

(1) Saizvršilac je krivično odgovoran u granicama svog umišljaja ili nehata, a podstrekač i pomagač - u granicama njihovog umišljaja.

(2) Saizvršilac, podstrekač ili pomagač koji je dobrovoljno sprečio izvršenje krivičnog djela može se osloboditi od kazne.

(3) Lični odnosi, svojstva i okolnosti usljed kojih zakon isključuje krivičnu odgovornost, dozvoljava oslobodenje od kazne ili ublažavanje kazne, mogu se uzeti u obzir samo onom izvršiocu, saizvršiocu, podstrekaču ili pomagaču kod koga takvi odnosi, svojstva ili okolnosti postoje.

Posebni uslovi kažnjivosti podstrekača i pomagača

Član 27.

(1) Ako je krivično djelo ostalo u pokušaju, podstrekač i pomagač će se kazniti za pokušaj tog djela (član 20.).

(2) Ako je izvršeno lakše krivično djelo od onog na koje se podstrekanje i pomaganje odnosilo, podstrekač i pomagač će se kazniti za krivično djelo koje je izvršeno.

Glava treća

KAZNE

Svrha kažnjavanja, vrste kazni i uslovi za njihovo izricanje

Svrha kažnjavanja

Član 28.

U okviru svrhe krivičnih sankcija, svrha kažnjavanja je:

1) sprečavanje učinioca da čini krivična djela i njegovo prevaspitavanje;

2) uticaj na druge da ne čine krivična djela;

3) razvijanje i učvršćivanje društvene odgovornosti izražavanjem društvene osude za krivično djelo i neophodnosti poštovanja zakona.

Vrste kazni

Član 29.

Za krivična djela krivično odgovornim učiniocima mogu se izreći ove kazne:

- 1) zatvor;
- 2) novčana kazna.

Glavne i sporedne kazne

Član 30.

(1) Dugotrajni zatvor i zatvor mogu se izreći samo kao glavne kazne.

(2) Novčana kazna se može izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.

(3) Ako je za jedno krivično djelo propisano više kazni, samo se jedna može izreći kao glavna.

Zakonitost u izricanju kazne

Član 31.

(1) Učiniocu krivičnog djela izriče se kazna propisana za učinjeno krivično djelo, a blaža kazna od propisane može se izreći samo pod uslovima predviđenim ovim zakonikom.

(2) Za krivična djela učinjena iz koristoljublja novčana kazna kao sporedna može se izreći i kad nije propisana zakonom, ili kad je zakonom propisano da će se učinilac kazniti zatvorom ili novčanom kaznom, a sud kao glavnu kaznu izrekne kaznu zatvora.

Kazna zatvora

Član 32.

(1) Kazna zatvora ne može biti kraća od trideset dana niti duža od dvadeset godina.

(2) Za najteže oblike teških krivičnih djela izvršenim sa umišljajem, može se propisati kazna zatvora u trajanju od dvadeset i pet do četrdeset i pet godina (dugotrajni zatvor).

(3) Kazna dugotrajnog zatvora nikada se ne može propisati kao jedina glavna kazna za pojedino krivično djelo.

(4) Kazna dugotrajnog zatvora ne može se izreći izvršiocu koji u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije navršio dvadeset i jednu godinu života, niti bremenitoj ženi.

(5) Pod uslovima propisanim Glavom šestom ovog zakona može se izreći kazna maloljetničkog zatvora. Kazna maloljetničkog zatvora je po svojoj svrsi, prirodi, trajanju i načinu izvršenja posebna kazna lišenja slobode.

(6) Ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, amnestija i pomilovanje mogu se dati tek nakon izdržanih tri petine te kazne.

Izricanje kazne zatvora

Član 33.

(1) Kazna zatvora se izriče na pune godine i mjesece, a do šest mjeseci na pune dane. Kazna dugotrajnog zatvora se izriče samo na pune godine.

(2) Izrečena kazna zatvora koja ne prelazi tri mjeseca, može se na zahtjev osuđenog zamijeniti novčanom kaznom, shodno odredbi člana 36. st. 2. i 3. ovog zakona.

Rad za opšte dobro na slobodi

Član 34.

(1) Kad sud izrekne kaznu zatvora najviše do šest mjeseci, istovrijemeno može odrediti da se izrečena kazna, zamijeni radom za opšte dobro na slobodi, ako optuženi na to pristane.

(2) Pod uslovima iz stava 1. ovog člana, odluku o zamijeni može donijeti i drugostepeni sud prilikom donošenja odluke o žalbi protiv prvostepene presude. Poslije pravosnažnosti presude, ovakva se odluka ne može donijeti.

(3) Pri ocjeni da li izrečenu kaznu treba zamijeniti radom za opšte dobro na slobodi, sud će uzeti u obzir sve okolnosti od kojih zavisi vrsta i visina kazne, a izvršenje kazne zatvora ne bi bilo neophodno za ostvarenje svrhe kažnjavanja, a istovrijemeno uslovna osuda ne bi bila dovoljna za postizanje opšte svrhe krivične sankcije.

(4) Rad za opšte dobro na slobodi određuje se u trajanju srazmjernom izrečenoj kazni zatvora. Ovo trajanje ne može biti kraće od jednog mjeseca, niti duže od izrečene kazne zatvora. Pri odmjeravanju ovog trajanja sud će uzeti u obzir izrečenu kaznu zatvora koja se zamjenjuje, ali i mogućnost osuđenog s obzirom na njegovu ličnu situaciju i zaposlenje.

(5) Ako osuđeni poslije isteka datog mu roka, ne izvrši ili samo djelimično izvrši rad za opšte dobro na slobodi, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora u trajanju srazmjernom vrijeme preostalog rada za opšte dobro na slobodi i preostalom dijelu koji nije izvršen.

(6) Zamijena kazne zatvora radom za opšte dobro na slobodi može se primjeniti i u slučajevima kada se novčana kazna zamjenjuje kaznom zatvora prema odredbama člana 36. ovog zakona.

(7) Raspored na rad za opšte dobro na slobodi u smislu vrste i radnog mjesta vrši Ministarstvo pravde Republike Srpske, vodeći računa o sposobnostima i znanjima osuđenog.

Novčana kazna

Član 35.

(1) Novčana kazna se izriče u dnevnim iznosima, a ako to nije moguće, može se izreći u određenom iznosu.

(2) Ako se novčana kazna izriče u dnevnim iznosima, može iznositi najmanje pet a najviše 360 dnevnih iznosa, a za krivična djela učinjena iz koristoljublja najviše 1 500 dnevnih iznosa, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.

(3) Ako se novčana kazna izriče u određenom iznosu, najniži iznos ne može biti manji od **50 KM**, a najviši iznos ne može biti veći od **50.000 KM**, a za krivična djela učinjena iz koristoljublja iznos ne može biti veći od **1.000.000 KM**, osim u slučajevima propisanim ovim zakonom.

(4) Broj dnevnih iznosa novčane kazne određuje sud primjenjujući opšta pravila o odmjeravanju kazne. Visinu dnevnog iznosa sud određuje tako što uzima u obzir visinu dnevnog dohotka učinioca prema iznosu njegove tromjesečne neto plate i njegova druga primanja, kao i porodične obaveze. Prilikom određivanja visine iznosa sud se oslanja na podatke koji u trenutku izricanja kazne nisu stariji od šest mjeseci.

(5) Podatke iz prethodnih stavova ovog člana koji sudu nisu poznati obezbjeđuje optuženi u roku koji odredi sud, a najkasnije do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku. Ako do završetka glavnog pretresa u krivičnom postupku sudu nisu poznate okolnosti bitne za određivanje visine dnevnog iznosa novčane kazne, novčana kazna se izriče u određenom iznosu, pri čemu se primjenjuju opšta pravila za odmjeravanje kazne.

(6) Najniži dnevni iznos novčane kazne iznosi jednu šezdesetinu, a najviši jednu trećinu zadnje zvanično objavljene prosječne mjesečne neto plate zaposlenih u Republici Srpskoj, koju objavljuje Zavod za statistiku Republike Srpske.

(7) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne, koji ne može biti kraći od petnaest dana ni duži od šest mjeseci, ali u opravdanim slučajevima sud može dopustiti da osuđeni isplati novčanu kaznu i u otplatama, s tim da rok isplate ne može biti duži od dvije godine.

(8) Novčane kazne izrečene i naplaćene po ovom zakonu su prihod budžeta Republike Srpske.

Član 36.

Zamijena novčane kazne

(1) Novčana kazna se ne naplaćuje prinudno.

(2) Ako osuđeni ne plati novčanu kaznu u roku koji je utvrđen presudom, sud će bez odlaganja donijeti odluku da se novčana kazna zamijeni kaznom zatvora.

(3) Novčana kazna će se zamijeniti kaznom zatvora tako što će se za svaki započeti dnevni iznos novčane kazne, odnosno ako je novčana kazna bila izrečena u određenom iznosu; za svakih započelih **50 KM** novčane kazne odrediti jedan dan zatvora, ali zatvor u tom slučaju ne može biti duži od šest mjeseci.

(4) Ako osuđeni isplati samo dio novčane kazne, ostatak će se srazmjerno pretvoriti u zatvor, a ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne – izvršenje zatvora će se obustaviti.

(5) Poslije smrti osuđenog novčana kazna neće se izvršiti.

Odmjeravanje kazne

Opšta pravila o odmjeravanju kazne

Član 37.

(1) Sud će učiniocu krivičnog djela odmeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito stepen krivične odgovornosti, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinioca, njegove lične prilike i njegovo držanje posle učinjenog krivičnog djela, kao i druge okolnosti koje se odnose na ličnost učinioca.

(2) Kad sud odmjerava kaznu učiniocu za krivično djelo učinjeno u povratu, posebno će uzeti u obzir da li je ranije djelo iste vrste kao i novo djelo, da li su oba djela učinjena iz istih pobuda i koliko je vremena proteklo od ranije osude, odnosno od izdržane ili oproštene kazne.

(3) Pri odmjeravanju novčane kazne sud će posebno uzeti u obzir imovno stanje učinioca.

Ublažavanje kazne

Član 38.

Sud može učiniocu odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili primjeniti blažu vrstu kazne:

- 1). kad zakon predviđa da se učinilac može blaže kazniti;
- 2). kad utvrdi da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Granice ublažavanja kazne

Član 39.

(1) Kad postoje uslovi za ublažavanje kazne iz prethodnog člana ovog zakona, sud će ublažiti kaznu u ovim granicama:

- 1). ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora;
- 2). ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor od pet godina, kazna se može ublažiti do dvije godine zatvora;
- 3). ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor od tri godine, kazna se može ublažiti do šest mjeseci zatvora;
- 4). ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor ispod tri godine, kazna se može ublažiti do trideset dana zatvora, a može se, umjesto zatvora, izreći novčana kazna;
- 5). ako je za krivično djelo propisana novčana kazna sa naznačenjem posebne najmanje mjere, kazna se može ublažiti do pet dnevnih iznosa, a ako se izriče u određenom iznosu do **50 KM**.

(2) Pri odlučivanju u kojoj će mjeri kaznu ublažiti prema pravilima iz stava 1. ovog člana, sud će posebno uzeti u obzir najmanju i najveću mjeru kazne propisane za krivično djelo.

Oslobodjenje od kazne**Član 40.**

(1) Sud može osloboditi od kazne učinioca krivičnog djela samo kad to zakon izričito predviđa.

(2) Kad je sud ovlašten da učinioca krivičnog djela oslobodi od kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne.

Poseban slučaj za oslobodjenje od kazne**Član 41.**

(1) Sud može osloboditi od kazne učinioca krivičnog djela učinjenog iz nehata kad posljedice djela tako teško pogađaju učinioca da izricanje kazne u takvom slučaju očigledno ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja.

(2) Ako je učinilac posle izvršenog djela, a prije nego što je saznao da je otkriven, dobrovoljno otklonio posljedice djela ili naknadio štetu prouzrokovanu krivičnim djelom, može se osloboditi od kazne.

Sticaj krivičnih djela**Član 42.**

(1) Ako je učinilac jednom radnjom ili sa više radnji učinio više krivičnih djela za koja mu se istovrijemeno sudi, sud će prethodno utvrditi kazne za svako od tih djela pa će za sva ta djela izreći jedinstvenu kaznu.

(2) Jedinstvenu kaznu sud će izreći po sljedećim pravilima:

1) ako je za neko krivično djelo u sticaju utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora, izreći će samo tu kaznu;

2) ako je za krivična djela u sticaju utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedinačne utvrđene kazne, ali ne smije dostići zbir utvrđenih kazni niti preći dvadeset godina zatvora;

3) ako su za sva krivična djela u sticaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna ne može biti veća od osam godina zatvora;

4) ako je za krivična djela u sticaju utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna ne smije preći zbir utvrđenih kazni niti iznos od **50.000 KM**, odnosno **1.000.000 KM** – ako je neko od djela izvršeno iz koristoljublja;

5) ako je za neka krivična djela u sticaju utvrdio kazne zatvora, a za druga novčane kazne, izreći će jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu po odredbama tač. 2. do 4. ovog stava.

(3) Sporednu kaznu sud će izreći ako je utvrđena makar i za jedno krivično djelo u sticaju, a ako je utvrdio više novčanih kazni, izreći će jednu novčanu kaznu po odredbi tačke 4. stava 2. ovog člana.

(4) Ako je sud za krivična djela u sticaju utvrdio kazne zatvora i maloljetničkog zatvora, izreći će zatvor kao jedinstvenu kaznu shodnom primjenom pravila predviđenih u stavu 2. ovog člana.

Odmjeravanje kazne osuđenom licu**Član 43.**

(1) Ako se osuđenom licu sudi za krivično djelo učinjeno prije nego što je započelo izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za krivično djelo učinjeno za vrijeme izdržavanja zatvora ili maloljetničkog zatvora, sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva krivična djela primenom odredaba člana 42. ovog zakona, uzimajući raniju izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Kazna ili deo kazne koju je osuđeni izdržao uračunaće se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.

(2) Za krivično djelo učinjeno u toku izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili maloljetničkog zatvora,

sud će učiniocu izreći kaznu nezavisno od ranije izrečene kazne, ako se primenom odredaba člana 42. ovog zakona ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja s obzirom na trajanje neizdržanog djela ranije izrečene kazne.

(3) Prema osuđenom koji je u vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora učini krivično djelo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do jedne godine, primjeniće se disciplinska mjera.

Uračunavanje pritvora i ranije kazne**Član 44.**

(1) Vrijeme provedeno u pritvoru, kao i svako lišenje slobode u vezi sa krivičnim djelom, uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora, kaznu dugotrajnog zatvora, kaznu maloljetničkog zatvora i novčanu kaznu.

(2) Zatvor ili novčana kazna koju je osuđeni izdržao, odnosno platio za prekršaj, kao i kazna ili disciplinska mjera lišenja slobode koju je izdržao zbog povrede vojne discipline, uračunava se u kaznu izrečenu za krivično djelo čija obilježja obuhvataju i obilježja prekršaja, odnosno povrede vojne discipline.

(3) Pri svakom uračunavanju izjednačuje se dan pritvora, dan lišenja slobode, dan maloljetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od **50 KM**.

Glava četvrta**UPOZORAVAJUĆE SANKCIJE****Vrste upozoravajućih sankcija i opšti uslovi njihove primene****Član 45.**

(1) Upozoravajuće sankcije su: uslovna osuda i sudska opomena.

(2) Ove sankcije se izriču krivično odgovornom učiniocu samo u slučajevima kad, s obzirom na prirodu i težinu krivičnog djela, okolnosti pod kojima je učinjeno i ličnost učinioca, nije nužna primena kazne i kad se svrha kažnjavanja može postići upozorenjem uz pretnju kaznom (uslovna osuda) ili samo upozorenjem (sudska opomena).

Uslovna osuda**Član 46.**

(1) Uslovnom osudom sud učiniocu krivičnog djela utvrđuje kaznu i istovrijemeno određuje da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vrijeme koje odredi sud, a koje nemože biti kraće od jedne ni duže od pet godina (vrijeme proveravanja), ne učini novo krivično djelo.

(2) Sud može u uslovnoj osudi odrediti da će se kazna izvršiti i ako osuđeni u određenom roku ne vrati imovinsku korist pribavljenu izvršenjem krivičnog djela, ne naknadi štetu koju je prouzrokovao krivičnim djelom ili ne ispuni druge obaveze predviđene u krivičnopravnim odredbama. Rok za ispunjenje tih obaveza utvrđuje sud u okviru određenog vremena proveravanja.

(3) Mjere bezbjednosti, izrečene uz uslovnu osudu, izvršiće se.

Uslovi za izricanje uslovne osude**Član 47.**

(1) Učiniocu se uslovnom osudom može utvrditi samo kazna zatvora do dvije godine ili novčana kazna.

(2) Pri odluci da li će izreći uslovnu osudu, sud će ocijeniti da li se od učinioca sa osnovom može očekivati da ubuduće neće

vršiti krivična djela i ako kazna, kojom mu se prijeti, ne bude izvršena, a na osnovu svih okolnosti važnih za takvu ocenu.

(3) Ako je učiniocu utvrđena i kazna zatvora i novčana kazna, uslovna osuda može se izreći za obje kazne ili samo za kaznu zatvora.

Opozivanje uslovne osude zbog novog krivičnog djela

Član 48.

(1) Sud će opozvati uslovnu osudu ako osuđeni u vrijeme provera učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora od dvije godine ili u dužem trajanju.

(2) Ako osuđeni u vrijeme provera učini jedno ili više krivičnih djela za koja je izrečena kazna zatvora manja od dvije godine ili novčana kazna, sud će, pošto ocjeni sve okolnosti koje se odnose na učinjena krivična djela i učinioca, a posebno srodnost učinjenih krivičnih djela, njihov značaj i pobude iz kojih su učinjena, odlučiti da li će opozvati uslovnu osudu. Pri tome sud je vezan zabranom izricanja uslovne osude, ako učiniocu za krivična djela utvrđena u uslovnoj osudi i za nova krivična djela treba izreći kaznu preko dvije godine zatvora (član 47. stav 1.).

(3) Ako opozove uslovnu osudu, sud će primenom odredaba člana 42. ovog zakona izreći jedinstvenu kaznu i za ranije učinjeno i za novo krivično djelo, uzimajući kaznu iz opozvane uslovne osude kao utvrđenu.

(4) Ako ne opozove uslovnu osudu, sud može za novo učinjeno krivično djelo izreći uslovnu osudu ili kaznu. Ako sud nađe da i za novo krivično djelo treba izreći uslovnu osudu, primenom odredaba člana 42. ovog zakona utvrdiće jedinstvenu kaznu i za ranije učinjeno i za novo krivično djelo i odrediće novo vrijeme provjeravanja (član 46. stav 1.) računajući od dana pravosnažnosti nove presude. Osuđenom kome za novo krivično djelo bude izrečen zatvor, vrijeme provedeno na izdržavanju ove kazne ne računa se u vrijeme provjeravanja utvrđeno uslovnom osudom za ranije djelo.

Opozivanje uslovne osude zbog ranije učinjenog krivičnog djela

Član 49.

(1) Sud će opozvati uslovnu osudu ako poslije njenog izricanja utvrdi da je osuđeni izvršio krivično djelo prije nego što je uslovno osuđen i ako ocjeni da ne bi bilo osnova za izricanje uslovne osude da se znalo za to djelo. U tom slučaju primeniće odredbu člana 48. stav 3. ovog zakona.

(2) Ako sud ne opozove uslovnu osudu, primeniće odredbu člana 48. stav 4. ovog zakona.

Opozivanje uslovne osude zbog neispunjenja određenih

obaveza Član 50.

Ako je uslovnom osudom osuđenom određeno ispunjenje neke obaveze iz člana 46. stav 2. ovog zakona, a on ne ispuni tu obavezu u roku određenom u presudi, sud može, u okviru vremena provjeravanja, produžiti rok za ispunjenje obaveze ili može opozvati uslovnu osudu i izreći kaznu koja je utvrđena u uslovnoj osudi. Ako utvrdi da osuđeni iz opravdanih razloga ne može da ispuni postavljenu obavezu, sud će ga osloboditi od ispunjenja te obaveze ili je zamijeniti drugom odgovarajućom obavezom predviđenom zakonom.

Rokovi za opozivanje uslovne osude

Član 51.

(1) Uslovna osuda može se opozvati u toku vremena provjeravanja. Ako osuđeni u tom vremenu učini krivično djelo koje povlači opozivanje uslovne osude, a to je presudom utvrđeno tek posle isteka vremena provera, uslovna osuda može se

opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana kad je proteklo vrijeme provjeravanja.

(2) Ako osuđeni u određenom roku ne ispuni neku obavezu iz člana 46. stav 2. ovog zakona, sud može, najkasnije u roku od jedne godine od dana kad je proteklo vrijeme provjeravanja, odrediti da se izvrši utvrđena kazna u uslovnoj osudi.

(3) Odluka kojom se opoziva uslovna osuda mora postati pravosnažna u rokovima iz stavova 1. i 2. ovog člana.

Uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom

Član 52.

(1) Sud može odrediti da se učinilac, kome je izrečena uslovna osuda, stavi pod zaštitni nadzor za određeno vrijeme u toku vremena provjeravanja.

(2) Zaštitni nadzor obuhvata zakonom predviđene mjere pomoći, staranja, nadzora i zaštite.

(3) Ako u toku trajanja zaštitnog nadzora sud utvrdi da je ispunjena svrha ove mjere, može zaštitni nadzor ukinuti prije isteka određenog vremena.

(4) Ako osuđeni kome je izrečen zaštitni nadzor ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio, sud ga može opomenuti ili može ranije obaveze zamijeniti drugim ili produžiti trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena provjeravanja, ili opozvati uslovnu osudu.

Sadržaj zaštitnog nadzora

Član 53.

(1) Zaštitni nadzor može obuhvatiti ove obaveze:

1. liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi;
2. uzdržavanje od upotrebe alkoholnih pića ili opojnih droga;
3. posjećivanje određenih psihijatrijskih, psiholoških i drugih savjetova i postupanje po njihovim savjetima;
4. osposobljavanje za određeno zanimanje;
5. prihvatanje zaposlenja koje odgovara stručnoj spremi i sposobnostima učinilaca;
6. raspolaganje s platom i drugim приходima ili imovinom na primjeren način i u skladu s bračnim i porodičnim obavezama.

(2) Sud u presudi određuje jednu ili više obaveza iz prethodnog stava ovog člana, pri čemu pobježe navodi u čemu se one sastoje i kako ih treba izvršiti.

Sudska opomena

Član 54.

(1) Sudska opomena može se izreći za krivična djela za koja je propisan zatvor do jedne godine ili novčana kazna, a učinjena su pod takvim olakšavajućim okolnostima koje ih čine osobito lakim.

(2) Za određena krivična djela i pod uslovima predviđenim zakonom sudska opomena može se izreći i kad je propisan zatvor do tri godine.

(3) Sudsku opomenu sud može izreći za više krivičnih djela učinjenih u sticaju ako za svako od tih djela postoje uslovi iz stava 1. i 2. ovog člana.

(4) Pri odlučivanju da li će izreći sudsku opomenu sud će, vodeći računa o svrsi sudske opomene, posebno uzeti u obzir ličnost učinioca, njegov raniji život, njegovo ponašanje poslije izvršenog krivičnog djela, stepen krivične odgovornosti i druge okolnosti pod kojima je djelo učinjeno.

(5) Sudska opomena ne može se izreći vojnim licima za krivična djela protiv Vojske Republike Srpske.

Glava peta

MJERE BEZBJEDNOSTI**Svrha mjera bezbjednosti**
Član 55.

U okviru opšte svrhe krivičnih sankcija, svrha mjera bezbjednosti je da se otklone stanja ili uslovi koji mogu biti od uticaja da učinilac ubuduće vrši krivična djela.

Vrste mjera bezbjednosti
Član 56.

Učiniocima krivičnih djela mogu se izreći ove mjere bezbjednosti:

- 1). obavezno psihijatrijsko lečenje;
- 2). obavezno liječenje od zavisnosti;
- 3). zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti;
- 4). zabrana upravljanja motornim vozilom;
- 5). oduzimanje predmeta;

Izricanje mjera bezbjednosti
Član 57.

Sud može učiniocu krivičnog djela izreći jednu ili više mjera bezbjednosti kad postoje uslovi za njihovo izricanje predviđeni ovim zakonom.

Obavezno psihijatrijsko lečenje
Član 58.

(1) Učiniocu koji je krivično djelo učinio u stanju bitno smanjene uračunljivosti, sud će izreći obavezno psihijatrijsko lečenje ako na osnovu težine izvršenog krivičnog djela i stepena učiniočeve duševne poremećenosti utvrdi da postoji opasnost da bi mogao izvršiti isto ili teže krivično djelo i da je radi otklanjanja ove opasnosti potrebno njegovo lečenje.

(2) Mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja može se izvršiti, pod uslovima utvrđenim u stavu 1. ovog člana, uz izdržavanje kazne zatvora ili uz rad za opšte dobro na slobodi, ili uz uslovnu osudu.

(3) Mjera bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja traje dok ne prestanu razlozi zbog kojih je izrečena, ali najduže do isteka izdržavanja kazne zatvora ili izvršenja rada za opšte dobro na slobodi ili isteka vremena provjeravanja uz uslovnu osudu.

(4) Kao u slučaju iz člana 34. (rad za opšte dobro na slobodi) stav 5. ovog zakona, izvršenje kazne zatvora može se odrediti izvršiocu krivičnog djela koji se u toku izvršenja rada za opšte dobro na slobodi kao zamijeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom psihijatrijskom liječenju.

(5) Pod uslovima iz stava 2. ovog člana, obavezno psihijatrijsko liječenje se može nastaviti izvan medicinske ustanove nakon što je osuđeni uslovno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje, uslovni otpust će se opozvati.

(6) Prema izvršiocu krivičnog djela koji se ne podvrgne psihijatrijskom liječenju u toku vremena provjeravanja određenog u uslovnoj osudi, može se postupiti prema odredbi člana 50. (Opozivanje uslovne osude zbog neispunjenja određenih obaveza) ovog zakona.

Obavezno liječenje od zavisnosti
Član 59.

(1) Mjera bezbjednosti obaveznog liječenja od zavisnosti može se izreći učiniocu koji je krivično djelo učinio pod odlučujućim djelovanjem zavisnosti od alkohola ili opojnih droga, ako postoji opasnost da će zbog te zavisnosti i ubuduće činiti krivična djela.

(2) Mjera bezbjednosti obaveznog liječenja od zavisnosti, pod uslovima iz stava 1. ovog člana se može izreći uz istu

krivičnu sankciju u istom trajanju i na isti način, kako je ovim zakonom propisano za mjeru bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja.

(3) Kao u slučaju iz člana 34. stav 5. ovog zakona izvršenje kazne zatvora može se odrediti učiniocu krivičnog djela koji se tokom izvršavanja rada za opšte dobro na slobodi kao zamijeni za kaznu zatvora ne podvrgne obaveznom liječenju od zavisnosti.

(4) Pod uslovima iz člana 58. stav 2. ovog zakona obavezno liječenje od zavisnosti može se nastaviti van zdravstvene ustanove nakon što je osuđeni uslovno otpušten. Ako osuđeni ne nastavi liječenje uslovni otpust će se opozvati.

(5) Prema učiniocu krivičnog djela koji se ne podvrgne liječenju od zavisnosti tokom vremena provjeravanja određenog u uslovnoj osudi, može se postupiti u skladu sa odredbom člana 50. ovog zakona.

Zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti
Član 60.

(1) Mjera bezbjednosti zabrane vršenja određenog poziva, djelatnosti ili dužnosti može se izreći učiniocu koji je izvršio krivično djelo u vezi imovine koja mu je bila povjerena ili kojoj je imao pristup zahvaljujući svom pozivu, djelatnosti ili dužnosti, ako postoji opasnost da bi takvo obavljanje moglo podsticajno uticati da učini novo krivično djelo zloupotrebom svog poziva, djelatnosti ili dužnosti u vezi imovine koja mu je povjerena ili kojoj ima pristup.

(2) Sud određuje trajanje mjere iz stava 1. ovog člana, koje ne može biti kraće od jedne ni duže od deset godina, računajući od dana pravosnažnosti odluke, s tim da se vrijeme provedeno u zatvoru, odnosno u zdravstvenoj ustanovi za čuvanje i lečenje ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.

(3) Kao u slučaju iz člana 34. stav 5. ovog zakona izvršenje kazne zatvora može se odrediti učiniocu krivičnog djela koji tokom izvršavanja rada za opšte dobro na slobodi, kao zamijenu za kaznu zatvora prekrši zabranu obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti.

(4) Prema učiniocu krivičnog djela koji prekrši zabranu vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, tokom vremena provjeravanja određenog u uslovnoj osudi može se postupiti shodno odredbi člana 50. ovog zakona.

Zabrana upravljanja motornim vozilom
Član 61.

(1) Mjeru bezbjednosti zabrane upravljanja motornim vozilom sud može izreći učiniocu krivičnog djela protiv bezbjednosti saobraćaja kada postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ponovo učiniti takvo krivično djelo.

(2) Učiniocu krivičnog djela kojim se ugrožava javni saobraćaj sud može izreći zabranu upravljanja motornim vozilom određene vrste ili kategorije.

(3) Sud određuje trajanje mjere iz stava 1. ovog člana, koje ne može biti kraće od tri mjeseca ni duže od pet godina, računajući od dana pravosnažnosti odluke, s tim da se vrijeme provedeno u zatvoru, odnosno zdravstvenoj ustanovi za čuvanje i lečenje ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.

(4) Ako je mjera iz stava 1. ovog člana izrečena licu koje ima stranu dozvolu za upravljanje motornim vozilom, ona obuhvata zabranu njenog korišćenja na teritoriji Republike Srpske za vrijeme od tri mjeseca do pet godina.

(5) Prema učiniocu krivičnog djela kojem je zabranjeno upravljanje motornim vozilom uz zamijenu za kaznu zatvora ili uslovnu osudu ako ne postupi po toj zabrani primjenice se odredbe člana 34. stav 5. i člana 50. ovog zakona.

Oduzimanje predmeta
Član 62.

(1) Predmeti koji su upotrijebljeni ili su bili namijenjeni za izvršenje krivičnog djela ili koji su nastali izvršenjem krivičnog djela mogu se oduzeti ako su svojina učinioca.

(2) Predmeti iz stava 1. ovog člana mogu se oduzeti i kad nisu svojina učinioca ako to zahtijevaju interesi opšte bezbjednosti ili razlozi morala, ali time se ne dira u pravo trećih lica na naknadu štete.

(3) Zakonom se može odrediti obavezno oduzimanje predmeta.

Glava šesta

VASPITNE PREPORUKE, MJERE I KAZNE ZA MALOLJETNIKE

Opšte odredbe

Važenje posebnih krivičnopravnih odredbi za maloljetnike

Član 63.

(1) Za maloljetne učinioce krivičnih djela važe posebne odredbe sadržane u ovoj glavi, a druge odredbe krivičnog zakona mogu se primjeniti samo ako nisu u suprotnosti sa ovim posebnim odredbama.

(2) Posebne odredbe koje važe za maloljetne učinioce krivičnih djela, važe i za punoljetne kad im se sudi za krivična djela koja su učinili kao maloljetnici, a izuzetno i za lica koja su učinila krivično djelo kao mlađi punoljetnici.

Isključenje krivičnih sankcija prema deci

Član 64.

Prema maloljetniku koji u vrijeme izvršenja krivičnog djela nije navršio 14 godina (dijete) ne mogu se primjeniti krivične sankcije.

Uslovi primjene vaspitnih preporuka

Član 65.

(1) Prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela mogu se primjeniti vaspitne preporuke za krivična djela s propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Vaspitne preporuke prema maloljetniku može primijeniti nadležni tužilac ili sudija za maloljetnike.

(3) Uslovi primjene vaspitnih preporuka su: priznanje krivičnog djela od strane maloljetnika i njegova izražena spremnost za pomirenje s oštećenim.

Svrha vaspitnih preporuka

Član 66.

Svrha vaspitnih preporuka je:

1) da se ne pokreće krivični postupak prema maloljetnom učiniocu krivičnog djela,

2) da se primjenom vaspitnih preporuka utiče na maloljetnika da ubuduće ne čini krivična djela.

Vrste vaspitnih preporuka

Član 67.

(1) Vaspitne preporuke su:

1. lično izvinjenje oštećenom,
2. naknada štete oštećenom,
3. redovno pohađanje škole,
4. rad u korist humanitarne organizacije ili lokalne zajednice,
5. prihvatanje odgovarajućeg zaposlenja,
6. smještaj u drugu porodicu, dom ili ustanovu,

7. liječenje u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi,

8. posjećivanje vaspitnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta.

(2) Vaspitne preporuke iz tač. 1. do 3. i tačke 8. stava 1. ovog člana primjenjuje ovlašćeni tužilac, a vaspitne preporuke iz tač. 4. do 7. primjenjuje sudija za maloljetnike.

Izbor vaspitnih preporuka

Član 68.

(1) Pri izboru vaspitnih preporuka ovlašćeni tužilac ili sudija za maloljetnike uzeće u obzir sve ukupne interese maloljetnika i oštećenog. Pritom će posebno voditi računa da se primijenjenim vaspitnim preporukama ne dovede u pitanje redovno školovanje maloljetnika ili njegov rad.

(2) Vaspitne preporuke mogu trajati najduže jednu godinu.

(3) Vaspitne preporuke mogu se u toku njihovog izvršavanja zamijeniti drugom ili ukinuti.

(4) Izbor i primjena vaspitnih preporuka vrši se u saradnji s roditeljima ili staraocima maloljetnika i organima socijalnog staranja.

Krivične sankcije prema maloljetnicima

Član 69.

(1) Maloljetniku koji je u vrijeme izvršenja krivičnog djela navršio 14 - a nije navršio 16 godina (mlađi maloljetnik) – mogu se izreći samo vaspitne mjere.

(2) Maloljetniku koji je u vrijeme izvršenja krivičnog djela navršio 16 – a nije navršio 18 godina (stariji maloljetnik) – mogu se izreći vaspitne mjere pod uslovima predviđenim ovim zakonom, a izuzetno mu se može izreći maloljetnički zatvor.

(3) Mjere bezbednosti mogu se izreći maloljetnicima pod uslovima koje predviđa ovaj zakonik.

(4) Maloljetniku se ne mogu izreći sudska opomena i uslovna osuda.

Posebna svrha krivičnih sankcija prema maloljetnicima

Član 70.

Posebna svrha vaspitnih mjera i maloljetničkog zatvora je da se pružanjem zaštite i pomoći maloljetnim učiniocima krivičnih djela, vršenjem nadzora nad njima, njihovim stručnim osposobljavanjem i razvijanjem njihove lične odgovornosti, obezbjedi njihovo vaspitanje, prevaspitavanje i pravilan razvoj. Pored toga, svrha maloljetničkog zatvora je vršenje pojačanog uticaja na maloljetne učinioce da ubuduće ne vrše krivična djela, kao i na druge maloljetnike da ne vrše krivična djela.

Vaspitne mjere

Vrste vaspitnih mjera

Član 71.

Maloljetnom učiniocu krivičnog djela mogu se izreći ove vaspitne mjere:

- disciplinske mjere: ukor ili upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike;

- mjere pojačanog nadzora: od strane roditelja, usvojioca ili staraoca, u drugoj porodici ili od strane nadležnog organa socijalnog staranja;

- zavodske mjere: upućivanje u vaspitnu ustanovu, u vaspitno – popravni dom ili u drugu ustanovu za osposobljavanje.

Izbor vaspitne mjere

Član 72.

Pri izboru vaspitne mjere sud će uzeti u obzir uzrast maloljetnika, stepen njegove duševne razvijenosti, njegova

psihička svojstva, njegove sklonosti, pobude iz kojih je djelo učinio, dosadašnje vaspitanje, sredinu i prilike u kojima je živio, težinu djela, da li je prema njemu ranije bila izrečena vaspitna mjera ili kazna i sve druge okolnosti koje mogu biti od uticaja za izricanje one mjere kojom će se najbolje postići svrha vaspitnih mjera.

Ukor

Član 73.

(1) Sudski ukor se izriče ako je dovoljno da se maloljetnik zbog učinjenog krivičnog djela samo ukori.

(2) Pri izricanju sudskog ukora ukazaće se maloljetniku na štetnost njegovog postupka i predočiće mu se da u slučaju ponovnog izvršenja krivičnog djela može prema njemu biti izrečena druga mjera.

Upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike

Član 73.

(1) Sud će uputiti maloljetnika u disciplinski centar za maloljetnike kad je potrebno da se odgovarajućim kratkotrajnim mjerama izvrši uticaj na njegovu ličnost i vladanje.

(2) Maloljetnika kome je izrečena mjera iz stava 1. ovog člana sud može uputiti u disciplinski centar:

- na određeni broj sati u praznične dane i to najviše četiri uzastopna praznična dana;
- na određeni broj sati u toku dana, a li najduže mjesec dana;
- na neprekidni boravak za utvrđeni broj dana, ali ne duže od dvadeset dana.

(3) Pri izricanju mjere iz stava 1. ovog člana sud će voditi računa da usljed njenog izvršenja maloljetnik ne izostane od redovne nastave ili od posla.

(4) U disciplinskom centru uposliće se maloljetnik na korisnim radovima koji odgovaraju njegovom uzrastu.

(5) Kad izrekne upućivanje u disciplinski centar za maloljetnike sud može odrediti da se po izvršenju ove mjere maloljetnik stavi pod pojačani nadzor nadležnog organa socijalnog staranja.

Pojačan nadzor roditelja, usvojioca ili staraoca

Član 75.

(1) Meru pojačanog nadzora roditelja, usvojioca ili staraoca sud će izreći ako su roditelji, usvojilac, odnosno staralac propustili da vrše nadzor nad maloljetnikom, a u mogućnosti su da ovakav nadzor vrše.

(2) Kad sud izrekne meru iz stava 1. ovog člana može roditelju, usvojiocu ili staraocu dati potrebna uputstva i naložiti im određene dužnosti u pogledu mjera koje treba preduzeti za vaspitanje maloljetnika, za njegovo liječenje i za otklanjanje štetnih uticaja na njega.

(3) Pri izricanju mjere iz stava 1. ovog člana sud može odrediti da nadležni organ socijalnog staranja provjerava njeno izvršenje i ukazuje pomoć roditelju, usvojiocu ili staraocu. Sud će naknadno odlučiti o prestanku ovog provjeravanja, s tim da ono ne može trajati manje od jedne ni duže od tri godine.

Pojačani nadzor u drugoj porodici

Član 76.

(1) Ako roditelji, usvojilac, odnosno staralac maloljetnika nisu u mogućnosti da nad njim vrše nadzor ili ako se od njih ne može to s osnovom očekivati, maloljetnik će se predati drugoj porodici koja je voljna da ga primi i koja ima mogućnosti da nad njim vrši pojačan nadzor.

(2) Izvršenje mjere iz stava 1. ovog člana obustaviće se kad roditelji, usvojilac, odnosno staralac maloljetnika steknu mogućnost da nad njim vrše pojačan nadzor ili kad prema rezultatu prevaspitanja prestane potreba za pojačanim nadzorom.

(3) Pri izricanju mjere iz stava 1. ovog člana sud će odrediti da za vrijeme njenog trajanja nadležni organ socijalnog staranja provjerava njeno izvršavanje i ukazuje potrebnu pomoć porodici kojoj je maloljetnik predat.

Pojačan nadzor organa socijalnog staranja

Član 77.

(1) Ako roditelj, usvojilac, odnosno staralac nisu u mogućnosti da vrše pojačan nadzor nad maloljetnikom, a ne postoje ni uslovi za predaju maloljetnika drugoj porodici radi vršenja ovakvog nadzora, maloljetnik će se staviti pod nadzor nadležnog organa socijalnog staranja.

(2) Sud će naknadno odlučiti o prestanku mjere iz stava 1. ovog člana s tim da njeno trajanje ne može biti kraće od jedne ni duže od tri godine. Za vrijeme trajanja ove mjere maloljetnik i dalje ostaje da živi kod svojih roditelja, usvojioca ili drugih lica koja ga izdržavaju, a pojačani nadzor nad njim vrši ovlašćeno lice nadležnog organa socijalnog staranja.

(3) Ovlašćeno lice nadležnog organa socijalnog staranja brine se o školovanju maloljetnika, njegovom zaposlenju, odvajanju iz sredine koja na njega štetno utiče, potrebnom liječenju i sređivanju prilika u kojima živi.

Posebne obaveze uz mjere pojačanog nadzora

Član 78.

(1) Prilikom izricanja neke od vaspitnih mjera pojačanog nadzora iz člana 75., 76. i 77. ovog zakona, sud može maloljetniku odrediti jednu ili više posebnih obaveza, ako je to potrebno za uspješnije izvršenje izrečene mjere, s tim da ove obaveze ne mogu trajati duže od trajanja vaspitne mjere.

(2) Sud može maloljetniku da odredi naročito ove obaveze: da se lično izvini oštećenom, da izmiri štetu u okviru sopstvenih mogućnosti, da redovno pohađa školu, da se osposobljava za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima, da se uzdržava od uživanja alkoholnih pića i opojnih droga, da posjećuje odgovarajuću zdravstvenu ustanovu ili savjetovalište i da se ne druži sa licima koja na njega štetno utiču.

(3) Sud može obaveze koje je odredio naknadno ukinuti ili izmeniti.

(4) U slučaju neispunjenja obaveza iz stava 2. ovog člana sud može izrečenu meru pojačanog nadzora zamijeniti drugom vaspitnom merom.

(5) Pri određivanju obaveza iz stava 2. ovog člana sud će maloljetnika upozoriti na posljedice iz stava 4. ovog člana.

Upućivanje u vaspitnu ustanovu

Član 79.

(1) Sud će uputiti u vaspitnu ustanovu maloljetnika nad kojim treba obezbediti vršenje stalnog nadzora od strane stručnih vaspitača u ustanovi za vaspitanje maloljetnika.

(2) U vaspitnoj ustanovi maloljetnik ostaje najmanje šest mjeseci, a najviše tri godine. Pri izricanju ove mjere sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (član 82. stav 2.).

Upućivanje u vaspitno – popravni dom

Član 80.

(1) Maloljetnika prema kome treba primeniti pojačane mjere prevaspitavanja sud će uputiti u vaspitno – popravni dom za maloljetne učinioce krivičnih djela.

(2) Pri odlučivanju da li će izreći meru iz stava 1. ovog člana sud će posebno uzeti u obzir težinu i prirodu učinjenog djela i okolnost da li su prema maloljetniku ranije bile izrečene vaspitne mjere ili kazna maloljetničkog zatvora.

(3) U vaspitno – popravnom domu maloljetnik ostaje najmanje jednu, a najviše pet godina. Pri izricanju mjere iz stava

1. ovog člana sud neće odrediti njeno trajanje, već će o tome naknadno odlučiti (član 82. stav 2.).

Upućivanje u drugu ustanovu za osposobljavanje

Član 81.

(1) Prema maloljetniku ometenom u psihičkom ili fizičkom razvoju sud može, umjesto upućivanja u vaspitnu ustanovu ili vaspitno – popravni dom, izreći meru upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje.

(2) Maloljetnik ostaje u ustanovi za osposobljavanje dok je to potrebno radi njegovog lečenja ili osposobljavanja, a kad maloljetnik postane punoljetan, ponovo će se ispitati potreba njegovog daljeg zadržavanja u ovoj ustanovi.

Obustava izvršenja i izmena odluke o vaspitnim mjerama

Član 82.

(1) Kad se poslije donošenja odluke kojom je izrečena mjera pojačanog nadzora ili zavodska mjera pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi bile od uticaja na donošenje odluke, izvršenje izrečene mjere može se obustaviti ili se izrečena mjera zamijeniti drugom merom pojačanog nadzora ili zavodskom merom.

(2) Osim slučajeva iz stava 1. ovog člana, ukoliko za pojedine mjere nije što drugo predviđeno, mjera pojačanog nadzora ili zavodska mjera može se, s obzirom na postignuti uspeh prevaspitanja, obustaviti od izvršenja, a može se zamijeniti drugom takvom merom kojom će se bolje postići svrha vaspitnih mjera. U pogledu zavodskih mjera obustavljanje od izvršenja ili zamjenjivanje drugom mjerom vršiće se uz sljedeća ograničenja:

1) mjera upućivanja u vaspitnu ustanovu prije isteka roka od šest mjeseci ne može se obustaviti od izvršenja, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo upućivanjem maloljetnika u vaspitno – popravni dom ili drugu ustanovu za osposobljavanje;

2) mjera upućivanja u vaspitno – popravni dom prije isteka roka od jedne godine ne može se obustaviti od izvršenja, a do isteka ovog roka može se zamijeniti samo upućivanjem maloljetnika u vaspitnu ustanovu ili drugu ustanovu za osposobljavanje.

(3) Izuzetno, mjera upućivanja u vaspitnu ustanovu, odnosno mjera upućivanja u vaspitno – popravni dom može se obustaviti od izvršenja ili zamijeniti nekom drugom mjerom i prije isteka rokova iz tačke 1. i 2. stava 2. ovog člana ako posebne okolnosti koje se odnose na ličnost maloljetnika očigledno pokazuju da je postignuta svrha ovih mjera.

Ponovno odlučivanje o vaspitnim mjerama

Član 83.

(1) Ako je od pravosnažnosti odluke kojom je izrečena mjera pojačanog nadzora ili zavodska mjera proteklo više od jedne godine, a izvršenje nije započeto, sud će ponovo odlučiti o potrebi izvršenja izrečene mjere. Pri tome sud može odlučiti da se ranije izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili da se zamijeni nekom drugom mjerom.

(2) Mjera upućivanja u disciplinski centar za maloljetnike neće se izvršiti ako je proteklo više od šest mjeseci od pravosnažnosti odluke kojom je ova mjera izrečena, a njeno izvršenje nije započeto.

Dejstvo kazne na vaspitne mjere

Član 84.

(1) Ako za vrijeme trajanja vaspitne mjere sud izrekne starijem maloljetniku kaznu maloljetničkog zatvora, vaspitna mjera prestaje kad maloljetnik započne izdržavanje ove kazne.

(2) Ako za vrijeme trajanja vaspitne mjere sud izrekne punoljetnom licu kaznu maloljetničkog zatvora ili kaznu zatvora

najmanje godinu dana, vaspitna mjera prestaje kada ovo lice započne izdržavanje kazne.

(3) Ako za vrijeme trajanja vaspitne mjere sud izrekne punoljetnom licu kaznu zatvora u kraćem trajanju od jedne godine, sud će u presudi odlučiti da li će se po izdržanoj kazni nastaviti izvršenje izrečene vaspitne mjere ili će se ta mjera ukinuti.

Evidencija o izrečenim vaspitnim mjerama

Član 85.

(1) Evidenciju o izrečenim vaspitnim mjerama vode nadležni organi socijalnog staranja na osnovu propisa koje donosi ministar zdravlja.

(2) Podaci o izrečenim vaspitnim mjerama mogu se dati samo sudu, javnom tužilaštvu, organima unutrašnjih poslova i organima socijalnog staranja u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv lica kojima su izrečene te vaspitne mjere.

Izricanje vaspitnih mjera mladim punoljetnim licima

Član 86.

(1) Učiniocu koji je kao punoljetan izvršio krivično djelo, a u vrijeme suđenja nije navršio dvadeset jednu godinu sud može izreći odgovarajuću mjeru pojačanog nadzora ili zavodsku mjeru ako se, s obzirom na njegovu ličnost i okolnosti pod kojima je djelo učinio, može očekivati da će se i vaspitnom mjerom postići svrha koja bi se ostvarila izricanjem kazne.

(2) Mlađem punoljetnom licu kome je izrečena vaspitna mjera sud može, pod uslovima predviđenim ovim zakonom, izreći sve mjere bezbednosti, osim zabrane vršenja poziva, djetelatnosti ili dužnosti.

(3) Izrečena vaspitna mjera može trajati najviše do navršene dvadeset treće godine učinioca.

Kažnjavanje starijih maloljetnika

Opšta odredba

Član 87.

Kazniti se može samo krivično odgovoran stariji maloljetnik koji je učinio krivično djelo za koje je zakonom propisana kazna teža od pet godina zatvora, a zbog teških posljedica djela i visokog stepena krivične odgovornosti ne bi bilo opravdano izreći vaspitnu meru.

Maloljetnički zatvor

Član 88.

(1) Maloljetnički zatvor ne može biti kraći od jedne ni duži od deset godina, a izriče se na pune godine ili na pola godine.

(2) Pri odmjeraivanju kazne maloljetničkog zatvora sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (član 37. stav 1. i 2. ovog zakona), ali će naročito imati u vidu okolnosti koje se tiču ličnosti maloljetnika.

(3) Kazna maloljetničkog zatvora za određeno krivično djelo ne može se izreći u trajanju dužem od propisane kazne zatvora za to djelo.

Izricanje maloljetničkog zatvora i vaspitnih mjera za krivična djela u sticaju

Član 89.

(1) Za krivično djelo u sticaju sud izriče maloljetniku samo jednu vaspitnu meru ili samo kaznu maloljetničkog zatvora kad postoje zakonski uslovi za izricanje te kazne i kad sud nađe da je treba izreći.

(2) Po odredbi stava 1. ovog člana sud će postupiti i kad poslije izrečene vaspitne mjere, odnosno maloljetničkog zatvora

utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije njihovog izricanja učinio neko krivično djelo.

Zastarelost izvršenja kazne maloljetničkog zatvora Član 90.

Kazna maloljetničkog zatvora ne može se izvršiti ako je proteklo:

- 1) deset godina od osude na maloljetnički zatvor preko pet godina;
- 2) pet godina od osude na maloljetnički zatvor preko tri godine;
- 3) tri godine od osude na maloljetnički zatvor do tri godine.

Izricanje krivičnih sankcija punoljetnim licima za djela koja su učinila kao maloljetnici Član 91.

(1) Punoljetnom licu koje je navršilo dvadeset jednu godinu ne može se suditi za krivično djelo koje je izvršilo kao mlađi maloljetnik.

(2) Ako punoljetno lice u vrijeme suđenja nije navršilo dvadeset jednu godinu, može mu se suditi za krivično djelo koje je učinilo kao mlađi maloljetnik samo ako je za to djelo propisana kazna teža od pet godina zatvora. Ovakvom licu sud može izreći vaspitne mjere pojačanog nadzora ili zavodsku meru. Pri oceni da li će ovu mjeru izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog izvršenja, vladanje učinioca i svrhu ove vaspitne mjere.

(3) Punoljetnom licu može se za krivično djelo koje je izvršilo kao stariji maloljetnik izreći odgovarajuća zavodska vaspitna mjera, a pod uslovom iz člana 86. ovog zakona, kazna maloljetničkog zatvora. Pri oceni da li će i koju od ovih sankcija izreći, sud će uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito težinu učinjenog djela, vrijeme koje je proteklo od njegovog izvršenja, vladanje učinioca kao i svrhu koju treba postići ovim sankcijama.

(4) Izuzetno od odredbe stava 3. ovog člana, punoljetnom licu koje je u vrijeme suđenja navršilo dvadeset jednu godinu sud može, umjesto maloljetničkog zatvora, izreći zatvor ili uslovnu osudu. Kazna zatvora izrečena u ovom slučaju, ima u pogledu rehabilitacije, brisanja osude i pravnih posljedica osude isto pravno dejstvo kao i kazna maloljetničkog zatvora.

Dejstvo vaspitnih mjera i kazne maloljetničkog zatvora Član 92.

Vaspitne mjere i maloljetnički zatvor ne povlače pravne posljedice koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava (član 98. stav 2.).

Mjere bezbednosti prema maloljetnicima Član 93.

(1) Prema maloljetnim učiniocima krivičnih djela, kojima je izrečena vaspitna mjera ili kazna maloljetničkog zatvora, mogu se, pod uslovima predviđenim u zakonu, izreći ove mjere bezbednosti: obavezno psihijatrijsko lečenje; obavezno lečenje od zavisnosti; zabrana upravljanja motornim vozilom i oduzimanje predmeta.

(2) Mjera bezbednosti obaveznog liječenja od zavisnosti ne može se izreći uz disciplinske mjere.

(4) Umjesto obaveznog psihijatrijskog lečenja može se izreći vaspitna mjera upućivanja u drugu ustanovu za osposobljavanje, ako se u toj ustanovi može obezbjediti liječenje i time postići svrha ove mjere bezbednosti.

Glava sedma

ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM

Osnov oduzimanja imovinske koristi Član 94.

(1) Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.

(2) Korist iz stava 1. ovog člana oduzeće se sudskom odlukom kojom je utvrđeno izvršenje krivičnog djela, pod uslovima predviđenim ovim zakonikom.

Način oduzimanja imovinske koristi Član 95.

(1) Od učinioca će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koji su pribavljeni krivičnim djelom, a ako oduzimanje nije moguće – učinilac će se obavezati da plati novčani iznos koji odgovara pribavljenoj imovinskoj koristi.

(2) Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom može se oduzeti od lica na koja je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, ako su ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

Zaštita oštećenog Član 96.

(1) Ako je oštećenom u krivičnom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, sud će izreći oduzimanje imovinske koristi ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenog.

(2) Oštećeni koji je u krivičnom postupku u pogledu svog imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnicu – može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti, ako pokrene parnicu u roku od šest mjeseci od dana pravosnažnosti odluke kojom je upućen na parnicu i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

(3) Oštećeni koji u krivičnom postupku nije prijavio imovinskopravni zahtjev može zahtevati namirenje iz oduzete vrijednosti, ako je radi utvrđivanja svog zahtjeva pokrenuo parnicu u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravosnažnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.

Glava osma

PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

Nastupanje pravnih posljedica osude Član 97.

(1) Osude za određena krivična djela ili na određene kazne mogu imati za pravnu posljedicu prestanak, odnosno gubitak određenih prava ili zabranu sticanja određenih prava.

(2) Pravne posljedice osude ne mogu nastupiti kad je za krivično djelo učiniocu izrečena novčana kazna, uslovna osuda ili sudska opomena ili kad je učinilac oslobođen od kazne.

(3) Pravne posljedice osude mogu se predvidjeti samo zakonom i nastupaju po sili zakona kojim su predviđene.

Vrste pravnih posljedica osude**Član 98.**

(1) Pravne posljedice osude koje se odnose na prestanak ili gubitak određenih prava jesu:

1) prestanak vršenja određenih poslova ili funkcija u organima državne vlasti, državnim organima, preduzećima i u drugim pravnim licima;

2) prestanak radnog odnosa ili prestanak vršenja određenog zvanja, poziva ili zanimanja;

3) gubitak čina vojnog starješine ili klase vojnog službenika;

4) oduzimanje odlikovanja.

(2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava jesu:

1) zabrana vršenja određenih poslova ili funkcija u organima državne vlasti, državnim organima, preduzećima i u drugim pravnim licima;

2) zabrana istupanja u štampi, na radiju, tjeleviziji ili javnim skupovima, zabrana vršenja izdavačke djelatnosti ili zabrana učestvovanja u osnivanju udruženja;

3) zabrana sticanja određenog poziva ili unapređenja u službi;

4) zabrana sticanja određenih dozvola ili odobrenja koja se daju odlukom državnih organa.

Početak i trajanje pravnih posljedica osude**Član 99.**

(1) Pravne posljedice osude nastupaju danom pravosnažnosti presude.

(2) Pravne posljedice osude koje se sastoje u zabrani sticanja određenih prava traju najduže pet godina od dana izdržane, oproštene ili zastarele kazne, ako za pojedine pravne posljedice nije zakonom propisano kraće trajanje.

(3) Brisanjem osude prestaju pravne posljedice osude.

Glava deveta**REHABILITACIJA I USLOVI ZA DAVANJE PODATAKA IZ KAZNE EVIDENCIJE****Rehabilitacija****Član 100.**

(1) Rehabilitacijom se briše osuda i prestaju sve njene pravne posljedice, a osuđeni se smatra neosuđivanim.

(2) Rehabilitacijom prestaje i sporedna kazna koja nije izvršena.

(3) Rehabilitacija nastaje ili na osnovu samog zakona (zakonska rehabilitacija) ili na osnovu sudske odluke po molbi osuđenog (sudska rehabilitacija).

(4) Rehabilitacijom se ne dira u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi.

(5) Posle izdržane, oproštene ili zastarele kazne zatvora ili maloljetničkog zatvora, osuđena lica i pre rehabilitacije uživaju sva prava utvrđena ustavom, zakonima ili drugim propisima, osim onih koja su im ograničena usljed izrečene mjere bezbjednosti ili usljed nastupanja pravne posljedice osude. Ovo vrijedi i za osuđene na uslovnom otpustu.

Zakonska rehabilitacija**Član 101.**

(1) Zakonska rehabilitacija može nastati samo u odnosu na lica koja ranije nisu osuđivana ili se po zakonu smatraju neosuđivanim.

(2) Zakonska rehabilitacija nastaje:

1) Osuda o izrečenoj sudskoj opomeni i osuda kojom je izrečeno oslobođenje od kazne brišu se iz kaznene evidencije posle isteka jedne godine od pravosnažnosti sudske odluke – pod uslovom da osuđeni za to vrijeme ne učini novo krivično djelo;

2) Uslovna osuda briše se iz kaznene evidencije posle jedne godine od kad je proteklo vrijeme provjeravanja – pod uslovom da osuđeni za to vrijeme ne učini novo krivično djelo;

3) Osuda na novčanu kaznu, zatvor do jedne godine i na maloljetnički zatvor brišu se iz kaznene evidencije kad proteknu tri godine od dana izvršene, izdržane, oproštene ili zastarjele kazne – pod uslovom da osuđeni za to vrijeme ne učini novo krivično djelo;

4) Osude na zatvor preko jedne do tri godine brišu se iz kaznene evidencije kad protekne pet godina od dana izdržane, oproštene ili zastarjele kazne – pod uslovom da osuđeni za to vrijeme ne učini novo krivično djelo.

(3) Osude se ne mogu brisati iz kaznene evidencije za vrijeme trajanja mjera bezbednosti.

(4) Kad se ispune uslovi za brisanje osude iz kaznene evidencije predviđeni prethodnim odredbama, smatraće se da je osuda brisana u momentu kad se ti uslovi ispune.

Sudska rehabilitacija**Član 102.**

(1) Sudska rehabilitacija može se dati licu koje je osuđeno na kaznu zatvora preko tri do pet godina, ako je proteklo osam godina od dana izdržane, oproštene ili zastarjele kazne, a u tom vremenu osuđeni nije izvršio novo krivično djelo.

(2) U slučaju iz prethodnog stava, sud može dati rehabilitaciju ako nađe da je osuđeni to zaslužio svojim vladanjem i ako se može sa osnovom očekivati da ubuduće neće vršiti krivična djela.

(3) Sudska rehabilitacija se ne može dati ako još traju mjere bezbednosti.

(4) Izuzetno, sud može dati rehabilitaciju i licu koje je više puta osuđivano, ako su protekli rokovi i ispunjeni drugi uslovi predviđeni u prethodnim stavovima ovog člana u pogledu svakog krivičnog djela za koje je osuđeno.

Davanje podataka iz kaznene evidencije**Član 103.**

(1) Podaci iz kaznene evidencije mogu se dati sudu, tužilaštvima i organima unutrašnjih poslova u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv lica koje je ranije bilo osuđeno, nadležnim organima za izvršenje krivičnih sankcija i nadležnim organima koji učestvuju u postupku davanja amnestije, pomilovanja ili brisanja osude.

(2) Podaci iz kaznene evidencije mogu se na obrazložen zahtjev dati državnim organima, preduzećima i drugim pravnim licima, ako još traju određene pravne posljedice osude ili mjere bezbednosti ili ako za to postoji opravdan interes zasnovan na zakonu.

(3) Podaci o brisanju osudi ne mogu se dati nikome.

(4) Niko nema prava da traži od građana da podnese dokaze o svojoj osuđivanosti ili neosuđivanosti.

(5) Građanima se, na njihov zahtev, mogu davati podaci o njihovoj osuđivanosti ili neosuđivanosti samo ako su im ovi podaci potrebni radi ostvarivanja njihovih prava u inostranstvu.

Prestanak mjera bezbednosti i pravnih posljedica osude na osnovu sudske odluke**Član 104.**

(1) Sud može odlučiti da prestanu mjere bezbednosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti i zabrane upravljanja motornim vozilom ako je protekla jedna godina od dana njihovog primjenjivanja.

(2) Kad protekne jedna godina od dana izdržane, zastarele ili oproštene kazne sud može odrediti da prestane pravne posljedice osude koja se odnosi na zabranu sticanja određenog prava.

(3) Pri oceni da li će odrediti prestanak mjere bezbednosti, odnosno pravne posljedice osude sud će uzeti u obzir ponašanje osuđenog posle osude, njegovu spremnost da naknadi štetu prouzrokovanu krivičnim djelom i da vrati imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog djela, kao i druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost prestanka mjere bezbednosti, odnosno pravne posljedice osude.

(4) Prestankom pravnih posljedica osude ne dira se u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi.

Glava deseta

OSNOVNE ODREDBE O IZVRŠENJU KRIVIČNIH SANKCIJA

Ograničenja u izvršenju krivičnih sankcija

Član 105.

(1) Učiniocu krivičnog djela, u izvršenju krivične sankcije, mogu biti oduzeta ili ograničena određena prava samo u mjeri koja odgovara prirodi i sadržini te sankcije i samo na način kojim se obezbeđuje poštovanje ličnosti učinioca i njegovog ljudskog dostojanstva.

(2) Lice, protiv koga se izvršava krivična sankcija, ne sme biti podvrgnuto mučenju ili drugim oblicima okrutnog, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja. U slučaju kad bude podvrgnuto takvom postupanju, mora mu se zagarantovati sudska zaštita.

Ustanove za izvršenje kazne zatvora i maloljetničkog zatvora

Član 106.

(1) Kazna zatvora se izdržava u kaznenopopravnim ustanovama zatvorenog, poluotvorenog i otvorenog tipa.

(2) Kazna dugotrajnog zatvora izdržava se isključivo u kaznenopopravnim ustanovama zatvorenog tipa.

(3) Kazna maloljetničkog zatvora se izdržava u posebnim kaznenopopravnim domovima. Osuđeni maloljetnici mogu ostati u ovim domovima do navršene dvadeset treće godine, a ako do tada ne izdrže kaznu uputiće se u kaznenopopravnu ustanovu u kojoj punoljetna lica izdržavaju kaznu zatvora.

Postupanje sa osuđenima

Član 107.

(1) Za vrijeme izdržavanja kazne, sa osuđenima treba postupati čovječno, poštovati njihovo lično dostojanstvo i štititi njihov tjelesni i duhovni integritet.

(2) Nije dozvoljena upotreba prevaspitnih, medicinskih ili psiholoških postupaka, koji zadiru u osuđenikovu intimu, ako takve postupke osuđenik izričito odbija.

Uslovni otpust

Član 108.

(1) Osuđeni koji je izdržao polovinu kazne zatvora može se otpustiti sa izdržavanja kazne pod uslovom da do isteka vremena za koje mu je izrečena kazna ne učini novo krivično djelo (uslovni otpust).

(2) Uslovno se može otpustiti i osuđeni koji je izdržao polovinu, a izuzetno i trećinu kazne maloljetničkog zatvora, ali ne pre nego što izdrži najmanje jednu godinu ove kazne. Za vrijeme uslovnog otpusta sud može odrediti mjeru pojačanog nadzora organa socijalnog staranja.

(3) Osuđeni kome je izrečena kazna dugotrajnog zatvora može se uslovno otpustiti nakon što izdrži tri petine te kazne i pod uslovom da ubuduće ne učini krivično djelo.

(4) Pri ocjeni da li će se osuđeni uslovno otpustiti, sud će uzeti u obzir njegovo vladanje za vrijeme izdržavanja kazne, izvršavanje radnih obaveza s obzirom na njegovu radnu sposobnost i druge okolnosti koje pokazuju da je postignuta svrha kažnjavanja.

Opozivanje uslovnog otpusta

Član 109.

(1) Sud će opozvati uslovni otpust ako osuđeni dok je na uslovnom otpustu učini jedno ili više krivičnih djela za koje je izrečena kazna zatvora preko jedne godine.

(2) Sud može opozvati uslovni otpust ako uslovno otpušteni učini jedno ili više krivičnih djela za koje je izrečena kazna zatvora do jedne godine. Pri ocjeni da li će opozvati uslovni otpust sud će naročito uzeti u obzir srodnost učinjenih krivičnih djela, njihov značaj, pobude iz kojih su učinjena i druge okolnosti koje ukazuju na opravdanost opozivanja uslovnog otpusta.

(3) Kad sud opozove uslovni otpust izreći će kaznu na osnovu odredaba člana 42. i člana 43. stav 2. ovog zakona uzimajući ranije izrečenu kaznu kao već utvrđenu. Dio kazne koju je osuđeni izdržao po ranijoj presudi uračunava se u novu kaznu, a vrijeme provedeno na uslovnom otpustu ne uračunava se.

(4) Odredbe stava 1. do 3. ovog člana primjenjuje se i kad se uslovno otpuštenom sudi za djelo koje je učinio pre nego što je uslovno otpušten.

(5) Ako uslovno otpušteni bude osuđen na kaznu zatvora do jedne godine, a sud ne opozove uslovni otpust, produžuje se uslovni otpust za vrijeme koje je osuđeni proveo na izdržavanju kazne zatvora.

(6) Prethodne odredbe se shodno primjenjuju i na opoziv uslovnog otpusta sa izdržavanja kazne maloljetničkog zatvora.

Posebna odredba

Član 110.

Izvršenje krivičnih sankcija bliže se uređuje posebnim zakonom.

Glava jedanaesta

ZASTARJELOST

Zastarelost krivičnog gonjenja

Član 111.

(1) Ako u zakonu nije drugačije određeno, krivično gonjenje se ne može preduzeti kad protekne:

1) trideset pet godina od izvršenja krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna dugotrajnog zatvora;

2) dvadeset godina od izvršenja krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora preko deset godina;

3) petnaest godina od izvršenja krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći zatvor preko pet godina;

4) deset godina od izvršenja krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći zatvor preko tri godina;

5) pet godina od izvršenja krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći zatvor preko jedne godine;

6) tri godine od izvršenja krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći zatvor do jedne godine ili novčana kazna;

(2) Ako je za krivično djelo propisano više kazni, rok zastarelosti određuje se po najtežoj propisanoj kazni.

Tok i prekid zastarjevanja krivičnog gonjenja

Član 112.

(1) Zastarevanje krivičnog gonjenja počinje od dana kad je krivično djelo učinjeno.

(2) Zastarevanje ne teče za vrijeme za koje se po zakonu gonjenje ne može otpočeti ili produžiti.

(3) Zastarevanje se prekida svakom procesnom radnjom koja se preduzima radi gonjenja učinioca zbog učinjenog krivičnog djela.

(4) Zastarevanje se prekida i kad učinilac u vrijeme dok teče rok zastarelosti učini isto tako teško ili teže krivično djelo.

(5) Sa svakim prekidom zastarevanje počinje ponovo da teče.

(6) Zastarelost krivičnog gonjenja nastaje u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarelost krivičnog gonjenja.

Zastarelost izvršenja kazne Član 113.

Ako u zakonu nije drugačije određeno, izrečena kazna ne može se izvršiti kad protekne:

- 1) trideset pet godina ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora;
- 2) dvadeset godina ako je izrečena kazna zatvora preko deset godina;
- 3) petnaest godina preko pet godina;
- 4) deset godina preko tri godine;
- 5) pet godina preko jedne godine;
- 6) tri godine ako je izrečena kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna;

Zastarelost izvršenja sporedne kazne i mjera bezbednosti Član 114.

(1) Zastarelost izvršenja novčane kazne kao sporedne kazne nastaje kad proteknu dvije godine od dana pravosnažnosti presude kojom je ta kazna izrečena.

(2) Zastarelost izvršenja mjera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja, mjera bezbednosti obaveznog liječenja od zavisnosti i oduzimanja predmeta nastaje kad protekne pet godina od dana pravosnažnosti odluke kojom su te mjere izrečene.

(3) Zastarelost izvršenja mjera bezbednosti zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti i zabrane upravljanja motornim vozilom nastaje kad protekne vrijeme za koje su te mjere izrečene.

Tok i prekid zastarevanja izvršenja kazne Član 115.

(1) Zastarevanje izvršenja kazne počinje od dana kad je presuda postala pravosnažna, a ako je uslovna osuda opozvana – od dana kad je odluka o opozivanju postala pravosnažna.

(2) Zastarevanje ne teče za vrijeme za koje se po zakonu izvršenje kazne na može preduzeti.

(3) Zastarevanje se prekida svakom radnjom nadležnog organa koja se preduzima radi izvršenja kazne.

(4) Sa svakim prekidom zastarevanje počinje ponovo da teče.

(5) Zastarelost izvršenja kazne nastaje u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarelost izvršenja kazne, ali ona ne može nastupiti ako je izvršenje kazne u toku.

(6) Odredbe stava 2. do 5. ovog člana shodno se primjenjuju i na zastarelost izvršenja mjera bezbednosti.

Glava dvanaesta

AMNESTIJA I POMILOVANJE

Amnestija Član 116.

Licima koja su obuhvaćena aktom amnestije daje se oslobođenje od gonjenja ili potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamenjuje se izrečena kazna blažom kaznom, određuje se brisanje osude, ili se ukida određena pravna posljedica osude.

Pomilovanje Član 117.

(1) Pomilovanjem se poimenično određenom licu daje potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamenjuje se izrečena kazna blažom kaznom ili uslovnom osudom, određuje se brisanje osude ili se ukida, odnosno određuje kraće trajanje pravne posljedice osude ili mjere bezbjednosti.

(2) Licu koje je osuđeno na kaznu dugotrajnog zatvora pomilovanje se ne može dati prije nego što izdrži tri petine te kazne.

Dejstvo amnestije i pomilovanja na prava trećih lica Član 118.

Davanjem amnestije ili pomilovanja ne dira se u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi.

Glava trinaesta

VAŽENJE KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA REPUBLIKE SRPSKE PREMA MJESTU IZVRŠENJA KRIVIČNOG DJELA

Baženje krivičnog zakonodavstva Republike Srpske za svakog ko na teritoriji Republike Srpske učini krivično djelo Član 119.

(1) Krivično zakonodavstvo Republike Srpske važi za svakog ko na teritoriji Republike Srpske učini krivično djelo.

(2) Krivično zakonodavstvo Republike Srpske važi i za svakog ko učini krivično djelo na domaćem brodu, bez obzira gde se brod nalazio u vrijeme izvršenja djela.

(3) Krivično zakonodavstvo Republike Srpske važi i za svakog ko učini krivično djelo u domaćem civilnom vazduhoplovu dok je u letu, ili u domaćem vojnom vazduhoplovu, bez obzira gde se vazduhoplov nalazio u vrijeme izvršenja djela.

Važenje krivičnog zakonodavstva Republike Srpske za određena krivična djela učinjena u inostranstvu Član 120.

Krivično zakonodavstvo Republike Srpske važi za svakog ko van njene teritorije ili u inostranstvu učini krivično djelo iz člana 293. do 311. ovog zakona.

Važenje krivičnog zakonodavstva Republike Srpske za državljanina Republike Srpske koji učini krivično djelo u inostranstvu Član 121.

Krivično zakonodavstvo Republike Srpske važi za državljanina Republike Srpske i kad u inostranstvu učini koje drugo krivično djelo, osim krivičnih djela navedenih u članu 120. ovog zakona, ako se zatekne na teritoriji Republike Srpske ili joj bude ekstradiran.

Važenje krivičnog zakonodavstva Republike Srpske za stranca koji učini krivično djelo u inostranstvu Član 122.

(1) Krivično zakonodavstvo Republike Srpske važi i za stranca koji van teritorije Republike Srpske učini prema njoj ili

njenom državljaninu krivično djelo i kad nisu u pitanju krivična djela navedena u članu 120. ovog zakona, ako se zatekne na teritoriji Republike Srpske ili joj bude ekstradiran.

(2) Krivično zakonodavstvo Republike Srpske važi i za stranca koji prema stranoj državi ili prema strancu učini u inostranstvu krivično djelo za koje se po tom zakonodavstvu može izreći zatvor od pet godina ili teža kazna, kad se zatekne na teritoriji Republike Srpske, a ne bude ekstradiran stranoj državi. Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, sud u takvom slučaju ne može izreći težu kaznu od kazne koja je propisana zakonom zemlje u kojoj je krivično djelo učinjeno.

Posebni uslovi za gonjenje **Član 123.**

(1) Ako je u slučajevima iz člana 119. ovog zakona pokrenut ili dovršen krivični postupak u stranoj državi, gonjenje u Republici Srpskoj preduzeće se samo po odobrenju glavnog republičkog tužioca.

(2) U slučajevima iz člana 121. i 122. ovog zakona gonjenje se neće preduzeti:

1) ako je učinilac potpuno izdržao kaznu na koju je u inostranstvu osuđen;

2) ako je učinilac u inostranstvu pravosnažnom presudom oslobođen;

3) ako se za krivično djelo po stranom zakonu goni po zahtevu oštećenog, a takav zahtev nije podnesen.

(3) U slučajevima iz člana 121. i 122. ovog zakona gonjenje će se preduzeti samo kad se za krivično djelo kažnjava i po zakonu zemlje u kojoj je djelo učinjeno. Kada se u slučajevima iz člana 121. i člana 122. stav 1. ovog zakona po zakonu zemlje u kojoj je djelo učinjeno za to krivično djelo ne kažnjava, gonjenje se može preduzeti samo po odobrenju glavnog republičkog tužioca.

(4) Samo po odobrenju glavnog republičkog tužioca može se u Republici Srpskoj preduzeti gonjenje u slučajevima iz člana 122. stav 2. ovog zakona, bez obzira na zakon zemlje u kojoj je krivično djelo učinjeno, ako je u pitanju djelo koje je u vrijeme kad je izvršeno smatrano krivičnim djelom prema opštim pravnim načelima priznatim od strane međunarodne zajednice.

(5) U slučajevima iz člana 119. ovog zakona gonjenje stranca može se, pod uslovom uzajamnosti ustupiti stranoj državi.

Uračunavanje pritvora i kazne izdržane u inostranstvu **Član 124.**

Pritvor, lišenje slobode u toku ekstradicionog postupka, kao i kazna koju je učinilac izdržao po presudi inostranog suda, uračunaće se u kaznu koju izrekne domaći sud za isto krivično djelo, a ako kazne nisu iste vrste – uračunavanje će se izvršiti po ocijeni suda.

Glava četrnaesta

ODGOVORNOST PRAVNIH LICA ZA KRIVIČNA DJELA

Odgovornost pravnog lica **Član 125.**

(1) Odredbama ove glave propisuje se odgovornost pravnog lica, izuzimajući Bosnu i Hercegovinu, Republiku Srpsku, Federaciju Bosne i Hercegovine, Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, kanton, grad, opštinu i mjesnu zajednicu, za krivično djelo koje je učinilac učinio u ime, za račun ili u korist pravnog lica.

(2) Pod uslovima propisanim ovim zakonom, za određena pravna lica može biti isključena ili ograničena primjena pojedinih kazni ili drugih krivičnih sankcija koje se mogu izreći pravnim licima.

(3) Ukoliko odredbama ove glave zakona nije drugačije propisano, shodno se primjenjuju odredbe opšteg djela ovog zakona.

(4) Krivični postupak protiv pravnih lica vodi se po odredbama Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske.

Primjena ovog zakona prema mjestu izvršenja krivičnog djela u vezi s krivičnom odgovornošću pravnog lica **Član 126.**

(1) Domaće i strano pravno lice u skladu s ovim zakonom, odgovorno je za krivična djela učinjena na teritoriji Republike Srpske.

(2) Domaće i strano pravno lice koje ima sjedište na teritoriji Republike Srpske ili u njoj obavlja svoju djelatnost je, u skladu s ovim zakonom, odgovorno za krivično djelo učinjeno izvan Republike Srpske, ako je krivično djelo učinjeno protiv Republike Srpske, njenih državljana ili domaćih pravnih lica.

Osnovi odgovornosti pravnog lica **Član 127.**

Za krivično djelo koje je učinilac učinio u ime, za račun ili u korist pravnog lica, odgovorno je pravno lice:

1) kada obilježja učinjenog krivičnog djela proizlaze iz odluke, naloga ili odobrenja rukovodećih ili nadzornih organa pravnog lica; ili

2) kada su rukovodeći ili nadzorni organi pravnog lica uticali na učinioca ili mu omogućili da učini krivično djelo; ili

3) kada pravno lice raspolaže sprotivpravno ostvarenom imovinskom koristi ili koristi predmete nastale krivičnim djelom; ili

4) kada su rukovodeći ili nadzorni organi pravnog lica propustili dužni nadzor nad zakonitošću rada radnika.

Granice odgovornosti pravnog lica za krivično djelo **Član 128.**

(1) Uz uslove iz člana 127. ovog zakona, pravno lice je odgovorno za krivično djelo i kada učinilac za učinjeno krivično djelo nije krivično odgovoran.

(2) Odgovornost pravnog lica ne isključuje krivičnu odgovornost fizičkih, odnosno odgovornih lica za učinjeno krivično djelo.

(3) Za krivična djela učinjena iz nehata, pravno lice može biti odgovorno pod uslovima iz člana 127. tačka 4. ovog zakona, i u tom se slučaju pravno lice može blaže kazniti.

(4) Kada u pravnom licu osim učinioca nema drugog lica ili organa koji bi mogli usmjeravati ili nadzirati počinioca, pravno lice odgovara za učinjeno krivično djelo u granicama odgovornosti učinioca.

Odgovornost pri promjeni statusa pravnog lica **Član 129.**

(1) Pravno lice u stečaju može biti krivično odgovorno za krivično djelo bez obzira je li krivično djelo učinjeno prije početka stečajnog postupka ili u međuvremenu, ali se pravnom licu u stečaju ne izriče kazna, već se izriče mjera bezbjednosti oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

(2) Kada je do prestanka pravnog lica došlo prije pravosnažnog okončanja krivičnog postupka, a u krivičnom je postupku utvrđena krivična odgovornost tog pravnog lica, kazne i ostale krivičnoppravne sankcije izriču se pravnom licu koje je pravni sljedbenik lica kojem je utvrđena krivična odgovornost, ako su rukovodeći ili nadzorni organi prije prestanka pravnog lica znali za učinjeno krivično djelo.

(3) Pravnom licu koje je pravni sljedbenik pravnog lica kojemu je utvrđena krivična odgovornost i čiji su rukovodeći ili nadzorni organi znali za učinjeno krivično djelo, izriče se mjera bezbjednosti oduzimanja predmeta ili se oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

(4) Ako je do prestanka pravnog lica došlo po pravosnažno okončanom krivičnom postupku, izrečena krivičnopravna sankcija se izvršava po odredbama stava 2. i 3. ovog člana.

Odgovornost pravnog lica za pokušaj

Član 130.

(1) Ako je učinilac planirano krivično djelo započeo, ali ga nije dovršio, pod uslovima iz člana 127. ovog zakona odgovorno je pravno lice, ako je zakonom propisano kažnjavanje i za pokušaj tog krivičnog djela.

(2) Pravno lice se kažnjava za pokušaj kaznom propisanom za dovršeno krivično djelo, a može se i blaže kazniti.

(3) Ako su rukovodeći ili nadzorni organi spriječili učinioca da dovrši započeto krivično djelo, pravno lice se može osloboditi od kazne.

Produženo krivično djelo

Član 131.

Kada je kod pravnog lica prisutan isti osnov odgovornosti u pogledu više istovrsnih i vremenski povezanih krivičnih djela više učinilaca, pravno lice je krivično odgovorno kao da je učinjeno jedno krivično djelo.

Saučesništvo pravnih lica

Član 132.

(1) U slučaju da dva ili više pravnih lica saučestvuju pri izvršenju krivičnog djela, svako je odgovorno prema članu 127. ovog zakona.

(2) Pri saučesništvu pravnih lica iz stava 1. ovog člana, svako pravno lice odgovara kao da je jedino pravno lice krivično odgovorno za krivično djelo.

Opšti razlozi za ublažavanje kazne pravnom licu ili oslobađanje od kazne

Član 133.

(1) Pravno lice čiji rukovodeći ili nadzorni organ dobrovoljno prijavi učinioca nakon što je krivično djelo učinjeno, može se blaže kazniti.

(2) Pravno lice čiji rukovodeći ili nadzorni organ po učinjenom krivičnom djelu odluči da se vrati protivpravno ostvarena imovinska korist ili otklone prouzrokovane štetne posljedice ili saopšte podaci o osnovnosti odgovornosti drugih pravnih lica, može se osloboditi od kazne.

Kazne za pravna lica

Član 134.

Pravnim licima se za krivična djela mogu izreći ove kazne:

- 1) novčana kazna,
- 2) kazna oduzimanja imovine,
- 3) kazna prestanka pravnog lica.

Novčana kazna za pravna lica

Član 135.

(1) Novčana kazna ne može biti manja od **5.000 KM** niti veća od **5.000.000 KM**.

(2) Ako je krivičnim djelom pravnog lica prouzrokovana drugome imovinska šteta ili pribavljena protivpravna imovinska korist, najveća mjera izrečene novčane kazne može iznositi dvostruki iznos te štete, odnosno koristi.

Kazna oduzimanja imovine

Član 136.

(1) Kazna oduzimanja imovine se može izreći za krivična djela s propisanom kaznom zatvora od pet godina ili težom kaznom.

(2) Pravnom licu se može oduzeti najmanje polovina imovine ili veći dio imovine ili cjelokupna imovina, ako je djelatnost pravnog lica u cjelosti ili u pretežnoj mjeri korišćena za izvršenje krivičnog djela.

(3) U slučaju stečajnog postupka kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, povjerioci se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase.

Kazna prestanka pravnog lica

Član 137.

(1) Kazna prestanka pravnog lica može se izreći ako je djelatnost pravnog lica u cjelosti ili pretežnoj mjeri korišćena za izvršenje krivičnog djela.

(2) Uz kaznu prestanka pravnog lica, sud može izreći kaznu oduzimanja imovine.

(3) Uz izrečenu kaznu prestanka pravnog lica, sud će predložiti otvaranje postupka likvidacije.

(4) Iz imovine pravnog lica kojem je izrečena kazna prestanka pravnog lica, mogu se isplatiti povjerioci.

Odmjeravanje kazne pravnom licu

Član 138.

(1) Pri odmjerenju kazne pravnom licu sud uzima u obzir, pored opštih pravila za odmjerenje kazne i ekonomsku moć pravnog lica.

(2) Pri odmjerenju novčane kazne za krivična djela za koja se uz novčanu kaznu izriče i kazna oduzimanja imovine, izrečena kazna ne smije preći polovinu imovine pravnog lica.

Izricanje uslovne osude pravnom licu

Član 139.

(1) Sud može pravnom licu za krivično djelo izreći uslovnu osudu umjesto novčane kazne.

(2) Uslovnom osudom sud može utvrditi pravnom licu novčanu kaznu od **1.500.000 KM** i ujedno odlučiti da se ta kazna neće izvršiti ako pravno lice u roku koji odredi sud, a koji ne može biti kraći od jedne ni duži od pet godina, ne bude odgovorno za novo krivično djelo.

Mjere bezbjednosti za pravna lica

Član 140.

Pravnom licu mogu se za krivično djelo, pored mjere bezbjednosti oduzimanja predmeta izreći ove mjere bezbjednosti:

- a) objavljivanje presude,
- b) zabrana obavljanja određene privredne djelatnosti.

Objavljivanje presude

Član 141.

(1) Mjera bezbjednosti objavljivanja presude izriče se kada bi bilo korisno da javnost sazna za osudu, posebno ako bi objavljivanje bilo od koristi da se otkloni opasnost za život ili zdravlje ljudi ili da se osigura bezbjednost saobraćaja ili kakva korist privredi.

(2) S obzirom na značaj krivičnog djela i potrebu da javnost sazna za osudu, sud cijeni da li da se osuda objavi u štampi, radiju ili tjeleviziji ili u više sredstava informisanja i ujedno da li da se objavi njeno obrazloženje u cjelosti ili u izvodu, uzimajući u obzir da se načinom objavljivanja omogući obaviještenost svih u čijem interesu je objavljivanje presude.

Zabrana obavljanja određene privredne djelatnosti

Član 142.

(1) Mjerom bezbjednosti zabrane obavljanja određene privredne djelatnosti sud može pravnom licu zabraniti proizvodnju određenih proizvoda ili obavljanje određenih poslova ili mu zabraniti da se bavi određenim poslovima prometa robe ili drugim privrednim poslom.

(2) Mjera bezbjednosti iz stava 1. ovog člana izriče se pravnom licu ako bi njegovo dalje bavljenje određenom privrednom djelatnošću bilo opasno za život i zdravlje ljudi ili štetno za privredno ili finansijsko poslovanje drugih pravnih lica ili za privredu ili ako je pravno lice u posljednje dvije godine prije izvršenja krivičnog djela bilo već kažnjeno za isto ili slično krivično djelo.

(3) Mjera bezbjednosti iz stava 1. ovog člana može se izreći u trajanju od šest mjeseci do pet godina, računajući od pravosnažnosti osude.

Oduzimanje imovinske koristi od pravnog lica

Član 143.

Ukoliko pravno lice pribavi imovinsku korist učinjenim krivičnim djelom, imovinska korist pribavljena krivičnim djelom će se oduzeti od pravnog lica.

Pravne posljedice osude pravnog lica

Član 144.

(1) Pravne posljedice osude pravnog lica za krivično djelo su:

- a) zabrana rada na osnovu dozvole, ovlašćenja ili koncesije, izdatih od organa strane države,
- b) zabrana rada na osnovu dozvole, ovlašćenja ili koncesije, izdatih od institucija Republike Srpske.

(2) Pravne posljedice osude pravnog lica za krivično djelo mogu nastupiti i kada je pravnom licu za učinjeno krivično djelo izrečena novčana kazna.

Zastarjelost krivičnog gonjenja i izvršenje krivičnih sankcija izrečenih pravnim licima

Član 145.

(1) Na zastarjelost krivičnog gonjenja pravnog lica primjenjuju se odredbe člana 111. ovog zakona.

(2) Zastarjelost izvršenja kazne izrečene pravnom licu nastupa kad od pravosnažnosti presude kojom je kazna izrečena protekne:

- 1) tri godine za izvršenje novčane kazne,
- 2) pet godina za izvršenje kazne oduzimanja imovine i kazne prestanka pravnog lica.

(3) Zastara izvršenja mjera bezbjednosti nastupa protekom.

- 1) šest mjeseci od pravosnažnosti odluke kojom je izrečena mjera bezbjednosti objavljivanja presude,
- 2) vremena jednakog onome koje je određeno za trajanje mjere bezbjednosti zabrane obavljanja određene privredne djelatnosti.

Zakoni koji propisuju krivična djela pravnih lica

Član 146.

Pravna lica mogu biti krivično odgovorna za krivična djela iz ovog zakona i za druga krivična djela propisana zakonom Republike Srpske.

Glava petnaesta

ZNAČENJE IZRAZA U OVOM ZAKONU

Član 147.

(1) Pod teritorijom Republike Srpske, kao djelom teritorije Bosne i Hercegovine, podrazumevaju se suvozemna teritorija i vodene površine unutar njenih granica, kao i vazdušni prostor nad njima.

(2) Pod krivičnim zakonodavstvom Republike Srpske podrazumevaju se ovaj zakon i sve krivičnopravne odredbe sadržane u drugim zakonima Republike Srpske.

(3) Službeno lice je izabran ili imenovan funkcioner u organima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti Republike Srpske i drugim državnim i upravnim ustanovama ili službama koje vrše određene upravne, stručne i druge poslove u okviru prava i dužnosti vlasti koja ih je osnovala; lice koje stalno ili povrijemeno vrši službenu dužnost u navedenim upravnim organima ili ustanovama; ovlašćeno lice u privrednom društvu ili u drugom pravnom licu kojem je zakonom ili drugim propisom donesenim na osnovu zakona povjereno vršenje javnih ovlašćenja, a koja u okviru tih ovlašćenja vrši određenu dužnost, te drugo lice koje vrši određenu službenu dužnost na osnovu ovlašćenja iz zakona ili drugog propisa donesenog na osnovu zakona.

Kad je kao učinilac određenog krivičnog djela označeno službeno lice, lica iz stava 3. ovog člana mogu biti učinioci tih djela ako iz obilježja pojedinog krivičnog djela ili iz pojedinog propisa ne proizilazi da učinilac može biti samo neko od tih.

(4) Pod pojmom odgovornog lica podrazumeva se lice kome je u preduzeću ili drugom pravnom licu, s obzirom na njegovu funkciju ili na osnovu posebnog ovlašćenja povjeren određen krug poslova koji se odnose na izvršavanje zakona, propisa donesenih na osnovu zakona ili opštih akata preduzeća ili drugog pravnog lica u upravljanju i rukovanju imovinom ili u rukovođenju proizvodnim ili nekim drugim privrednim procesom ili nadzorom nad njima. Odgovornim licem smatra se i službeno lice kad su u pitanju krivična djela kod kojih je kao učinilac označeno odgovorno lice, a nisu predviđeni u glavi o krivičnim delima protiv službene dužnosti ovog zakona, odnosno kao krivična djela službenog lica u nekoj drugoj glavi ovog zakona.

(5) Kad je kao izvršilac određenih krivičnih djela označeno samo službeno, odnosno odgovorno ili vojno lice, sva ta lica mogu biti izvršioци tih djela, ako iz obeležja pojedinog djela ili iz pojedinog propisa ne proizilazi da izvršilac može biti samo neko od tih lica.

(6) Strano službeno lice je član zakonodavnog, izvršnog, upravnog ili sudskog organa strane države, javni funkcioner međunarodne organizacije i njenih organa, sudija i drugi funkcioner međunarodnog suda, na službi u Republici Srpskoj.

(7) Pravno lice je, u smislu ovog zakona, Republika Srpska, grad, opština, mjesna zajednica, svaki organizacioni oblik privrednog društva i svi oblici povezivanja privrednih društava, ustanova, institucije za vršenje kreditnih i drugih bankarskih poslova, za obezbjeđenje imovine i lica, kao i druge finansijske institucije, fond, političke organizacije i udruženja građana i drugi oblici udruživanja koji mogu da stiču sredstva i da ih koriste na isti način kao i svaka druga institucija ili organ koji ostvaruje i koristi sredstva i kojem je zakonom priznato svojstvo pravnog lica.

(8) Privredno društvo je, u smislu ovog zakona, korporacija, preduzeće, udruženje, firma, partnerstvo i svaki organizacioni oblik registrovan za obavljanje privredne djelatnosti.

(9) Više lica je najmanje dva lica.

(10) Skupina ljudi je najmanje pet lica.

(11) Grupa ljudi je udruženje od najmanje tri lica koja su povezana radi trajnog, ponovljenog ili povremenog izvršenja krivičnih djela, pri čemu svako od tih lica daje svoj udio u izvršenju krivičnog djela.

(12) Organizovana kriminalna grupa je grupa lica od najmanje tri lica formirana radi vršenja krivičnih djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna.

(13) Zločinačka organizacija je udruženje od najmanje tri lica čiji članovi su se udružili radi vršenja krivičnih djela. Djelovanje zločinačke organizacije višeg stepena usmjereno je i prema ostvarivanju i zadržavanju nadzora nad pojedinim privrednim ili drugim djelatnostima, pri čemu se koristi zastrašivanjem ili nasiljem radi uticaja na druga lica da im pristupe ili im se povinuju. Zločinačku organizaciju odlikuje visok stepen povezanosti članova, unutrašnja organizacija na osnovu odnosa hijerarhije i discipline, te podjela rada. Zločinačka organizacija je osnov pojma organizovanog kriminala.

(14) Izbjeglica ili raseljeno lice je, u smislu ovog zakona, lice koje je napustilo svoju imovinu na području Republike Srpske u vremenu između 30. aprila 1991. i 4. aprila 1998. godine, za koju se pretpostavlja da je izbjeglica ili raseljeno lice po Aneksu 7. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

(15) Tajna Republike Srpske je podatak ili dokument koji je zakonom, drugim propisom ili opštim aktom nadležnog organa donesenim na osnovu zakona, određen tajnom Republike Srpske čijim bi otkrivanjem nastupile štetne posljedice za bezbjednost ili interes Republike Srpske.

(16) Vojna tajna je podatak ili dokument koji je zakonom Republike Srpske, drugim propisom Republike Srpske ili aktom nadležnog organa Republike Srpske donesenim na osnovu zakona proglašen vojnom tajnom.

(17) Službena tajna je podatak ili dokument koji je zakonom Republike Srpske, drugim propisom Republike Srpske ili opštim aktom nadležne institucije Republike Srpske donesenim na osnovu zakona proglašen službenom tajnom.

(18) Profesionalna tajna je podatak o ličnom ili porodičnom životu stranaka koji saznaju advokati, branioci, javni bilježnici, ljekari ili drugi zdravstveni radnici, vjerski ispovjednici i druga profesionalna lica u obavljanju svog zvanja ili zanimanja.

(19) Poslovnom tajnom smatraju se podaci i dokumenti koji su zakonom, drugim propisom ili odlukom nadležnog organa proglašeni poslovnom tajnom i čije bi odavanje imalo ili moglo imati štetne posljedice za preduzeće ili drugo pravo lice.

(20) Dokument ili isprava je svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja je od značaja za pravne odnose.

(21) Novac je metalni ili papirni novac koji je na osnovu zakona u opticaju u Bosni i Hercegovini ili u stranoj državi.

(22) Znaci za vrijednost su i strani znaci za vrijednost, kao i domaće i strane poštanske marke koje više nisu u opticaju.

(23) Pokretna stvar je i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svjetlosti, toplote ili kretanja, tjelefonski impuls, kao i registrovani podatak koji je rezultat elektronske obrade podataka (kompjuterski podatak ili program).

(24) Pod pojmom sile podrazumeva se i primena hipnoze ili omamljujućih sredstava, s ciljem da se neko, protiv svoje volje, dovede u nesvesno stanje ili onesposobi za otpor.

(25) Motornim vozilom se smatra svako saobraćajno sredstvo na motorni pogon u suvozemnom, vodenom i vazdušnom saobraćaju.

Ubistvo Član 148.

(1) Ko drugog liši života, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno pod osobito olakšavajućim okolnostima, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Teško ubistvo Član 149.

(1) Zatvorom najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora kazniće se:

1) ko drugog liši života na naročito svirep ili krajnje podmukao način,

2) ko drugog liši života iz koristoljublja, radi izvršenja ili prikrivanja drugog krivičnog djela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih naročito niskih pobuda,

3) ko drugog liši života pri bezobzirnomo nasilničkom ponašanju,

4) ko drugog liši života i pri tom umišljajno dovede u opasnost živote više lica,

5) ko umišljajno liši života dva ili više lica, a ne radi se o ubistvu na mah, ubistvu djeteta pri porođaju ili ubistvu učinjenom pod osobito olakšavajućim okolnostima (član 148. stav 2.),

6) ko liši života djeteta, maloljetno lice ili žensko lice za koje zna da je bremenito,

7) ko liši života sudiju ili javnog tužioca u vezi sa vršenjem njihove sudijske ili tužilačke dužnosti, ili ko liši života službeno ili vojno lice pri vršenju poslova bezbednosti ili dužnosti čuvanja javnog reda, hvatanja učinioca krivičnog djela ili čuvanja lica lišenog slobode.

(2) Kazna iz stava 1. ovog člana primeniće se i kada je lišenje života izvršeno organizovano ili po naruđbi.

Ubistvo na mah Član 150.

Ko drugog liši života na mah doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost napadom, teškim zlostavljanjem ili teškim vredanjem od strane ubijenog, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

Ubistvo djeteta pri porođaju Član 151.

Majka koja liši života svoje djeteta za vrijeme porođaja ili neposredno posle porođaja, pod uticajem stanja koje je izazvano porođajem, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Nehatno lišenje života Član 152.

Ko drugog liši života nehatno, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Navedenje na samoubistvo i pomaganje u samoubistvu Član 153.

(1) Ko navede drugog na samoubistvo ili mu pomogne u izvršenju samoubistva, pa ovo bude izvršeno, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini prema maloljetnom licu ili prema licu čija je sposobnost da shvati značaj svog djela

POSEBNI DEO

Glava šesnaesta

KRIVIČNA DJELA PROTIV ŽIVOTA I TIJELA

ili da upravlja svojim postupcima bilo bitno smanjena, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

(3) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema djetetu ili prema licu koje nije moglo shvatiti značaj svog djela ili upravljati svojim postupcima, učinilac će se kazniti po članu 150. ili 151. ovog zakona.

(4) Ko surovo ili nečovječno postupa sa licem koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, pa ono usljed takvog postupanja izvrši samoubistvo koje se može pripisati nehatu učinioca, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(5) Ko drugome pomogne u samoubistvu koje je izvršeno, pri čemu su postojale osobito olakšavajuće okolnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(6) Ako je usljed djela iz stava 1. do 5. ovog člana samoubistvo samo pokušano, sud učinioca može blaže kazniti.

Protivpravni prekid trudnoće

Član 154.

(1) Ko protivno propisima o prekidu trudnoće trudnoj ženi sa njenim pristankom izvrši prekid trudnoće, započne da vrši prekid trudnoće ili joj pomogne da prekine trudnoću, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ko trudnoj ženi bez njenog pristanka, a ako je mlađa od šesnaest godina i bez pismene saglasnosti njenog roditelja, usvojioca ili staraoca, izvrši ili započne da vrši prekid trudnoće, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt, teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja ženskog lica nad kojim je vršen prekid trudnoće, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od dvije do dvanaest godina.

Tjelesna povreda

Član 155.

(1) Ko drugog tjelesno povrijedi ili mu zdravlje naruši, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Učiniocu djela iz stava 1. sud može izreći sudsku opomenu ako je bio izazvan teškim vređanjem ili nasilničkim ponašanjem oštećenog.

Teška tjelesna povreda

Član 156.

(1) Ko drugog teško tjelesno povredi ili mu zdravlje teško naruši, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko drugog tjelesno povredi ili mu zdravlje naruši tako teško da je usljed toga doveden u opasnost život povređenog ili je uništen ili trajno i u znatnoj mjeri oslabljen koji važan deo njegovog tela ili koji važan organ, ili je prouzrokovana trajna nesposobnost za rad povrijeđenog, ili trajno i teško narušenje njegovog zdravlja ili unakaženost, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt povrijeđenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do dvanaest godina.

(4) Ko djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učini nehatno, kazniće se zatvorom do tri godine.

(5) Ko djelo iz stava 1., 2. i 3. ovog člana učini na mah, doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost napadom, teškim zlostavljanjem ili teškim vređanjem od strane povređenog, kazniće se za djelo iz stava 1. i 2. zatvorom do tri godine, a za djelo iz stava 3. zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Učestvovanje u tuči

Član 157.

(1) Ko učestvuje u kakvoj tuči, u kojoj je neko lišen života ili je drugom nanesena teška tjelesna povreda, kazniće se za samo učestvovanje zatvorom do tri godine.

(2) Nema krivičnog djela iz stava 1. ovog člana ako je lice bez svoje krivice bilo uvučeno u tuču ili se samo branilo ili razdvajalo druge učesnike tuče.

Ugrožavanje opasnim oruđem pri tuči ili svadi

Član 158.

Ko se pri kakvoj tuči ili svadi maši oružja, opasnog oruđa ili kakvog drugog sredstva podobnog da telo teško tjelesno povredi ili zdravlje teško naruši, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

Izlaganje opasnosti

Član 159.

(1) Ko drugo lice ostavi bez pomoći u stanju ili prilikama opasnim za život ili zdravlje koje je sam prouzrokovao, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja ostavljenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt ostavljenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Napuštanje nemoćnog lica

Član 160.

(1) Ko nemoćno lice koje mu je povjereno ili o kojem je inače dužan da se stara, ostavi bez pomoći u stanju ili prilikama opasnim za život ili zdravlje, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja ostavljenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. nastupila smrt ostavljenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Nepružanje pomoći

Član 161.

(1) Ko ne pruži pomoć licu koje se nalazi u neposrednoj opasnosti za život iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugog, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda lica koje se nalazilo u neposrednoj opasnosti za život, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt lica koje se nalazilo u neposrednoj opasnosti za život, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Glava sedamnesta

KRIVIČNA DJELA PROTIV SLOBODA I PRAVA GRAĐANA

Povreda ravnopravnosti građana

Član 162.

(1) Ko na osnovu razlike u rasi, boji kože, vjeri, polu, jeziku, političkom ili drugom ubjeđenju, polnoj usmjerenosti, nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti, imovnom stanju, rođenju ili socijalnom

poreklu, obrazovanju ili društvenom položaju uskrati ili ograniči slobodu ili pravo čoveka utvrđeno ustavom, zakonom ili ratifikovanim međunarodnim ugovorom, ili ko na osnovu ove razlike daje građanima povlastice ili pogodnosti suprotno ustavu, zakonu ili ratifikovanom međunarodnom ugovoru, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko vrši proganjanje lica ili organizacija zbog njihovog zalaganja za ravnopravnost ljudi.

(3) Ako djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učini službeno lice zloupotriejbom službenog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Povreda prava upotrijebe jezika i pisma

Član 163.

(1) Ko uskrati ili ograniči građanima pravo na upotrebu jezika ili pisma zagarantovanog ustavom, zakonom ili ratifikovanim međunarodnim ugovorom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1. ovog člana izvrši službeno lice zloupotriejbom službenog položaja ili ovlašćenja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Prinuda

Član 164.

(1) Ko drugog silom ili ozbiljnom prijetnjom prinudi da nešto učini ili ne učini ili trpi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini prijetnjom ubistvom, teškom tjelesnom povredom, otmicom ili u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, kazniće se zatvorom do tri godine.

Otmica

Član 165.

(1) Ko silom, pretnjom, obmanom ili na drugi način odvede ili zadrži neko lice u namjeri da od njega ili drugog lica iznudi novac ili kakvu drugu imovinsku korist ili da njega ili koga drugog prinudi da nešto učini, ne učini ili trpi, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana izvrši prema djetetu ili maloljetnom licu, ili na svirep način ili pretnjom ubistvom ili teškom tjelesnom povredom, ili u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(3) Kazna iz stava 2. primeniće se i ako je oteto lice zadržano duže od petnaest dana, ili je licu koje je oteto teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posljedice.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila smrt otetog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do petnaest godina.

(5) Učinilac djela iz stava 1. do 3. ovog člana koji dobrovoljno pusti na slobodu oteto lice pre nego što je ostvaren njegov zahtjev zbog kojeg je izvršio otmicu, može se osloboditi od kazne.

Protivpravno lišenje slobode

Član 166.

(1) Ko drugog protivpravno zatvori, drži zatvorenog ili mu na drugi način protivpravno oduzme ili ograniči slobodu kretanja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice zloupotriejbom službenog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Ako je protivpravno lišenje slobode iz stava 1. i 2. ovog člana učinjeno prema djetetu ili maloljetnom licu, ili je trajalo

duže od petnaest dana, ili je vršeno na svirep način, ili je licu koje je protivpravno lišeno slobode usljed toga teško narušeno zdravlje ili su nastupile druge teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila smrt lica koje je bilo protivpravno lišeno slobode, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(5) Pokušaj djela iz stava 1. i 2. ovog člana kažnjiv je.

Onemogućavanje povratka izbeglih i raseljenih lica

Član 167.

(1) Ko upotriejbom sile, ozbiljnom pretnjom ili na drugi protivpravan način uskrati ili ograniči raseljenom, izbeglom ili drugom licu pravo da se vrati u mjesto prethodnog boravka ili drugo mjesto na području Republike Srpske, ili pravo da koristi svoju imovinu, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno organizovanim djelovanjem ili u skupini ljudi ili je nekom licu nanesena teška tjelesna povreda, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. i 2. ovog člana neko lice lišeno života, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

Zlostavljanje

Član 168.

(1) Ko grubim ponašanjem zlostavlja drugog ili mu time prouzrokuje teže fizičke ili duševne patnje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema djetetu ili maloljetnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije godine.

Ugrožavanje sigurnosti

Član 169.

(1) Ko ugrozi sigurnost nekog lica ozbiljnom pretnjom da će njega ili njemu blisko lice lišiti života, teško tjelesno povrediti, lišiti slobode ili oteti, ili naneti zlo podmetanjem požara, eksplozijom ili nekom drugom opšteopasnom radnjom ili sredstvom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema službenom licu u vezi sa vršenjem njegove funkcije, ili prema više lica, ili je učinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

Narušavanje nepovredivosti stana

Član 170.

(1) Ko neovlašćeno prode u tuđ stan ili druge zatvorene prostore ili se na zahtev ovlašćenog lica odatle ne udalji, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko neovlašćeno pretresa stan ili prostore iz prethodnog stava ovog člana.

(3) Ako djelo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice zloupotriejbom službenog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom do tri godine.

(4) Pokušaj krivičnog djela iz stava 1. i 2. ovog člana je kažnjiv.

Protivzakonito pretresanje

Član 171.

(1) Ko neovlašćeno pretresa lice ili njegove stvari, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice zloupotrijebovanjem službenog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Pokušaj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana je kažnjiv.

Povreda tajnosti pisma ili drugih pošiljki

Član 172.

(1) Ko neovlašćeno otvori tuđe pismo ili tjelegram ili kakvo drugo zatvoreno pismeno ili pošiljku ili na drugi način povredi njihovu tajnost ili neovlašćeno zadrži, prikrije, uništi ili drugom preda tuđe pismo, tjelegram, zatvoreno pismeno ili pošiljku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(2) Ko u namjeri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu, saopšti drugom sadržinu koju je saznao povredom tajnosti tuđeg pisma, telegrama ili kakvog drugog zatvorenog pismena ili pošiljke, ili se tom sadržinom posluži, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(3) Ako djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učini službeno lice zloupotrijebovanjem službenog položaja ili ovlašćenja, poštanski ili drugi službenik kome je povjereno preuzimanje, prenos ili uručivanje tuđih pisama, tjelegrama ili drugih pošiljki, kazniće se za djelo iz stava 1. zatvorom do tri godine, a za djelo iz stava 2. zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(4) Gonjenje za djelo iz stava 1. preduzima se po prijedlogu.

Neovlašćeno otkrivanje profesionalne tajne

Član 173.

(1) Advokat, ljekar ili drugo lice koje neovlašćeno otkrije tajnu koju je saznalo u vršenju svog poziva, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Nema krivičnog djela iz stava 1. ovog člana ako je tajna otkrivena u opštem interesu ili interesu drugog lica koji je pretežniji od interesa čuvanja tajne.

(3) Gonjenje se preduzima po prijedlogu.

Neovlašćeno prisluškivanje i tonsko snimanje

Član 174.

(1) Ko posebnim uređajima neovlašćeno prisluškuje ili tonski snimi razgovor ili izjavu koja mu nije namenjena, ili omogućiti nepoznatom licu da se upozna sa razgovorom ili izjavom koja je neovlašćeno prisluškivana ili snimana, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko tonski snimi izjavu koja je njemu namjenjena, bez znanja i odobrenja onoga ko je daje, u namjeri da takvu izjavu zloupotrijebi, ili ko omogućiti nepoznatom licu da se upozna sa takvom izjavom.

(3) Ako djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učini službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom do tri godine.

Neovlašćeno fotografisanje

Član 175.

(1) Ko neovlašćeno sačini fotografski, filmski ili drugi snimak nekog lica ili njegovih prostorija bez njegove saglasnosti, povređujući time osjetno njegovu privatnost, ili ko takav snimak preda ili pokazuje trećem licu ili mu na neki drugi način omogućiti da se s njim upozna, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice zloupotrijebovanjem službenog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom do tri godine.

Neovlašćeno korištenje ličnih podataka

Član 176.

(1) Ko suprotno uslovima određenim u zakonu bez saglasnosti građana pribavlja, obrađuje, saopšti drugom ili koristi njihove lične podatke, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko neovlašćeno uđe u tuđu zaštićenu kompjutersku bazu podataka sa namjerom da njihovim korištenjem za sebe ili drugoga pribavi kakvu korist ili da drugome nanese kakvu štetu.

(3) Ako djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učini službeno lice zloupotrijebovanjem položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(4) Pokušaj krivičnog djela iz stava 1. do 3. ovog člana je kažnjiv.

Povreda prava na podnošenje pravnog sredstva

Član 177.

(1) Ko spriječi drugog da koristi pravo na podnošenje tužbe, žalbe, prigovora ili nekog drugog pravnog sredstva ili podneska, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1. ovog člana učini službeno lice zloupotrijebovanjem službenog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom do tri godine.

Povreda slobode vjere i vršenja vjerskih obreda

Član 178.

(1) Ko uskrati ili ograniči slobodu vjere ili njenog ispovedanja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko vjerskoj zajednici koja djeluje u skladu sa zakonom uskrati pravo jednakosti s drugim vjerskim zajednicama, ili ko drugoj vjerskoj zajednici uskrati slobodu javnog obavljanja vjerskih obreda.

Povreda slobode izražavanja nacionalne pripadnosti

Član 179.

(1) Ko sprečava drugog da uzražava svoju nacionalnu ili etničku pripadnost ili svoju nacionalnu ili etničku kulturu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko prinudava drugog da se izjašnjava o svojoj nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti.

(3) Ako djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učini službeno lice zloupotrijebovanjem službenog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom do dvije godine.

Povreda slobode izražavanja misli

Član 180.

(1) Ko uskrati ili ograniči slobodu govora ili javnog istupanja, osnivanja ustanova javnog informisanja, slobodu štampe ili drugih sredstava javnog informisanja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko naredi ili sprovodi cenzuru, novinaru uskrati ili ograniči pristup informaciji ili slobodu obaveštavanja, osim ako se ne radi o državnoj, vojnoj ili službenoj tajni.

Sprečavanje štampanja, distribucije štampanih stvari i emitovanja

Član 181.

Ko protivzakonito sprečava štampanje, prodaju ili distribuciju knjiga, časopisa, novina ili drugih štampanih stvari,

ili proizvodnju i emitovanje radijskog ili tjelevizijskog programa, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Povreda prava na udruživanje i političko organizovanje

Član 182.

Ko kršenjem zakona ili na drugi protivpravan način uskrati ili onemogući političko, sindikalno ili drugo organizovanje građana, ili ko onemogući djelovanje njihovih političkih, sindikalnih ili drugih organizacija ili udruženja građana, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Povreda prava na javno okupljanje

Član 183.

(1) Ko uskrati ili ograniči pravo građana na mirno okupljanje ili javno održavanje skupa koji su u skladu sa zakonom, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko silom, ozbiljnom pretnjom, obmanom ili na drugi način spriječi ili omete mirno okupljanje ili održavanje javnog skupa koji su u skladu sa zakonom, kazniče se zatvorom do dvije godine.

Glava osamnaesta

KRIVIČNA DJELA PROTIV IZBORNIH PRAVA

Sprečavanje održavanja izbora i glasanja

Član 184.

(1) Ko silom, ozbiljnom pretnjom ili na drugi protivpravan način spriječi ili onemogući održavanje izbora ili glasanja, ili ko na isti način spriječi ili onemogući utvrđivanje ili objavljivanje rezultata glasanja, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno organizovano ili u dvije ili više izbornih jedinica, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

Povreda prava kandidovanja na izborima

Član 185.

Ko kršenjem zakona ili drugih propisa ili na drugi protivpravan način spriječi ili onemogući kandidovanje na izborima, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Povreda biračkog prava

Član 186.

Ko drugog, u namjeri da mu onemogući vršenje biračkog prava, protivzakonito ne upiše u birački spisak, izbriše iz tog spiska ili mu na drugi protivpravan način uskrati vršenje biračkog prava, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Povreda slobode opredjeljenja birača

Član 187.

(1) Ko silom, ozbiljnom pretnjom, podmićivanjem, obmanom ili na drugi protivpravan način prinudi drugog ili na njega utiče da na izborima ili glasanju glasa za ili protiv određenog prijedloga, da uopšte ne glasa ili da glasa u određenom smislu, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1. ovog člana učini član biračkog odbora, izborne komisije ili drugo lice u vršenju dužnosti u vezi sa izborima ili glasanjem, kazniče se zatvorom do dvije godine.

(3) Dati poklon ili druga imovinska korist oduzeće se.

Zloupotrijeba biračkog prava

Član 188.

(1) Ko na izborima ili glasanju glasa umjesto drugog lica pod njegovim imenom ili na istom glasanju ponovo glasa ili pokuša da glasa iako je već glasao, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniče se i ko učestvuje na izborima ili glasanju, iako zna da nema biračko pravo.

Podmićivanje pri izborima ili glasanju

Član 189.

(1) Ko nudi, daje ili obećava nagradu, poklon ili kakvu drugu imovinsku ili neimovinsku korist biraču sa namjerom da ga navede da glasa za ili protiv određenog prijedloga, da uopšte ne glasa ili da glasa u određenom smislu, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Istom kaznom kazniče se i birač koji za sebe ili drugoga zahteva, primi poklon ili obećanje poklona ili kakve druge koristi da bi glasao za ili protiv određenog predloga, da uopšte ne bi glasao ili da bi glasao u određenom smislu.

(3) Data nagrada, poklon ili druga imovinska korist oduzeće se.

Povreda tajnosti glasanja

Član 190.

(1) Ko na izborima ili glasanju povredi tajnost glasanja, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(2) Ako djelo iz stava 1. ovog člana učini član biračkog odbora, izborne komisije ili drugo lice u vršenju dužnosti u vezi sa izborima ili glasanjem, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kazniče se i ko silom, ozbiljnom pretnjom, iskorišćavanjem službene, radne ili ekonomske zavisnosti ili na drugi način, izdejstvuje od drugog da kaže da li je glasao ili kako je glasao.

Izborna prevara

Član 191.

Ko dodavanjem, oduzimanjem, brisanjem glasova ili na neki drugi način falsifikuje rezultate izbora ili glasanja, kazniče se zatvorom do tri godine.

Uništavanje izbornih isprava

Član 192.

(1) Ko na izborima ili glasanju uništi, ošteti, prikrije, falsifikuje ili neovlašćeno odnese kakvu ispravu o izborima ili glasanju ili kakav predmet namenjen izborima ili glasanju, kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako djelo iz stava 1. ovog člana učini član biračkog odbora, izborne komisije ili drugo lice u vršenju dužnosti u vezi sa izborima ili glasanjem, kazniče se zatvorom do tri godine.

Glava devetnaesta

KRIVIČNA DJELA PROTIV POLNOG INTEGRITETA

Silovanje

Član 193.

(1) Ko drugoga prinudi na obljubu ili neku drugu polnu radnju upotriejbom sile ili prijetnjom da će neposredno napasti na život ili telo tog ili njemu bliskog lica, kazniče se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana izvršeno prema maloljetnom licu, ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način, ili je istom prilikom izvršeno više silovanja od strane više lica, ili je usljed djela nastupila teška tjelesna povreda, teško narušenje zdravlja ili trudnoća silovanog ženskog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je djelo izvršeno, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina.

(4) Ko drugoga prinudi na obljubu ili neku drugu polnu radnju ozbiljnom pretnjom da će za njega ili njemu blisko lice otkriti nešto što bi škodilo njegovoj časti ili ugledu ili pretnjom nekim drugim teškim zlom, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Obljuba nad nemoćnim licem Član 194.

(1) Ko nad drugim licem izvrši obljubu ili drugu polnu radnju iskoristivši duševno oboljenje, nedovoljnu duševnu razvijenost, drugu duševnu poremećenost, nemoć ili kakvo drugo stanje tog lica usljed kojeg ono nije sposobno za otpor, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema maloljetnom licu ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način, ili je istom prilikom izvršeno više djela od strane više lica, ili je nastupila teška tjelesna povreda, teško narušenje zdravlja ili trudnoća nemoćnog ženskog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je djelo izvršeno, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina.

Polno nasilje nad djetetom Član 195.

(1) Ko izvrši obljubu ili drugu polnu radnju sa djetetom, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ko izvrši nasilnu obljubu ili drugu polnu radnju sa djetetom (član 195.) ili sa nemoćnim licem (član 194.) kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(3) Ako djelo iz stava 1. i 2. ovog člana izvrši nastavnik, vaspitač, staralac, usvojlac, ljekar, vjerski službenik ili drugo lice zlopotrijebnom svog položaja prema djetetu koje mu je povjereno na učenje, vaspitanje, čuvanje ili staranje, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(4) Ako je djelo iz stava 1., 2. i 3. ovog člana izvršeno na naročito svirep ili naročito ponižavajući način, ili je istom prilikom izvršeno više djela od strane više lica, ili postoji velika nesrazmjera u zrelosti i uzrastu između učinioca i žrtve, ili je usljed djela nastupila teška tjelesna povreda, teško narušenje zdravlja ili trudnoća silovanog ženskog lica, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina.

(5) Ako je usljed djela iz stava 1. do 4. ovog člana nastupila smrt djeteta, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Obljuba zlopotrijebnom položaja Član 196.

(1) Ko zlopotrijebnom svog položaja navede na obljubu ili drugu polnu radnju lice koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Nastavnik, vaspitač, staralac, usvojlac ili drugo lice koje zlopotrijebnom svog položaja izvrši obljubu ili drugu polnu radnju sa maloljetnim licem koje mu je povjereno radi učenja, vaspitanja, čuvanja ili njege, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Zadovoljenje polnih strasti pred drugim Član 197.

(1) Ko pred drugim na javnom mjestu vrši polne radnje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko pred djetetom ili maloljetnim licem vrši radnje namenjene zadovoljenju vlastite ili tuđe polne strasti, ili ko navede dijete da pred njim ili drugim licem vrši takve radnje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Trgovina ljudima radi vršenja prostitucije Član 198.

(1) Ko radi zarade navodi, postiže ili namamljuje drugoga na pružanje seksualnih usluga ili na drugi način omogućujući njegovu predaju drugome radi pružanja seksualnih usluga, ili na bilo koji način učestvuje u organizovanju ili vođenju pružanja seksualnih usluga, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko radi zarade silom ili prijetnjom upotrijebe sile ili nanošenjem značajne štete, drugoga prinudi ili prevaram navede na pružanje seksualnih usluga, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Kaznom iz stava 2. kazniće se i ko radi zarade, na način naveden u prethodnom stavu, koristeći tešku situaciju proisteklu iz boravka nekog lica u stranoj zemlji, prinudi ili navede to lice na pružanje seksualnih usluga, ili radi njegovog navođenja na to profesionalno angažuje drugo lice.

(4) Ako su djela iz prethodnih stavova izvršena prema djetetu ili maloljetniku, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do dvanaest godina.

(5) Nije od značaja za postojanje djela iz ovog člana da li se lice koje se prinudava, navodi ili podvodi već ranije bavilo prostitucijom.

Iskorišćavanje dece i maloljetnih lica za pornografiju Član 199.

(1) Ko zlopotrijebi dijete ili maloljetno lice za izradu slika, audiovizuelnog materijala ili drugih predmeta pornografske sadržine, ili dijete i maloljetno lice zlopotrijebi za pornografsku predstavu, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Predmeti i sredstva iz stava 1. oduzeće se.

Proizvodnja i prikazivanje dečije pornografije Član 200.

(1) Ko nudi, distribuirati, prikaže ili javnim izlaganjem ili na drugi način učini dostupnim spise, slike, audiovizuelne ili druge predmete koji predstavljaju dečiju pornografiju ili ko takve materijale radi toga proizvodi, nabavlja ili drži ili ko prikaže dečiju pornografsku predstavu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. izvršeno prema licu mlađem od 16 godina, učinilac će se kazniti zatvorom od tri godine.

(3) Ako su djela iz prethodnih stavova izvršena preko sredstava javnog informisanja ili putem interneta, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Pod pojmom dečije pornografije u smislu ove odredbe podrazumjeva se pornografski materijal koji vizuelno prikazuje:

(a) dijete ili maloljetno lice koje je učesnik evidentnog seksualnog ponašanja, i

(b) realistične slike koje prikazuju dijete ili maloljetno lice koje učestvuje u evidentnom seksualnom ponašanju.

(5) Predmeti i sredstva iz stava 1. i 2. ovog člana oduzeće se.

Rodoskrvnenje Član 201.

(1) Ko izvrši obljubu sa srodnikom po krvi u pravoj liniji ili sa bratom, odnosno sestrom, kazniće se zatvorom do tri godine ili novčanom kaznom.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana izvrši sa djetetom ili maloljetnim licem, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Prema žrtvi djela iz stava 2. ovog člana koja je u vrijeme izvršenja djela bila maloljetna, neće biti primenjene krivične sankcije. Ovo vredi i u slučaju kada je djelo nastavljeno nakon što je žrtva postala punoljetna.

Glava dvadeseta

KRIVIČNA DJELA PROTIV BRAKA I PORODICE

Dvobračnost

Član 202.

(1) Ko zaključi novi brak iako se već nalazi u braku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko zaključi brak sa licem za koje zna da se nalazi u braku.

(3) Ako je raniji brak prestao ili je poništen, gonjenje se neće preduzeti, a ako je preduzeto obustaviće se.

Omogućavanje zaključenja nedozvoljenog braka

Član 203.

Službeno lice ovlašćeno za zaključenje braka koje u vršenju svoje službene dužnosti svesno dozvoli da se zaključi brak koji je po zakonu zabranjen ili ništav, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Vanbračna zajednica sa maloljetnim licem

Član 204.

(1) Punoljetno lice koje živi u vanbračnoj zajednici sa maloljetnim licem uzrasta između 14 do 16 godina, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se roditelj, usvojlac ili staralac koji maloljetnom licu iz stava 1. dopusti da u vanbračnoj zajednici živi sa drugim licem ili ga na to navede.

(3) Ako je djelo iz stava 2. ovog člana učinjeno iz koristoljublja, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Ako se brak zaključi, gonjenje se neće preduzeti, a ako je preduzeto, obustaviće se.

Oduzimanje maloljetnog lica

Član 205.

(1) Ko maloljetno lice protivpravno zadrži ili oduzme od roditelja, usvojioca, staraoca ili od ustanove, odnosno lica kojima je ono povjereno, koga zadržava ili sprečava da ono bude kod lica koje ima pravo na njega, ili onemogućava izvršenje odluke kojom je maloljetnik povjeren određenom licu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili drugih niskih pobuda ili je usljed djela teže ugroženo zdravlje, vaspitavanje ili školovanje maloljetnog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Učinioca djela iz stava 1. i 2. ovog člana koji dobrovoljno preda maloljetnika licu ili ustanovi kojoj je on povjeren ili omogućiti izvršenje odluke o povjeravanju maloljetnika, sud može osloboditi od kazne.

(4) Pri izricanju uslovne osude za djelo iz stava 1. i 2. ovog člana sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preda maloljetnika licu ili ustanovi kojoj je maloljetnik povjeren ili omogućiti izvršenje odluke kojom je maloljetnik povjeren određenom licu ili ustanovi.

Promena porodičnog stanja

Član 206.

(1) Ko podmetanjem, zamijenom ili na drugi način promeni porodično stanje djeteta, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(2) Ko zamijenom ili na drugi način nehatno promeni porodično stanje djeteta, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Pokušaj djela iz stava 1. je kažnjiv.

Zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica

Član 207.

(1) Roditelj, usvojlac, staralac ili drugo lice koje grubim zanemarivanjem svoje dužnosti zbrinjavanja i vaspitanja zapusti maloljetno lice o kojem je dužno da se stara, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Roditelj, usvojlac, staralac ili drugo lice koje zlostavlja maloljetno lice ili ga prinudava na pretjeran rad ili rad koji ne odgovara uzrastu maloljetnog lica ili na prosjačenje, ili ga iz koristoljublja navodi na vršenje drugih radnji koje su štetne za njegov razvoj, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja maloljetnog lica, ili se maloljetno lice odalo prostituciji, alkoholu ili drugim oblicima asocijalnog ponašanja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici

Član 208.

(1) Ko primjenom nasilja, drskim ili bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, tjelesni integritet ili duševno zdravlje člana svoje porodice ili porodične zajednice, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da telo teško povredi ili zdravlje naruši, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja ili su ona činjena prema maloljetnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(4) Ako je usljed djela iz prethodnih stavova nastupila smrt člana porodice ili porodične zajednice, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(5) Ko liši života člana porodice ili porodične zajednice kojeg je prethodno zlostavljao, kazniće se zatvorom najmanje deset godina.

(6) Pod porodicom ili porodičnom zajednicom u smislu ovog djela podrazumjevaju se i bivši supružnici i njihova deca, kao i roditelji bivših supružnika.

Kršenje porodičnih obaveza

Član 209.

(1) Ko grubim kršenjem zakonom utvrđenih porodičnih obaveza ostavi u teškom položaju člana porodice koji nije u stanju da se sam o sebi stara, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupilo teško narušenje zdravlja člana porodice, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt člana porodice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Pri izricanju uslovne osude sud može učiniocu postaviti uslov da uredno izvršava svoje obaveze zbrinjavanja, vaspitanja i izdržavanja.

Izbegavanje davanja izdržavanja**Član 210.**

(1) Ko izbegava da daje izdržavanje za lice koje je po zakonu dužan da izdržava, a ta dužnost je utvrđena na osnovu izvršne sudske odluke ili izvršnog poravnjanja pred sudom ili drugim nadležnim organom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posljedice za izdržavano lice, učinilac će se kazniti zatvorom do dvije godine i novčanom kaznom.

(3) Pri izricanju uslovne osude sud može učinioocu odrediti obavezu da namiri dospjele obaveze i da uredno daje izdržavanje.

Glava dvadeset prva**KRIVIČNA DJELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI****Prenošenje zarazne bolesti****Član 211.**

(1) Ko ne postupa po propisima ili naredbi kojima nadležni organ određuje preglede, dezinfekciju, izdvajanje bolesnika ili neke druge mjere za suzbijanje ili sprečavanje zaraznih bolesti kod ljudi, pa usljed toga dođe do prenošenja zarazne bolesti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko ne postupa po propisima ili naredbama iz stava 1. ovog člana u pogledu suzbijanja ili sprečavanja zaraznih bolesti kod životinja koje se mogu preneti na ljude, pa usljed toga dođe do prenošenja zarazne bolesti na ljude.

(3) Ako je djelom iz stava 1. prenesena neizlečiva zarazna bolest, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(5) Ako je usljed djela iz prethodnih stavova nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz stava 1. i 2. zatvorom od jedne do osam godina, a za djelo iz stava 4. zatvorom do tri godine.

(6) Ako je usljed djela iz stava 1., 2., 3. i 4. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. i 2. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 4. zatvorom od jedne do osam godina.

Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vrijeme epidemije**Član 212.**

(1) Ko za vrijeme epidemije kakve zarazne bolesti kod ljudi ne postupa po propisima, odlukama ili naredbama kojima se određuju mjere za njeno suzbijanje ili sprečavanje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko za vrijeme epidemije kakve opasne zarazne bolesti kod životinja koja se može preneti na ljude, ne postupa po propisima, odlukama ili naredbama kojima se određuju mjere za suzbijanje ili sprečavanje.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Neprimjenjivanje mjera za zaštitu od zarazne bolesti**Član 213.**

(1) Ko u bolnici, porodilištu, internatu, školi, preduzeću ili drugoj organizaciji ili radnji u kojoj se rukuje predmetima ishrane ili vrše higijenske usluge, ne primeni odgovarajuće higijenske mjere ili protivno zdravstvenim propisima primi na

rad ili drži na radu lice koje boluje od zarazne bolesti, pa usljed toga dođe do prenošenja zarazne bolesti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz stava 1. zatvorom od jedne do pet godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom do tri godine.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

Nesavjesno pružanje lekarske pomoći**Član 214.**

(1) Lekar koji se pri pružanju lekarske pomoći ne pridržava pravila zdravstvene struke, pa time prouzrokuje znatnije pogoršanje zdravstvenog stanja nekog lica, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i drugi zdravstveni radnik koji se pri pružanju medicinske pomoći ne pridržava pravila ljekarske struke, pa time prouzrokuje znatnije pogoršanje zdravstvenog stanja nekog lica.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Ako je usljed djela iz stavova 1., 2. i 3. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz stava 1. i 2. zatvorom od jedne do osam godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom do tri godine.

(5) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz stava 1. i 2. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom od jedne do osam godina.

Neukazivanje ljekarske pomoći**Član 215.**

(1) Lekar ili drugi zdravstveni radnik koji protivno svojoj ljekarskoj dužnosti odbije da ukaže ljekarsku pomoć bolesniku ili licu kome je takva pomoć potrebna, a koje se nalazi u neposrednoj opasnosti za život ili opasnosti od nastupanja teške tjelesne povrede ili teškog narušenja zdravlja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana kod lica kome nije ukazana lekarska pomoć nastupila teška tjelesna povreda ili mu je zdravlje teško narušeno, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt lica kojem nije ukazana lekarska pomoć, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

Neovlašćeno pružanje medicinskih usluga**Član 216.**

(1) Ko se protivno propisima neovlašćeno bavi liječenjem ili pružanjem drugih medicinskih usluga, kazniće se zatvorom do dvije godine i novčanom kaznom.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do petnaest godina.

Nedozvoljeno presađivanje djelova čovječijeg tela

Član 217.

(1) Ko radi presađivanja od drugog uzme dio tela ili drugom presadi dio tijela, iako je uzimanje i presađivanje dijela tijela po pravilima medicinske nauke i struke neopravdano, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko radi presađivanja uzme dio čovečijeg tela pre nego što je smrt utvrđena na propisan način.

(3) Ko radi presađivanja od drugog uzme dio tela ili drugom presadi dio tela bez saglasnosti davaoca ili primaoca ili saglasnosti njihovih zakonskih zastupnika, ako davalac ili primalac nisu bili u stanju da daju saglasnost, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(4) Kaznom iz prethodnog stava kazniće se i ko neovlašćeno za nagradu prodaje ili posreduje pri davanju djelova tela od živog ili umrlog lica radi presađivanja.

Nesavjesno postupanje pri spravljanju i izdavanju lijekova**Član 218.**

(1) Lice ovlašćeno za izdavanje lekova za upotrebu u medicini koje izda drugi lijek umjesto propisanog ili zahtijevanog ako zamijena nije dozvoljena, ili koje ne napravi lijek u propisanoj razmjeri ili količini, ili koje uopšte nesavjesno postupi pri stavljanju lekova u promet i time prouzrokuje pogoršanje zdravstvenog stanja nekog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od jedne do pet godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom do tri godine.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

Proizvodnja i stavljanje u promet proizvoda štetnih za lečenje**Član 219.**

(1) Ko proizvodi, prodaje ili na drugi način stavlja u promet lijekove ili druga sredstva za liječenje koja su štetna za zdravlje, kazniće se zatvorom do dvije godine i novčanom kaznom.

(2) Ko pribavlja, prerađuje ili protura zaraženu krv ili drugo tkivo ili iz toga spravljen sredstva za liječenje, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina i novčanom kaznom.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti zatvorom do dvije godine i novčanom kaznom.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. i 2. zatvorom od jedne do osam godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(5) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz stava 1. i 2. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom od jedne do osam godina.

(6) Proizvodi iz stava 1. ovog člana oduzeće se.

Neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet otrova**Član 220.**

(1) Ko neovlašćeno proizvodi otrove, vrši promet otrova ili koristi otrove, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Otrovi i sredstva za njihovo spravljanje oduzeće se.

Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih proizvoda**Član 221.**

(1) Ko proizvodi radi prodaje, prodaje ili na drugi način stavlja u promet škodljive životne namirnice, jelo, piće ili druge proizvode škodljive za zdravlje ljudi, kazniće se zatvorom do dvije godine i novčanom kaznom.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko proizvodi, prodaje ili na drugi način stavlja u promet sredstva za ličnu njegu, dječije igračke ili slične proizvode za masovno korišćenje ili potrošnju koji su štetni za zdravlje.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, kazniće se zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz stava 1. i 2. zatvorom od jedne do osam godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom do tri godine.

(5) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz stava 1. i 2. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom od jedne do osam godina.

(6) Škodljive namirnice i proizvodi oduzeće se.

Nesavjesno vršenje pregleda životnih namirnica**Član 222.**

(1) Veterinar ili drugi ovlašćeni veterinarski radnik koji nesavjesno vrši pregled stoke za klanje ili mesa namenjenog za ishranu ili protivno propisima ne izvrši pregled i time omogući da se stavi u promet meso ili životne namirnice škodljive za zdravlje ljudi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od jedne do pet godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom do tri godine.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

Zagađivanje vode za piće i životnih namirnica**Član 223.**

(1) Ko kakvom škodljivom materijom zagađi vodu koja ljudima služi za piće ili životne namirnice i time prouzrokuje opasnost za život ili zdravlje ljudi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušenje zdravlja jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od jedne do pet godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom do tri godine.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

Neovlašćena proizvodnja i promet opojnih droga**Član 224.**

(1) Ko neovlašćeno proizvodi, prerađuje, prodaje ili nudi na prodaju, ili ko radi prodaje kupuje, drži ili prenosi, ili ko posreduje u prodaji ili kupovini ili na drugi način neovlašćeno stavlja u promet supstance ili preparate koji su proglašeni za opojne droge, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana izvršeno od strane više lica ili je učinilac ovog djela organizovao mrežu preprodavaca ili posrednika, ili je za izvršenje djela iskoristio dijete ili maloljetno lice, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(3) Ko neovlašćeno pravi, nabavlja, posjeduje ili daje na upotrebu opremu, materijal ili supstance za koje zna da su namenjene za proizvodnju opojnih droga, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(4) Učinioca koji prijavi od koga nabavlja opojne droge, sud može blaže kazniti ili osloboditi od kazne.

(5) Opojne droge i sredstva za njihovo spravljanje oduzeće se.

Omogućavanje uživanja opojnih droga

Član 225.

(1) Ko navodi drugog na uživanje opojne droge ili mu daje opojnu drogu da je uživa on ili drugo lice, ili stavi na raspolaganje prostorije radi uživanja opojne droge ili na drugi način omogućuje drugom da uživa opojnu drogu, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema djetetu, maloljetniku, duševno poremećenom licu ili prema više lica ili je izazvalo naročito teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(3) Opojne droge oduzeće se.

Glava dvadeset druga

KRIVIČNA DJELA PROTIV PRAVA IZ RADNIH ODNOSA I SOCIJALNOG OSIGURANJA

Povreda osnovnih prava radnika

Član 226.

Ko se svjesno ne pridržava zakona, drugog propisa ili kolektivnog ugovora o zasnivanju ili prestanku radnog odnosa, o plati i njenim naknadama, radnom vremenu, odmoru ili odsustvovanju, o posebnoj zaštiti na radu žena, omladine i invalida ili o zabrani prekovremenog ili noćnog rada i time povredi, uskrati ili ograniči radniku pravo koje mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Povreda prava pri zapošljavanju i za vrijeme nezaposlenosti

Član 227.

(1) Ko drugome uskrati ili ograniči pravo na slobodno zapošljavanje pod jednakim uslovima koji su predviđeni u zakonu ili drugim propisima, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko se svesno ne pridržava zakona ili drugih propisa o pravima građana za vrijeme nezaposlenosti i time nezaposlenom licu uskrati ili ograniči pravo koje mu pripada.

Povreda prava iz socijalnog osiguranja

Član 228.

Ko se svesno ne pridržava zakona ili drugih propisa o socijalnom osiguranju i time uskrati ili ograniči nekom licu pravo koje mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Zloupotrijeba prava iz socijalnog osiguranja

Član 229.

Ko simuliranjem ili prouzrokovanjem bolesti ili nesposobnosti za rad ili na drugi protivpravan način postigne da mu se prizna neko pravo iz socijalnog osiguranja koje mu po zakonskim ili drugim propisima ne pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Ne preduzimanje mjera zaštite na radu

Član 230.

(1) Lice odgovorno za preduzimanje mjera zaštite na radu koje se svjesno ne pridržava zakona ili drugih propisa o mjerama zaštite na radu usljed čega nastupi opasnost za život ili zdravlje radnika, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Pri izricanju uslovne osude sud može učiniocu odrediti obavezu da u određenom roku postupi po propisima i mjerama zaštite na radu.

Glava dvadeset treća

KRIVIČNA DJELA PROTIV IMOVINE

Krada

Član 231.

(1) Ko oduzme tuđu pokretnu stvar u namjeri da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako vrijednost ukradene stvari ne prelazi iznos od **200 KM**, a učinilac je išao za tim da pribavi malu imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Teška Krada

Član 232.

(1) Ako je krada izvršena:

- 1) obijanjem ili provaljivanjem ili drugim savlađivanjem većih prepreka da se dođe do stvari iz zatvorenih zgrada, soba, kasa, ormara, blagajni ili drugih zatvorenih prostora,
- 2) na naročito opasan ili naročito drzak način,
- 3) od strane lica koje je pri sebi imalo kakvo oružje ili opasno sredstvo radi napada ili odbrane,
- 4) od strane više lica koja su se udružila za vršenje krađa,
- 5) iskorištavanjem stanja prouzrokovano požarom, poplavom, zemljotresom ili sličnom nesrećom,
- 6) iskorištavanjem nemoći ili drugog teškog stanja nekog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ako vrijednost ukradene stvari prelazi iznos od **10.000 KM** učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(3) Ako je ukradena stvar od posebnog istorijskog, naučnog ili kulturnog značaja, ili vrijednost ukradene stvari prelazi iznos od **50.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

Razbojništvo

Član 233.

(1) Ko upotrijebom sile protiv nekog lica ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili tijelo oduzme tuđu pokretnu stvar u namjeri da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana nekom licu umišljajno nanjena teška tjelesna povreda ili je djelo učinjeno od strane više lica ili je upotrijebljeno kakvo oružje ili opasno sredstvo, ili ako vrijednost oduzetih stvari prelazi iznos

od **50.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ako je pri izvršenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana neko lice umišljajno lišeno života, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

Razbojnička krađa

Član 234.

(1) Ko je na djelu krađe zatečen, pa u namjeri da ukradenu stvar zadrži, upotrijebi silu protiv nekog lica ili prijetnju da će neposredno napasti na njegov život ili tijelo, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana nekom licu umišljajno nanosena teška tjelesna povreda ili je djelo učinjeno od strane više lica ili je upotrijebljeno kakvo oružje ili opasno sredstvo, ili ako vrijednost ukradenih stvari prelazi iznos od **50.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ako je pri izvršenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana neko lice umišljajno lišeno života, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

Utaja

Član 235.

(1) Ko u namjeri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist prisvoji tuđu pokretnu stvar koja mu je povjerena, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako vrijednost utajenih stvari ne prelazi iznos od **200 KM**, a učinilac je išao za tim da pribavi malu imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(3) Ako djelo iz stava 1. ovog člana učini staralac, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(4) Ako je utajena stvar od posebnog historijskog, naučnog ili kulturnog značaja ili ako vrijednost utajene stvari prelazi iznos od **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Ko tuđu pokretnu stvar koju je našao ili do koje je slučajno došao protivpravno prisvoji u namjeri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(6) Gonjenje za djela iz stava 1., 2. i 5. preduzima se po prijedlogu.

Oduzimanje tuđe stvari

Član 236.

(1) Ko bez namjere pribavljanja imovinske koristi protivpravno oduzme tuđu pokretnu stvar, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je oduzeta stvar od posebnog historijskog, naučnog ili kulturnog značaja ili ako vrijednost oduzete stvari prelazi iznos od **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Gonjenje za djelo iz stava 1. preduzima se po prijedlogu.

Oduzimanje motornog vozila

Član 237.

(1) Ko oduzme tuđe motorno vozilo u namjeri da ga protivpravno upotrijebi za vožnju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je upotreba vozila trajala duže vrijeme ili je na vozilu prouzrokovana veća šteta, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Pokušaj krivičnog djela iz stava 1. ovog člana je kažnjiv.

Neovlašćeno ulaženje u zaštićenu kompjutersku bazu podataka

Član 238.

(1) Ko neovlašćeno uđe u tuđu zaštićenu kompjutersku bazu podataka i unese izmene, uništi, kopira, upotrijebi, sakrije, objavi ili unese kakav svoj podatak ili kompjuterski virus, ili na neki drugi način učini neupotrijebljivim tuđe kompjuterske podatke ili programe, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelom iz prethodnog stava pribavljena velika imovinska korist ili je prouzrokovana znatna imovinska šteta, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Pokušaj djela iz stava 1. je kažnjiv.

Prevara

Član 239.

(1) Ko u namjeri da sebi ili drugome pribavi kakvu protivpravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da ovaj na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist do **200 KM**, a učinilac je išao za tim da pribavi malu imovinsku korist ili da prouzrokuje malu štetu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana imovinska šteta u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini samo u namjeri da drugog ošteti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(5) Gonjenje za djelo iz stava 2. ovog člana se preduzima po prijedlogu.

Osiguranička prevara

Član 240.

(1) Ko u namjeri da od osiguraničkog društva naplati osiguranu sumu, ošteti ili sakrije stvar koja je osigurana od navedenih rizika, pa zatim prijavi štetu, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko u namjeri da od osiguraničkog društva naplati osiguranu sumu za slučaj tjelesnog oštećenja, tjelesne povrede ili narušenja zdravlja, prouzrokuje sebi takvo oštećenje, povredu ili narušenje zdravlja.

(3) Ako je delima iz stava 1. i 2. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

Organizovanje nedozvoljenih igara na sreću

Član 241.

(1) Ko u namjeri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, organizuje, učestvuje ili pomaže pri organizovanju igara u kojima učesnici plaćaju određene novčane iznose učesnicima koji su se pre njih uključili u igru i očekuju plaćanje određenih novčanih iznosa od učesnika koji se budu nakon njih uključili u igru, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko, u namjeri da bi sebi ili nekom drugom pribavio protivpravnu imovinsku korist, organizuje, učestvuje ili pomaže pri organizovanju igara na sreću za koje nije izdata dozvola nadležnog organa.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. nastala velika imovinska šteta, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Iznuda Član 242.

(1) Ko u namjeri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, silom ili ozbiljnom pretnjom prinudi drugog da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine, ili ko na takav način uteruje dug, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, ili ako je pri izvršenju djela upotrijebljeno kakvo oružje ili opasno sredstvo, ili je djelo učinjeno od strane više lica ili na naročito grub i ponižavajući način, kazniće se zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(3) Ko se za nagradu bavi vršenjem djela iznude, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

Ucjena Član 243.

(1) Ko u namjeri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist zaprijeti drugom da će protiv njega ili njemu bliskih lica otkriti nešto što bi njihovoj časti ili ugledu škodilo i time ga prinudi da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine, ili ko na takav način uteruje dug, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako iznos prelazi **50.000 KM**, ili je djelo učinjeno od strane više lica ili na naročito ponižavajući način, kazniće se zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(3) Ko se za nagradu bavi vršenjem djela ucijene, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

Zloupotrijeba povjerenja Član 244.

(1) Ko zastupajući imovinske interese nekog lica ili starajući se o njegovoj imovini ne ispuni svoju dužnost ili zloupotrijebi data mu ovlašćenja u namjeri da time pribavi sebi ili drugom kakvu imovinsku korist ili da ošteti lice čije imovinske interese zastupa ili o čijoj se imovini stara, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je ovim djelom pribavljena imovinska korist ili prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako djela iz stava 1. i 2. ovog člana učini staralac ili advokat, kazniće se za djelo iz stava 1. zatvorom od šest mjeseci do pet godina, za djelo iz stava 2. kada je iznos preko **10.000 KM** zatvorom od jedne do osam godina, a kada je iznos preko **50.000 KM**, zatvorom od dvije do deset godina.

Zelenaštvo Član 245.

(1) Ko za davanje novca ili drugih potrošnih stvari na zajam ili za vršenje usluge koju učini nekom licu, primi ili ugovori za sebe ili drugog nesrazmernu imovinsku korist iskorišćavajući njegovo teško imovno stanje, teške prilike, nuždu, nedovoljno iskustvo, lakomislenost ili smanjenu sposobnost rasuđivanja, kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posljedice za oštećenog ili je učinilac pribavio imovinsku korist u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina i novčanom kaznom, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina i novčanom kaznom.

Prikrivanje Član 246.

(1) Ko stvar za koju zna da je pribavljena krivičnim djelom ili ono što je za nju dobijeno prodajom ili zamjenom prikriva, protura, kupuje, prima u zalogu ili na drugi način pribavlja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, ili ako vrijednost stvari koje se prikrivaju prelazi iznos od **20.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a ako taj iznos prelazi **100.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(3) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini, a mogao je i bio dužan da zna da je stvar pribavljena krivičnim djelom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Protivzakonito useljenje Član 247.

(1) Ko se neovlašćeno useli u tuđu zgradu, stan, poslovni prostor ili druge prostorije, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Pri izricanju uslovne osude, sud učiniocu može naložiti da u određenom roku napusti i isprazni prostor u koji je uselio.

Protivpravno zauzimanje zemljišta Član 248.

(1) Ko protivpravno zauzme tuđe zemljište, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ko protivpravno zauzme tuđe zemljište u namjeri da ga upotrijebi za gradnju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Oštećenje tuđe stvari Član 249.

(1) Ko uništi, ošteti ili učini neupotrijebljivom tuđu stvar, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Gonjenje za djelo iz stava 1. ovog člana preduzima se po prijedlogu.

Paljevina Član 250.

(1) Ko zapali tuđu kuću ili drugu zgradu namijenjenu za boravak ili ekonomsko korišćenje, ili poslovnu zgradu ili zgradu koja je u javnoj upotrebi, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

Oštećenje tuđih prava Član 251.

(1) Ko u namjeri da osujeti ostvarenje prava na stvari otuđi, uništi ili ošteti svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo ili

pravo uživanja i time ga ošteti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko uništi, ošteti, prikrije, prividno proda ili učini neupotrijebljivom svoju celokupnu imovinu ili neki njezin sastavni deo, ili prizna neistinito potraživanje, sastavi lažan ugovor ili nekom drugom prevarnom radnjom prividno ili stvarno pogorša svoje imovno stanje i time umanjí mogućnost ili spreči namirenje najmanje jednog od svojih povjerilaca.

(3) Gonjenje za djelo iz stava 1. ovog člana preduzima se po prijedlogu.

Oštećenje stambenih i poslovnih zgrada i prostorija

Član 252.

(1) Korisnik stana, stanar, upravnik, vlasnik ili drugo lice koje sa stambene ili poslovne zgrade ili iz stambenog ili poslovnog prostora skine ili ošteti spoljne ili unutrašnje uređaje, instalacije ili njihove djelove ili na drugi način znatno smanji upotrijebljivost zgrade ili prostora, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je radi djela iz stava 1. ovog člana zgrada, stambeni ili poslovni prostor postao neupotrijebljiv, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

Prisvajanje, uništenje ili oštećenje spomenika kulture, zaštićenih objekata prirode ili drugih predmeta koji su od posebnog kulturnog ili istorijskog značaja

Član 253.

(1) Ko pri arheološkim, geološko-paleontološkim i mineraloškim istraživanjima i iskopavanjima, arhivskim istraživanjima ili na drugi način prisvoji iskopine, materijal ili nađeni predmet koji ima kulturni ili istorijski značaj, arhivski materijal ili prirodnu retkost, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko protivpravno uništi ili ošteti spomenik kulture, zaštićeni objekat prirode ili drugi predmet koji je od posebnog kulturnog ili istorijskog značaja, ili stvar koja predstavlja javno dobro.

(3) Ko neovlašćeno na spomeniku kulture izvrši konzervatorske, restauratorske ili istraživačke radove, ili ko neovlašćeno vrši arheološka iskopavanja ili istraživanja, pa usljed toga spomenik bude teže oštećen ili uništen, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(4) Ako su djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana izvršena prema predmetu ili spomeniku posebnog istorijskog ili kulturnog značaja, ili je tim delima prouzrokovana velika šteta, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Iznošenje u inostranstvo predmeta koji su od posebnog kulturnog ili istorijskog značaja ili prirodnih retkosti

Član 254.

(1) Ko neovlašćeno izveze ili iznese u inostranstvo predmet koji je od posebnog kulturnog ili istorijskog značaja ili predmet koji predstavlja prirodnu retkost, ili drugom omogućí da to učini, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno u odnosu na dobro od velikog kulturnog, istorijskog ili prirodnog značaja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Iskreno kajanje

Član 255.

Ako je učinilac djela iz članova 231, 235, 236, 237, 247, 248, 249, 251. i 252. ovog zakona prije nego što je saznao da je otkriven, vratio oduzetu ili prisvojenu stvar, naknadio štetu ili je na drugi način otklonio štetne posljedice krivičnog djela, sud ga može osloboditi od kazne.

Gonjenje u slučaju kad je učinilac u bliskom odnosu sa oštećenim

Član 256.

Za krivična djela iz člana 231. stav 2, 235, 236, 237, 247, 249, 251. i 252. ovog zakona, ako su učinjena prema bračnom drugu, srodniku po krvi u pravoj liniji, bratu ili sestri, usvojiocu ili usvojeniku ili prema drugim licima sa kojima učinilac živi u zajedničkom domaćinstvu, gonjenje se preduzima po prijedlogu.

Glava dvadeset četvrta

KRIVIČNA DJELA PROTIV PRIVREDE I PLATNOG PROMETA

Stvaranje monopolističkog položaja na tržištu

Član 257.

Ovlašćeno lice u preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja ili preduzetnik koji suprotno zakonu ili drugom propisu zaključí sporazum kojim se drugo preduzeće ili pravno lice ograničava u slobodnom prometu robe ili usluga na određenom području ili sa određenim preduzećima ili drugim pravnim licima, ili sklopi sporazum sa kojim se na drugi način stvara monopolistički položaj preduzeća ili drugog pravnog lica na tržištu, pa usljed toga preduzeće ili drugo pravno lice pribavi znatnu imovinsku korist ili za drugog nastupi znatna imovinska šteta, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Zloupotrijeba lažnog stečaja

Član 258.

(1) Ko u namjeri da izbjegne plaćanje svojih obaveza, prividnim ili stvarnim umanjenjem svoje imovine prouzrokuje stečaj na taj način što:

1) cijelu ili dio imovine prividno ili ispod tržišne vrijednosti proda, prikrije, besplatno ustupi ili uništi;

2) zaključí fiktivne ugovore o dugu ili prizna nepostojeća potraživanja;

3) prikrije, uništi, preinači ili tako vodi poslovne knjige, isprave ili spise koje je po zakonu ili drugom propisu obavezno voditi da se iz njih ne može utvrditi stvarno imovno stanje, ili ovo stanje sačinjavanjem lažnih isprava ili na drugi način prikaže takvim da se na osnovu njega može otvoriti stečaj, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina i novčanom kaznom.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posljedice za povjerioca, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

Prouzrokovanje stečaja nesavjesnim poslovanjem

Član 259.

(1) Ko znajući za svoju prezaduženost ili nesposobnost plaćanja, neracionalnim trošenjem ili otuđivanjem imovine u bescijenje, preduzimanjem nesrazmjernih obaveza, prekomjernim korišćenjem i davanjem zajmova, lakomislenim zaključivanjem ili obnavljanjem ugovora sa licima nesposobnim za plaćanje, propuštanjem blagovremenog ostvarivanja svojih potraživanja, uništenjem imovine ili na drugi način koji je u očiglednoj suprotnosti sa njegovim dužnostima u upravljanju imovinom ili savjesnim privrednim poslovanjem, prouzrokuje stečaj ili značajno umanjenje imovine pravnog lica i time ošteti drugog, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako je učinilac djela otklonio štetne posljedice djela pre nego što je saznao da je otkriven, kazniće se kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi od kazne.

Povreda ravnopravnosti u obavljanju privredne djelatnosti**Član 260.**

(1) Ko zloupotrijebom svog službenog položaja ili ovlaštenja ograniči slobodno kretanje ljudi, roba i kapitala na području Republike Srpske, uskrati ili ograniči pravo privrednog društva ili drugog pravnog ili fizičkog lica da se na području Republike Srpske bavi prometom roba i usluga ili ko stavi privredno društvo ili drugo pravno ili fizičko lice u neravnan položaj prema drugim licima u pogledu uslova za rad ili obavljanje prometa robe i usluga ili ograniči slobodnu razmjenu robe i usluga na području Republike Srpske, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(2) Službeno ili odgovorno lice u Republici Srpskoj, koje zloupotrijebom svog službenog položaja ili ovlaštenja ograniči slobodno kretanje ljudi, robe i kapitala između entiteta ili između entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, uskrati ili ograniči pravo privrednog društva ili drugog pravnog ili fizičkog lica da se na području drugog entiteta ili Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine bavi prometom roba i usluga ili stavi privredno društvo ili drugo pravno ili fizičko lice u neravnan položaj prema drugim licima u pogledu uslova rada ili uslova obavljanja prometa robe i usluga između entiteta i Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine, kazniće se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

Zloupotrijeba u stečajnom postupku ili postupku prinudnog poravnjanja**Član 261.**

(1) Ko u stečajnom postupku ili u postupku prinudnog poravnjanja prijavi lažno potraživanje ili potraživanje u lažnom isplatnom redu da bi time ostvario pravo koje mu ne pripada, kazniće se novčanom kaznom i zatvorom do jedne godine.

(2) Povjericilac, član povjerilačkog odbora ili stečajni upravnik koji za sebe ili drugoga primi imovinsku korist ili obećanje imovinske koristi da se donese ili da se ne donese određena odluka, ili da se na drugi način ošteti barem jedan povjericilac u stečajnom postupku ili postupku prinudnog poravnjanja, kazniće se novčanom kaznom i zatvorom do tri godine.

(3) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se ko povjericilac, članu upravnog odbora ili stečajnom upravniku da ili obeća imovinsku korist radi izvršenja djela iz stava 2. ovog člana.

Oštećenje ili povlašćivanje povjericilaca**Član 262.**

(1) Ko znajući da je postao nesposoban za plaćanje, isplatom duga ili na drugi način stavi kojeg povjericilca u povoljniji položaj i time znatno ošteti najmanje jednog od svojih povjericilaca, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se ko znajući da je postao nesposoban za plaćanje, a u namjeri da izigra povjericilca, prizna neistinito potraživanje, sastavi lažan ugovor ili nekom drugom prevarnom radnjom ošteti najmanje jednog od svojih povjericilaca.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila znatna šteta ili ako je radi toga prema oštećenom pokrenut postupak prinudnog poravnjanja ili stečaja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Zloupotrijeba ovlaštenja u privredi**Član 263.**

(1) Odgovorno lice u preduzeću ili drugom subjektu privrednog poslovanja koje u namjeri pribavljanja protivpravne imovinske koristi za svoje ili drugo pravno lice:

1) stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili inostranstvu;

2) sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansima, procijenama ili inventarisanjem ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i rezultata poslovanja;

3) pravno lice stavi u povoljniji položaj prilikom dobijanja sredstava ili drugih pogodnosti koje se pravnom licu ne bi priznale prema postojećim propisima;

4) pri izvršavanju poreskih ili drugih zakonskih obaveza uskrati sredstva koja predstavljaju javni prihod;

5) namenska sredstva sa kojima raspolaže koristi protivno njihovoj nameni;

6) na drugi način grubo prekrši zakon ili pravila poslovanja u odnosu na raspolaganje, korišćenje i upravljanje imovinom, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena znatna imovinska korist ili je nastupila šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

Nesavjesno privredno poslovanje**Član 264.**

(1) Odgovorno lice u preduzeću ili drugom pravnom licu u kome nema većinski udio, koje svesnim kršenjem zakona ili drugog propisa o poslovanju, očigledno nesavjesno posluje i time prouzrokuje znatnu imovinsku štetu tom pravnom licu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila prinudna likvidacija ili je to pravno lice došlo pod stečaj, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

Poslovna prevara**Član 265.**

(1) Ko obavljajući privrednu djelatnost ili sklapanju ili izvršenju ugovora ili posla obmane drugoga prikazivanjem da će obaveze biti ispunjene ili prikriivanjem da obaveze neće biti ili da neće moći biti ispunjene, pa radi djelimičnog ili potpunog neispunjenja obaveze za drugu stranu ili nekog drugog nastupi imovinska šteta, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je izvršenjem djela iz stava 1. ovog člana prouzrokovana šteta koja prelazi iznos od **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

Zaključenje štetnog ugovora**Član 266.**

(1) Ko kao predstavnik ili zastupnik pravnog lica koje obavlja privrednu djelatnost u kojem nema većinski udio, zaključi ugovor za koji zna da je štetan za pravno lice ili zaključi ugovor suprotno ovlašćenjima i time nanese štetu pravnom licu, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usljed djela iz prethodnog stava nastupila velika šteta za pravno lice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

Neovlašćeno primanje poklona ili darova**Član 267.**

(1) Ko zastupajući imovinske interese nekog pravnog lica zahtijeva ili primi nagradu, poklon ili kakvu drugu korist da bi bio zaključen ili da ne bi bio zaključen sporazum, ili da se izvrši ili da se ne izvrši neka druga radnja na štetu pravnog lica, pa radi toga za to pravno lice nastupi veća imovinska šteta, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Učinilac djela iz stava 1. ovog člana koji nakon zaključenog ili nezaključenog sporazuma, ili izvršene ili neizvršene neke druge radnje na štetu pravnog lica, zahtijeva ili

primi nagradu, poklon ili kakvu drugu korist, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Nagrada, poklon ili druga korist oduzeće se.

Neovlašćeno davanje poklona ili darova

Član 268.

(1) Ko licu koje zastupa imovinske interese nekog pravnog lica da ili pokuša dati ili obeća nagradu, poklon ili kakvu drugu korist radi toga da bi dobio kakvu neopravdanu pogodnost pri ugovaranju posla iz stava 1. člana 258. ovog zakona, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ko licu koje zastupa imovinske interese nekog pravnog lica da ili pokuša dati ili obeća nagradu, poklon ili kakvu drugu imovinsku ili neimovinsku korist kao protivuslugu za sklapanje kakvog posla ili za izvršenje kakvog posla, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Izvršilac djela iz prethodnih stavova koji je dao poklon ili nagradu na zahtjev ili je djelo prijavio pre nego što je otkriveno ili pre nego što je saznao da je otkriveno, može se osloboditi od kazne.

(4) Dati poklon ili nagrada oduzeće se, a u slučaju iz stava 3. može se vratiti onome ko je dao.

Odavanje i neovlašćeno pribavljanje poslovne tajne

Član 269.

(1) Ko neovlašćeno drugom saopšti, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji predstavljaju poslovnu tajnu, kao i ko pribavlja ovakve podatke u namjeri da ih preda nepozvanom licu, kazniće se zatvorom od jedne do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko, s namjerom da ih neovlašćeno upotrijebi, na protivpravan način dođe do podataka koji predstavljaju poslovnu tajnu.

(3) Ako je odavanje, odnosno pribavljanje podataka izvršeno radi njihovog odnošenja u inostranstvo ili ako je djelo učinjeno iz koristoljublja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je djelo iz stava 1. i 3. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Odavanje i korišćenje berzanske tajne

Član 270.

(1) Ko poslovne podatke berze koji nisu dostupni svim učesnicima u berzi saopšti nepozvanom licu ili ko dođe do takvih podataka, pa njihovim korišćenjem na berzi ostvari protivpravnu imovinsku korist, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

Upad u kompjuterski sistem

Član 271.

(1) Ko u privrednom poslovanju u namjeri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist ili drugog oštetiti, neovlašćeno unese izmene, sakrije, objavi, izbriše ili uništi tuđe kompjuterske podatke ili programe, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist ili je prouzrokovana imovinska šteta u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(3) Pokušaj djela iz stava 1. kažnjiv je.

Neovlašćena upotreba tuđe firme, uzorka ili modela

Član 272.

(1) Ko se u namjeri da obmane kupce ili korisnike usluga posluži tuđom firmom, tuđim žigom ili zaštitnim znakom, tuđom oznakom o geografskom poreklu ili drugom posebnom oznakom robe ili unese pojedina obeležja oznaka u svoju firmu, svoj žig ili zaštitni znak ili u svoju posebnu oznaku robe, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko u namjeri iz prethodnog stava neovlašćeno iskoristi tuđi model ili uzorak ili pušta u promet predmete izrađene na njihovoj osnovi.

(3) Predmet iz stava 1. i 2. ovog člana oduzeće se.

Neovlašćena upotreba tuđeg pronalaska

Član 273.

(1) Ko u proizvodnji ili privrednom prometu neovlašćeno upotrijebi tuđi prijavljeni ili zaštićeni pronalazak, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko neovlašćeno objavi suštinu tuđeg pronalaska pre nego što je ovaj pronalazak na način utvrđen zakonom objavljen, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(3) Proizvodi izrađeni na osnovu neovlašćene upotrebe tuđeg pronalaska će se oduzeti.

Falsifikovanje ili uništavanje poslovnih ili trgovačkih knjiga ili isprava

Član 274.

(1) Ko u poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spise koje je dužan da vodi na osnovu zakona ili drugog propisa, unese neistinite podatke ili ne unese neki važan podatak, ili svojim potpisom ili pečatom ovjeri poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis sa neistinitom sadržinom, ili svojim potpisom ili pečatom omogući pravljenje poslovne ili trgovačke knjige, isprave ili spisa sa neistinitom sadržinom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Kazniće se kaznom iz stava 1. ovog člana i ko neistinitu poslovnu ili trgovačku knjigu, ispravu ili spis upotrijebi kao da su istiniti, ili ko uništi, ošteti, prikrije ili na drugi način učini, neupotrijebljivom poslovnu knjigu, ispravu ili spis.

Falsifikovanje i upotreba hartija od vrijednosti

Član 275.

(1) Ko napravi lažne hartije od vrijednosti ili preinači prave hartije od vrijednosti u namjeri da ih upotrijebi kao prave ili da ih drugom da na upotrijebu, ili ko takve lažne hartije upotrijebi kao prave ili ih u toj namjeri pribavi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako ukupan iznos na koji glase hartije od vrijednosti iz stava 1. ovog člana prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

(3) Ko lažne hartije od vrijednosti koje je primio kao prave, pa saznajući da su lažne, stavi u promet, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Lažne hartije od vrijednosti oduzeće se.

Falsifikovanje kreditnih kartica i kartica za bezgotovinsko plaćanje

Član 276.

(1) Ko napravi lažnu kreditnu ili karticu za bezgotovinsko plaćanje ili ko preinači takvu pravu karticu u namjeri da je upotrijebi kao pravu ili ko takvu lažnu karticu upotrijebi kao pravu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je učinilac djela iz stava 1. ovog člana upotrijebom kartice pribavio imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom i zatvorom do tri godine.

(3) Ako je učinilac djela iz stava 1. ovog člana pribavio imovinsku korist u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

Falsifikovanje znakova za vrijednost

Član 277.

(1) Ko napravi lažne znakove za vrijednost ili ko preinači koji od pravih znakova u namjeri da ih upotrijebi kao prave ili da ih drugome da na upotrijebu ili ko takve lažne znakove upotrijebi kao prave, ili ih u toj namjeri pribavi, kazniće se novčanom kaznom i zatvorom do dvije godine.

(2) Ako ukupna vrijednost znakova iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ko odstranjivanjem žiga kojim se znaci za vrijednost poništavaju ili kojim drugim načinom ide za tim da radi ponovne upotrijebe ovim znacima da izgled kao da nisu upotrijebljeni, ili ko upotrijebljene znakove ponovo upotrijebi ili proda kao da važe, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Lažni znakovi za vrijednost oduzeće se.

Pravljenje, nabavljanje i davanje drugom sredstava za falsifikovanje

Član 278.

(1) Ko pravi, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje drugom na upotrijebu sredstva za pravljenje lažnog novca ili lažnih hartija od vrijednosti, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

(2) Ko pravi, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje drugom na upotrijebu sredstva za pravljenje lažnih znakova za vrijednost, kazniće se novčanom kaznom i zatvorom do dvije godine.

(3) Sredstva iz stava 1. i 2. oduzeće se.

Falsifikovanje znakova za obilježavanje robe, mjera i tegova

Član 279.

(1) Ko u namjeri da ih upotrijebi kao prave napravi lažne pečate, žigove, marke ili druge znakove za obilježavanje domaće ili strane robe kojima se žigoše zlato ili drugi plemeniti metali, drvo, stoka ili kakva druga roba, ili ko u istoj namjeri takve prave znakove preinači ili ko takve lažne znakove upotrijebi kao prave, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko izvrši falsifikovanje mjera ili tegova.

(3) Ko pravi, nabavlja, prodaje ili daje drugom na upotrijebu sredstva za pravljenje znakova za obilježavanje robe, lažnih mjera i tegova, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(4) Lažni znaci, mjere i tegovi oduzeće se.

Pranje novca

Član 280.

(1) Ko novac ili imovinu za koje zna da su pribavljeni krivičnim djelom primi, zamijeni, drži, s njim raspolaže, upotrijebi ga u privrednom poslovanju ili ga na drugi način prikrije ili pokuša prikriti, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je izvršilac djela iz stava 1. ovog člana istovrijemeno i izvršilac ili saučesnik u krivičnom djelu kojim je pribavljen novac ili imovinska korist iz prethodnog stava, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako je novac ili imovina iz stava 1. i 2. ovog člana velike vrijednosti, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ako djela iz prethodnih stavova izvrši više lica koja su se udružila za vršenje takvih djela, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(5) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. tač. 2. i 3. ovog člana učinilac postupao nehatno u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni krivičnim djelom, kazniće se zatvorom do tri godine.

(6) Novac i imovina iz prethodnih stavova oduzeće se.

Nedozvoljena trgovina

Član 281.

(1) Ko nemajući ovlaštenje za trgovinu, nabavi robu ili druge predmete u većoj količini ili vrijednosti u svrhu prodaje, ili ko se neovlašćeno i u većem obimu bavi trgovinom ili posredovanjem u trgovini i zastupanjem domaćih privrednih subjekata u prometu robe ili usluga, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ko se bavi prodajom robe čiju je proizvodnju neovlašćeno organizovao, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kazniće se i ko neovlašćeno prodaje, kupuje ili vrši razmenu robe ili predmeta čiji je promet zabranjen ili ograničen.

(4) Ako je učinilac djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana organizovao mrežu preprodavaca ili posrednika, ili je postigao imovinsku korist koja prelazi iznos od **10.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Roba i predmeti nedozvoljene trgovine oduzeće se.

Obmanjivanje kupaca

Član 282.

(1) Ko u namjeri obmanjivanja kupaca stavi u promet proizvode u većem obimu sa oznakom u koju su uneseni podaci koji ne odgovaraju sadržini, porijeklu ili kvalitetu proizvoda, stavlja u promet proizvode koji po svojoj težini ili kvalitetu ne odgovaraju onome što se redovno pretpostavlja kod takvih proizvoda, ili na proizvode stavlja oznaku zaštite za proizvode koji nisu zaštićeni, ili stavi u promet proizvode bez oznake o sadržini, vrsti, poreklu, roku trajanja ili kvalitetu proizvoda kad je ovakva oznaka propisana, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ko u namjeri obmanjivanja kupaca lažno objavi da je snižena cijena robe ili da se vrši rasprodaja robe ili da predstoji povišenje cijena ili na drugi način lažnom reklamom obmanjuje kupce u pogledu cijene proizvoda koje prodaje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Obmana pri dobijanju kredita ili drugih pogodnosti

Član 283.

(1) Ko u namjeri da za sebe ili drugog dobije kredit, investiciona sredstva, subvencije ili kakvu drugu pogodnost, davaocu kredita ili subjektu nadležnom za odobravanje pogodnosti, da neistinite ili nepotpune podatke o imovnom stanju ili druge podatke značajne za dobijanje kredita ili druge pogodnosti, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

(2) Ko djelom iz stava 1. ovog člana dobije sredstva u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

(3) Ko dobijeni kredit, investiciona sredstva, subvenciju ili kakvu drugu pogodnost iskoristi za drugu namenu od one koja mu je odobrena, kazniće se zatvorom od dvije godine i novčanom kaznom.

Nedozvoljeno bavljenje bankarskom djelatnošću Član 284.

(1) Ko se bez odobrenja ili protivno uslovima pod kojima je ono dato bavi bankarskom djelatnošću, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina, a ako taj iznos prelazi **200.000 KM**, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

Izdavanje hartija od vrijednosti bez pokrića Član 285.

Kaznom zatvora od jedne do osam godina kazniće se:

1) odgovorno lice u banci ili drugom pravnom licu koje izdaje hartije od vrijednosti, koje dozvoli izdavanje hartija od vrijednosti iako je znalo ili moglo i bilo dužno da zna za nemogućnost izvršenja obaveza izdavaoca koje proizilaze iz emisije pod uslovima, u roku i na način utvrđen zakonom ili odlukom o emisiji;

2) službeno lice koje odobri izdavanje hartija od vrijednosti iako je znalo ili moglo i bilo dužno da zna za nemogućnost izvršenja obaveza koje proizilaze iz emisije pod uslovima, u roku i na način utvrđen zakonom ili odlukom o emisiji;

3) odgovorno lice u banci koje odobri garanciju po određenoj emisiji hartija od vrijednosti iako je znalo ili moglo i bilo dužno da zna za nemogućnost izvršenja obaveza banke koja daje garanciju pod uslovima, u roku i na način predviđen zakonom ili garancijom.

Izdavanje čeka i sredstava bezgotovinskog plaćanja bez pokrića Član 286.

(1) Ko u namjeri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist izda ili stavi u promet ček za koji zna da nema pokriće, pa time pribavi imovinsku korist u iznosu koji prelazi **1.000 KM**, kazniće se novčanom kaznom i zatvorom do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko u namjeri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist izda, stavi u promet ili koristi akcentni nalog, mjenicu, kakvu garanciju, kreditnu ili platnu karticu ili kakvo drugo sredstvo plaćanja ili obezbeđenja plaćanja, iako zna da za to nema pokrića i time pribavi imovinsku korist u iznosu koji prelazi **1.000 KM**.

(3) Ako je delima iz stava 1. i 2. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se od dvije do deset godina.

(4) Ako je učinilac djela iz stava 1. i 2. obezbjedio pokriće pre nego što je saznao da je otkriven, može se osloboditi od kazne.

Utaja poreza i doprinosa Član 287.

(1) Ko izbjegne plaćanje poreza propisanih poreskim zakonodavstvom Republike Srpske ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja propisanih u Republici Srpskoj ne dajući tražene podatke ili dajući lažne podatke o svom stečenom oprezivom prihodu ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na

utvrđivanje ovakvih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi **10.000 KM**, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Ko počini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi **50.000 KM**, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(3) Ko počini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi **150.000 KM**, kazniće se kaznom zatvora od tri do petnaest godina.

Lažna poreska isprava Član 288.

(1) Ko izda lažnu ispravu čije se podnošenje traži po poreskom zakonodavstvu u Republici Srpskoj ili ko ne izda ispravu čije se izdavanje traži po poreskom zakonodavstvu u Republici Srpskoj, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.

(2) Ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini u odnosu na veći broj isprava, a time bude izbjegnuta naplata većeg iznosa javnih prihoda, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Podnošenje lažne poreske prijave Član 289.

Ko dostavi poreskom organu lažnu prijavu ili drugi lažni podatak čije se podnošenje po poreskom zakonodavstvu u Republici Srpskoj traži, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Sprečavanje poreskog službenika u obavljanju službene dužnosti Član 290.

(1) Ko silom ili prijetnjom upotrebe sile spriječi ili nastoji spriječiti poreskog službenika u obavljanju njegove službene dužnosti ili ko ga prisili da službeno radnju ne učini, kazniće se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je pri izvršenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana, učinilac poreskog službenika zlostavljao, prijetio upotrebom oružja ili mu je nanio tjelesnu povredu, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

(3) Učinilac krivičnog djela iz stava 1. i 2. ovog člana koji je bio izazvan protivzakonitim ili grubim postupanjem poreskog službenika može se osloboditi od kazne.

Napad na poreskog službenika u obavljanju službene dužnosti Član 291.

(1) Ko napadne ili ozbiljno zaprijeti da će napasti poreskog službenika ili lice koje poreskom službeniku pomaže u otkrivanju i istrazi povrede poreskih propisa u Republici Srpskoj, kazniće se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako pri izvršenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinilac poreskog službenika ili lice koje pomaže poreskom službeniku tjelesno povrijedi ili prijeti upotrebom oružja, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako pri izvršenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinilac poreskog službenika ili lice koje pomaže poreskom službeniku teško tjelesno povrijedi, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Neppravilno izdvajanje sredstava pravnih lica Član 292.

Odgovorno lice u pravnom licu koje je po poreskom zakonodavstvu u Republici Srpskoj lično odgovorno, a koje je odobrilo izdvajanje sredstava pravnih lica u druge svrhe, a ne za

plaćanje poreske obaveze pravnog lica, pa je time prouzrokovana nesposobnost pravnog lica za pravovremeno plaćanje poreske obaveze, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

Glava dvadeset peta

KRIVIČNA DJELA PROTIV USTAVNOG UREĐENJA REPUBLIKE SRPSKE

Napad na ustavno uređenje Član 293.

Ko silom ili prijetnjom upotrebe sile ili na drugi protivpravan način pokuša da promeni ustavno uređenje Republike Srpske, kazniće se zatvorom od dvije do dvanaest godina.

Ugrožavanje teritorijalne celine Član 294.

Ko silom ili drugim protivustavnim putem pokuša da otcijepi dio teritorije Republike Srpske ili da dio njihove teritorije pripoji drugom entitetu, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

Dovođenje Republike Srpske u položaj potčinjenosti ili zavisnosti Član 295.

Građanin Republike Srpske ili Bosne i Hercegovine koji pokuša da dovede Republiku Srpsku u položaj potčinjenosti ili zavisnosti prema nekoj drugoj državi, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

Ubistvo predstavnika najviših organa Republike Srpske Član 286.

Ko u namjeri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbjednosti Republike Srpske liši života predsjednika ili potpredsjednika Republike Srpske, predsjednika Narodne skupštine Republike Srpske, predsjednika Vlade Republike Srpske, predsjednika Ustavnog suda Republike Srpske, predsjednika Vrhovnog suda Republike Srpske ili glavnog republičkog tužioca, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Otmica najviših predstavnika Republike Srpske Član 297.

(1) Ko u namjeri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti Republike Srpske izvrši otmicu predsjednika ili potpredsjednika Republike Srpske, predsjednika Narodne skupštine Republike Srpske, predsjednika Vlade Republike Srpske, predsjednika Ustavnog suda Republike Srpske, predsjednika Vrhovnog suda Republike Srpske ili glavnog republičkog tužioca, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Učinilac djela iz stava 1. ovog člana koji oteto lice dobrovoljno pusti na slobodu prije nego što je saznao da je otkriven, kazniće se kaznom zatvora do dvije godine, a može se i osloboditi od kazne.

Oružana pobuna Član 298.

(1) Ko učestvuje u oružanoj pobuni koja je upravljena na ugrožavanje ustavnog uređenja ili bezbednosti Republike Srpske ili njenih najviših organa, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Organizator ili kolovođa pobune, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

Terorizam Član 299.

(1) Ko učini teroristički akt s ciljem ozbiljnog zastrašivanja građana ili prisiljavanja organa vlasti u Republici Srpskoj da što učini ili ne učini ili s ciljem ozbiljnog narušavanja ili uništavanja osnovnih političkih, ustavnih, ekonomskih ili društvenih organizacionih jedinica u Republici Srpskoj, kazniće se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ako je pri izvršenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinilac neko lice s umišljajem lišio života, kazniće se zatvorom od najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(4) Teroristički akt u smislu ovog člana podrazumjeva koju od sledećih namjernih radnji koja s obzirom na svoju prirodu ili okolnost može ozbiljno oštetiti državu ili međunarodnu organizaciju:

1) napad na život lica koje može prouzrokovati njegovu smrt,

2) napad na tjelesni integritet lica,

3) protivpravno zatvaranje, držanje zatvorenog ili na drugi način oduzimanje ili ograničavanje slobode kretanja drugom licu s ciljem da se njega ili nekoga drugoga prisili da što učini, ne učini ili trpi (otmica) ili uzimanje talaca,

4) nanošenje velike štete objektima Republike Srpske ili javnim objektima, saobraćajnom sistemu, objektima infrastrukture uključujući informatički sistem, fiksnoj platformi koja se nalazi u kontinentalnom pojasu, javnom mjestu ili privatnoj imovini za koju štetu je vjerovatno da će ugroziti ljudski život ili dovesti do znatne materijalne štete,

5) otmicu vazduhoplova, broda ili drugog sredstva javnog saobraćaja ili prevoza robe,

6) proizvodnju, posjedovanje, sticanje, prevoz, snabdijevanje, korišćenje ili osposobljavanje za korišćenje oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili hemijskog oružja ili radioaktivnih materijala, te istraživanje i razvoj biološkog, hemijskog ili radioaktivnih materijala,

7) ispuštanje opasnih materija ili izazivanje požara, eksplozija ili poplava s ciljem ugrožavanja ljudskih života,

8) ometanje ili zaustavljanje snabdijevanja vodom, električnom energijom ili drugim prirodnim resursom s ciljem ugrožavanja ljudskih života,

9) prijetnja izvršenjem kojeg djela iz tačke 1. do 8. ovog stava.

Uzimanje talaca Član 300.

(1) Ko drugog zatvori, drži zatvorenog ili mu na drugi način oduzme ili ograniči slobodu kretanja ili ga drži ili prijete da će ga ubiti, povrijediti ili dalje držati kao taoca, s ciljem da primora Republiku Srpsku da što učini ili ne učini kao izričiti ili prećutni uslov za oslobađanje taoca, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ako je usljed krivičnog djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt otetog lica, učinilac će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ako je pri izvršenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana učinilac oteto lice s umišljajem lišio života, kazniće se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Finansiranje terorističkih aktivnosti Član 301.

(1) Ko bilo na koji način direktno ili indirektno daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se upotrijebe ili znajući da će se upotrijebiti u cjelini ili djelimično za izvršenje:

1) krivičnog djela iz člana 299. (terorizam) i člana 300. (uzimanje talaca) ovog zakona,

2) drugog krivičnog djela koje može prouzrokovati smrt ili težu tjelesnu povredu civilnog lica ili lica koje aktivno ne učestvuje u neprijateljstvima u oružanom sukobu kada je cilj takvog djela, po njegovoj prirodi ili okolnostima zastrašivanje građana ili prisiljavanje organa vlasti u Republici Srpskoj da nešto učine ili ne učine, kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

Diverzija **Član 302.**

Ko u namjeri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti Republike Srpske rušenjem, paljenjem ili na drugi način uništi ili ošteti industrijski, poljoprivredni objekat, saobraćajno sredstvo, uređaj ili postrojenja, uređaj sistema veze, uređaj javne upotrijebe za vodu, toplotu, gas ili energiju, branu, skladište, zgradu ili kakav drugi objekat koji ima veći značaj za bezbednost ili snabdijevanje građana ili za privredu ili funkcionisanje javnih službi, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

Sabotaža **Član 303.**

Ko u namjeri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti Republike Srpske na prikriven, podmukao ili drugi sličan način, u vršenju svoje službene dužnosti ili radne obaveze, prouzrokuje znatnu štetu za državni organ ili pravno lice u kojem radi ili za drugi državni organ ili pravno lice, kazniće se zatvorom od dvije do petnaest godina.

Špijunaža **Član 304.**

(1) Ko tajne vojne, ekonomske ili službene podatke ili dokumente saopšti, preda ili učini dostupnim stranoj državi, stranoj organizaciji ili licu koje im služi, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Ko za stranu državu ili organizaciju stvara obavještajnu službu u Republici Srpskoj ili njom rukovodi, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ko stupi u stranu obavještajnu službu, prikuplja za nju podatke ili na drugi način pomaže njen rad, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ko pribavlja tajne podatke ili dokumente u namjeri da ih saopšti ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili licu koje im služi, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Ako su usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupile teške posljedice za bezbednost, ekonomsku ili vojnu moć zemlje, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

Odavanje tajne Republike Srpske **Član 305.**

(1) Ko neovlašćeno nepozvanom licu saopšti, preda ili učini dostupnim podatke ili dokumente koji su mu povjereni ili do kojih je na drugi način došao, a koji predstavljaju državnu tajnu Republike Srpske, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana izvršeno za vrijeme ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti ili oružanog sukoba, ili je dovelo do ugrožavanja bezbednosti, ekonomske ili vojne moći zemlje, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(3) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je djelo iz stava 2. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Upućivanje i prebacivanje na teritoriju Republike Srpske oružanih grupa, oružja i municije **Član 306.**

Ko upućuje ili prebacuje na teritoriju Republike Srpske oružane grupe, teroriste, špijune, diverzante, oružje, eksploziv, otrove, opremu, municiju ili drugi materijal za izvršenje krivičnih djela iz ove glave, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

Pozivanje na nasilnu promenu ustavnog uređenja Republike Srpske **Član 307.**

(1) Ko u namjeri ugrožavanja ustavnog uređenja ili bezbednosti Republike Srpske, poziva ili podstiče da se silom promijeni njihovo ustavno uređenje ili svrgnu najviši predstavnici organa vlasti, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini uz pomoć iz inostranstva, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ko u namjeri rasturanja izrađuje ili umnožava materijal koji je po svom sadržaju takav da poziva ili podstiče na vršenje djela iz stava 1. ovog člana ili ko upućuje ili prebacuje na teritoriju Republike Srpske takav materijal ili drži veću količinu tog materijala u namjeri da ga on ili neko drugi rastura, kazniće se zatvorom do tri godine.

Pomoć učiniocu poslije izvršenog krivičnog djela protiv ustavnog uređenja Republike Srpske **Član 308.**

(1) Ko učinioca krivičnog djela iz člana 293. do 307. ovog zakona krije, daje mu sklonište, hranu, materijal, novac ili druga sredstva, ili mu na drugi način pomaže da bi spriječio ili otežao njegovo otkrivanje ili hvatanje, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(2) Nema krivičnog djela ako je lice kome je učinilac djela navedenih u stavu 1. ovog člana bračni drug, lice koje sa njim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, kao i srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojjilac ili usvojenik, kao i bračni drug nekog od navedenih lica, odnosno lice koje sa nekim od njih žive u trajnoj vanbračnoj zajednici.

Stvaranje zločinačkog udruženja za vršenje krivičnih djela protiv ustavnog uređenja Republike Srpske **Član 309.**

(1) Ko organizuje kakvo udruženje radi vršenja krivičnih djela iz člana 293. do 297., člana 299. do 301. i člana 306. ovog zakona, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ko postane član nekog udruženja iz prethodnog stava, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Učinilac djela iz stava 1. ili 2. ovog člana koji spreči izvršenje krivičnih djela navedenih u stavu 1. ili ih pravovrijemeno otkrije, ili otkrije udruženje i njegove vodeće članove, kazniće se zatvorom do dvije godine, a može se i osloboditi od kazne.

Pripremanje krivičnih djela protiv ustavnog uređenja Republike Srpske **Član 310.**

(1) Ko organizuje, planira ili sa drugim dogovori izvršenje, ili ko nabavlja ili osposobi sredstva za izvršenje ili preduzme drugu radnju kojom se stvaraju neposredni uslovi za izvršenje krivičnih djela iz člana 293. do 307. i člana 304. stav 1. i 2. i

člana 299. i 300. ovog zakona, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(2) Učinilac djela iz stava 1. ovog člana koji dobrovoljno spreči izvršenje krivičnih djela iz prethodnog stava, kazniće se zatvorom do jedne godine, a može se i osloboditi od kazne.

Kažnjavanje za najteže oblike krivičnih djela protiv ustavnog uređenja Republike Srpske

Član 311.

(1) Za krivično djelo iz člana 293. do 307. ovog zakona koje je imalo za posljedicu smrt jednog ili više lica, teško nasilje ili velika razaranja, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana učinilac umišljajno lišio života jedno ili više lica, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Glava dvadeset šesta

KRIVIČNA DJELA PROTIV VOJSKE REPUBLIKE SRPSKE

Izbjegavanje vojne obaveze

Član 312.

(1) Ko se krije da bi izbegao regrutovanje, obavezu služenja vojnog roka, saopštenje vojnog rasporeda, vojnu vežbu ili drugu vojnu službu, iako je bio pozvan pojedinačnim ili opštim pozivom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ko napusti zemlju ili ostane u inostranstvu da bi izbegao izvršenje vojne obaveze iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ko poziva ili podstiče više lica na izvršenje djela iz stava 1. ili 2. ovog člana, kazniće se za djelo iz stava 1. zatvorom do jedne godine, a za djelo iz stava 2. zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Učinilac djela iz stava 1. i 2. ovog člana koji se dobrovoljno javi nadležnom državnom organu može se blaže kazniti ili osloboditi od kazne.

Izbegavanje vojne službe onesposobljavanjem ili obmanom

Član 313.

(1) Ko u namjeri da izbegne vojnu službu ili da bude raspoređen na lakšu dužnost, sebe ozlijedi ili na drugi način privremeno onesposobi za vojnu službu, ili dozvoli drugome da ga privremeno onesposobi, kao i onaj ko drugoga s njegovim pristankom u istoj namjeri privremeno onesposobi, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je izvršenjem djela iz stava 1. ovog člana nastupila trajna nesposobnost za vojnu službu, ili je onesposobljavanje drugoga učinjeno bez njegovog pristanka, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ko u namjeri iz stava 1. ovog člana simulira bolest, ili za sebe ili drugog upotrijebi lažnu ispravu ili postupi na drugi prevaran način, kazniće se zatvorom do tri godine.

Protivzakonito oslobađanje od vojne službe

Član 314.

Ko zloupotrijebom svog položaja ili ovlašćenja učini da se oslobodi od dužnosti ili da se rasporedi na lakšu dužnost vojno lice ili lice koje podleže vojnoj obavezi, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

Samovoljno bjekstvo i odsustvovanje iz Vojske Republike

Srpske Član 315.

(1) Vojno lice koje samovoljno napusti svoju jedinicu ili službu i ne vrati se na dužnost u roku od deset dana, ili se u istom roku ne vrati na dužnost sa dozvoljenog bavljenja van jedinice ili službe, kao i vojno lice koje više od dva puta a kraće od deset dana nedozvoljeno boravi van svoje jedinice ili službe, te vojno lice koje samovoljno napusti svoju jedinicu ili službu za vrijeme izvršenja važnog zadatka ili povećanog stepena borbene gotovosti jedinice, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Vojno lice koje se krije da bi izbjeglo službu u vojsci ili koje samovoljno napusti svoju jedinicu ili službu i ne vrati se na dužnost ni posle 30 dana, ili se u tom roku ne vrati sa dozvoljenog boravka van jedinice ili službe, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

(3) Vojno lice koje napusti zemlju ili ostane u inostranstvu da bi izbeglo službu u vojsci, ili u istoj namjeri priprema bjekstvo u inostranstvo, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ko poziva ili podstiče više lica na izvršenje djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana, kazniće se za djelo iz stava 1. zatvorom do dvije godine, a za djela iz stava 2. i 3. zatvorom od jedne do pet godina.

(5) Učinilac djela iz stava 2. i 3. ovog člana koji se dobrovoljno javi nadležnom organu može se blaže kazniti.

Neizvršenje ili odbijanje izvršenja naređenja

Član 316.

(1) Vojno lice koje ne izvrši ili odbije da izvrši zakonito naređenje pretpostavljenog u vezi sa službom, pa usljed toga nastupi nemogućnost vršenja ili otežano vršenje službe ili opasnost za živote ljudi i imovinu velike vrijednosti, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupile naročito teške posljedice za vojnu službu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Vojno lice koje se protivi stražaru, patroli, dežurnom ili drugom vojnom licu u sličnoj službi, dok vrši svoju službenu dužnost, kao i vojno lice koje ne poslušna njihov poziv ili ne izvrši ili odbije da izvrši njihovo naređenje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Odbijanje primanja i upotrebe oružja

Član 317.

(1) Vojno lice koje protivno propisima i bez opravdanog razloga odbije da primi oružje ili da ga upotrijebi po zakonitom naređenju ili po pravilima službe, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(2) Vojni obveznik koji protivno propisima i bez opravdanog razloga odbije da primi oružje koje mu se dodjeljuje u vezi sa službom u rezervnom sastavu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Protivljenje pretpostavljenom

Član 318.

(1) Vojno lice koje zajedno sa drugim vojnim licima odbije zakonito naređenje pretpostavljenog u vezi sa službom, ili odbije da izvrši svoju dužnost, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno organizovano, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Ako je djelo iz stava 1. i 2. ovog člana izvršeno sa upotrijebom oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Vojno lice koje pri izvršenju djela iz stava 3. ovog člana nehatno liši života drugoga, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

(5) Vojno lice koje pri izvršenju djela iz stava 3. ovog člana umišljajno liši života drugoga, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

Prinuda prema vojnom licu u vršenju vojne dužnosti

Član 319.

(1) Ko silom ili pretnjom da će neposredno upotrijebiti silu spreći vojno lice u vršenju službene dužnosti, ili ga na isti način prinudi na vršenje službene dužnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je učinilac pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana teško uvrijedio vojno lice ili je snjim postupio bezobzirno, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Napad na vojno lice u vršenju vojne dužnosti

Član 320.

(1) Ko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti vojno lice koje vrši službu, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana učinilac naneo vojnom licu laku tjelesnu povredu ili pretio upotrijebom oružja, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(3) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana vojnom licu nanesena teška tjelesna povreda ili su prouzrokovane teške posljedice za službu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana učinilac umišljajno lišio života vojno lice, kazniće se zatvorom najmanje sedam godina.

Zlostavljanje potčinjenog ili mladeg

Član 321.

(1) Vojni starješina koji u službi ili u vezi sa službom zlostavlja potčinjenog ili mladeg ili sa njim postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana izvršeno prema više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

Povredu posebne vojne službe

Član 322.

(1) Vojno lice koje postupi protivno propisima o stražarskoj, patrolnoj, dežurnoj, čuvarskoj ili drugoj stručnoj službi, pa usljed toga nastupe teške štetne posljedice za službu ili služba bude teško ugrožena, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno kod skladišta oružja, municije ili eksplozivnog materijala, ili kod drugog objekta važnog značaja, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili imovinska šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(5) Ako su djela iz stava 1., 2., 3. i 4. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci, za djelo iz stava 2. zatvorom do jedne godine, za djelo iz stava 3. zatvorom do dvije godine, a za djelo iz stava 4. zatvorom od jedne do pet godina.

Neistinito službeno izvještavanje

Član 323.

(1) Vojno lice koje pretpostavljenom vojnom starješini, usmeno ili pismeno, u službenom izvještaju iznese neistinite podatke od značaja za službu ili prećuti neku važnu činjenicu, ili prosljedi takav izvještaj iako zna da su podaci u njemu neistiniti, pa usljed toga nastupe teže štetne posljedice za službu ili je služba bila teže ugrožena, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana izvršeno podnošenjem izvještaja od naročite važnosti ili su nastupile naročito teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je djelo iz stava 2. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Nepreduzimanje mjera za obezbjeđenje vojne jedinice

Član 324.

(1) Vojni starješina koji u okviru svoje nadležnosti propusti da preduzme propisane, naredene ili druge očigledno potrebne mjere za čuvanje života i zdravlja ljudi koji su im povjereni, za osiguranje i održavanje u ispravnom stanju objekata, predmeta i sredstava koji služe borbenoj gotovosti, za uredno snabdevanje hranom ili vojnom opremom ili materijalom jedinice koja mu je povjerena, za čuvanje i njegu stoke, ili da se na vrijeme i uredno izvrše osiguravajući radovi ili obezbeđenje objekata koji su mu povjereni, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili imovinska šteta velikih razmjera ili su nastupile druge naročito teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(5) Ako je usljed djela iz stava 4. ovog člana nastupila posljedica iz stava 2. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom do dvije godine, a ako je nastupila posljedica iz stava 3. ovog člana učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Neobezbjeđenje pri vojnim vežbama

Član 325.

(1) Vojno lice koje pri vežbi, obuci ili vršenju opita ne preduzme propisane, naredene ili očigledno potrebne mjere obezbjeđenja ili obazrivosti, pa time dovede u opasnost život ljudi ili teško ugrozi zdravlje ljudi ili imovinu velike vrijednosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili imovinska šteta velikih razmjera ili su nastupile druge naročito teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(4) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(5) Ako je usljed djela iz stava 4. ovog člana nastupila posljedica iz stava 2. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom do dvije godine, a ako je nastupila posljedica iz stava 3. ovog

člana, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Nepropisno staranje o povjerenom oružju

Član 326.

(1) Ko nepropisno drži, čuva ili rukuje povjerenim oružjem, municijom ili eksplozivom koji pripadaju vojnoj jedinici ili vojnoj ustanovi, pa time prouzrokuje njihovo oštećenje u većoj mjeri, uništenje ili nestanak, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Rukovodilac skladišta oružja, municije, minsko-eksplozivnih sredstava i drugih borbenih sredstava koji ne preduzme mjere za njihovo obezbjeđenje ili održavanje, pa time prouzrokuje oštećenje u većoj mjeri, uništenje ili nestanak tih borbenih sredstava, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 2. ovog člana nastupila imovinska šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je djelo iz stava 2. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(5) Ako je usljed djela iz stava 4. ovog člana nastupila posljedica iz stava 3. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Protizakonito raspolaganje povjerenim oružjem

Član 327.

Ko prisvoji, otuđi, založi, preda drugom na korišćenje, ošteti ili uništi oružje, municiju ili eksploziv koji su mu dati na upotrebu i služe potrebama odbrane, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Krađa oružja ili djela borbenog sredstva

Član 328.

(1) Ko ukrade oružje, municiju, eksploziv ili deo borbenog sredstva koji služi potrebama odbrane, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako vrijednost stvari iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od **5.000 KM**, ili ako je krađa učinjena obijanjem ili provaljivanjem zatvorenih zgrada, soba, kasa, ormana ili drugih zatvorenih prostorija, ili od strane više lica koja su se udružila za vršenje krađa ili na naročito opasan ili naročito drzak način, ili od lica koje je pri sebi imalo kakvo oružje ili opasno oruđe radi napada ili odbrane, ili za vrijeme požara, poplave, zemljotresa ili drugog udesa, učinilac će se kazniti zatvorom do jedne do deset godina.

(3) Ako vrijednost stvari iz stava 1. ovog člana prelazi iznos od **50.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do dvanaest godina.

Odavanje vojne tajne

Član 329.

(1) Vojno ili drugo lice koje suprotno svojim dužnostima u pogledu čuvanja vojne tajne saopšti, preda drugom ili mu na drugi način učini dostupnim podatke koji su vojna tajna ili pribavlja takve podatke u namjeri da ih preda nepozvanom licu, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko na protivpravan način dođe do podataka za koje zna da se čuvaju kao vojna tajna ili ko takve podatke bez odobrenja objavi.

(3) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili u pogledu naročito povjerljivih podataka, ili radi

pribavljanja ili korišćenja podataka u inostranstvu, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje jednu godinu.

(4) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(5) Nema krivičnog djela iz stava 2. ako ko vojnu tajnu čija je sadržina suprotna ustavnom poretku Republike Srpske, objavi ili posreduje u objavljivanju u namjeri da javnosti otkrije nepravilnosti u organizovanju, djelovanju ili vođenju odbrambenih snaga i njihove spremnosti za odbranu Republike Srpske, ako objava za republiku Srpsku nema štetnih posljedica.

(6) Vojnom tajnom smatraju se podaci ili dokumenti koji su zakonom, drugim propisom ili odlukom nadležnog organa doneseni na osnovu zakona i u skladu sa zakonom proglašeni vojnom tajnom i čije bi odavanje imalo teže štetne posljedice za Vojsku Republike Srpske ili odbranu ili bezbednost zemlje.

Podrivanje vojne i odbrambene moći

Član 330.

(1) Ko uništi, učini neupotrebljivim ili omogući da pređu u ruke neprijatelja odbrambena postrojenja, odbrambeni objekti, položaj, naoružanje ili druga vojna i odbrambena sredstva ili preda jedinicu neprijatelju bez borbe ili pre nego što su iscrpljena sva sredstva, ili na drugi način omete ili dovede u opasnost vojne ili odbrambene mjere, kazniće se zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini u namjeri da pomogne neprijatelju, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ako je djelo iz stava 1. i 2. ovog člana imalo za posljedicu smrt jednog ili više lica ili je izazvalo opasnost za život ljudi ili je praćeno teškim nasiljima ili velikim razaranjima ili je dovelo do ugrožavanja bezbednosti, ekonomske ili vojne snage zemlje, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(4) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinilac lišio života jedno ili više lica, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Sprečavanje borbe protiv neprijatelja

Član 331.

(1) Ko za vrijeme rata ili oružanog sukoba sprečava građane Republike Srpske da vode borbu protiv neprijatelja, kazniće se zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(2) Ko za vrijeme rata ili oružanog sukoba propagandom ili na drugi način odvrća građane Republike Srpske ili njenih saveznika da vode borbu protiv neprijatelja, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Prelazak i predaja neprijatelju

Član 332.

(1) Vojno lice koje za vrijeme rata ili oružanog sukoba pređe u redove neprijateljske vojske, kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

(2) Vojno lice koje se za vrijeme rata ili oružanog sukoba preda neprijatelju prije nego što je iscrpilo sve mogućnosti odbrane, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

Služba u neprijateljskoj vojsci

Član 333.

(1) Građanin Republike Srpske koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba služi u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama, ili učestvuje u ratu ili oružanom sukobu kao borac protiv Republike Srpske, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

(2) Ko vrbuje građane Republike Srpske za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama ili za učestvovanje u ratu ili oružanom sukobu protiv Republike Srpske, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

Pomaganje neprijatelju **Član 334.**

(1) Građanin Republike Srpske koji za vrijeme rata ili oružanog sukoba pomaže neprijatelju u sprovođenju rekvizicije, oduzimanju hrane ili drugih dobara ili u sprovođenju kakvih prinudnih mjera prema stanovništvu, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se građanin Republike Srpske koji za vrijeme rata politički ili privredno saraduje sa neprijateljem.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana imala za posljedicu smrt jednog ili više lica, ili je izazvalo opasnost za život ljudi, ili je praćeno teškim nasiljem ili velikim razaranja, ili je dovelo do ugrožavanja bezbednosti, ekonomske ili vojne snage zemlje, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(4) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana učinilac lišio života jedno ili više lica, kazniće se zatvorom najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Neispunjenje dužnosti za vrijeme borbe **Član 335.**

(1) Vojno lice koje za vrijeme borbe ili neposredno pred borbeno djelovanje ne izvrši svoju dužnost, pa usljed toga nastupe štetne posljedice za vojnu jedinicu ili za borbeni situaciju, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupile naročito teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Samovoljno napuštanje dužnosti za vrijeme borbe **Član 336.**

(1) Vojno lice koje za vrijeme borbe ili neposredno pred borbu samovoljno ili na prevaran način napusti svoju dužnost, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupile naročito teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Napuštanje položaja protivno naređenju **Član 337.**

(1) Vojni starešina koji protivno naređenju napusti položaj sa jedinicom koja mu je povjerena pre nego što je iscrpio sve mogućnosti odbrane, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupile naročito teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

Napuštanje oštećenog broda ili vazduhoplova prije vremena **Član 338.**

(1) Komadant ratnog broda koji za vrijeme rata napusti oštećeni brod prije nego što je izvršio svoju dužnost po propisima o brodskoj službi, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Član posade ratnog broda koji za vrijeme rata napusti oštećeni brod pre nego što je komadant broda izdao naređenje za napuštanje, ili član posade vojnog vazduhoplova koji za vrijeme rata napusti oštećeni vojni vazduhoplov, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako su usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupile naročito teške posljedice, učinilac će se za djelo iz stava 1. kazniti zatvorom od pet do petnaest godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od dvije do deset godina.

Ostavljanje neprijatelju neoštećenih borbenih sredstava **Član 339.**

(1) Vojno lice koje dopusti da neprijatelju padne u ruke bitno neoštećeno vojno skladište, brod, vazduhoplov, tenk ili drugo borbeno sredstvo, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko protivno naređenju dopusti da neprijatelju padnu u ruke bitno neoštećena postrojenja ili drugi objekti od značaja za narodnu odbranu.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

Slabljenje morala i borbene situacije **Član 340.**

(1) Ko neposredno pred borbu ili u toku borbe izazivanjem nezadovoljstva među vojnim licima, širenjem uznemiravajućih vijesti, bježanjem, bacanjem oružja ili municije ili širenjem straha ili na drugi način oslabi borbeni moral u jedinici ili nanosi štetu borbenoj situaciji, kazniće se zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(2) Vojni starešina koji ne preduzme potrebne mjere prema potčinjenom i mlađem koji za vrijeme borbe ili neposredno pred borbu širi strah među vojnicima, stvara nered ili zabunu u jedinici, ili na drugi način slabi borbeni moral jedinice ili nanosi štetu borbenoj situaciji, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Ako su usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupile naročito teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje pet godina.

Neobezbjedenje vojne jedinice **Član 341.**

(1) Vojno lice koje za vrijeme rata propusti da osigura jedinicu koja mu je povjerena, pa usljed toga nastupe za nju teške posljedice, kazniće se zatvorom od dvije do dvanaest godina.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana za jedinicu nastupile naročito teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je usljed djela iz stava 3. ovog člana posljedica iz stava 2. ovog člana, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

Neizvještavanje vojnih organa **Član 342.**

(1) Ko za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti ne izvjesti pretpostavljenog, starijeg ili vojnu komandu o događaju koji očigledno zahteva neodložno preduzimanje vojnih mjera, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posljedice, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Neispunjenje dužnosti pri sprovođenju mobilizacije

Član 343.

(1) Vojno ili službeno lice koje pri sprovođenju mobilizacije za vrijeme ratnog stanja ili u slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja ili oružanog sukoba protivno svojoj dužnosti, ne obezbjeđi prihvat, raspored i smještaj mobilisanog ljudstva, prevoznih i drugih sredstava i stoke, ili ne obezbjeđi snabdjevanje mobilisanih ljudi i stoke ili u vezi sa mobilizacijom ne izvrši kakvu drugu dužnost, pa usljed toga nastupe teške štetne posljedice, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

Blaže kažnjavanje ili oslobođenje od kazne**Član 344.**

Učinilac krivičnih djela iz člana 312. stav 1. i 3., člana 314. stav 1., člana 315. stav 1. i 2. i člana 316. stav 1. i 2. ovoga zakona koji je bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem vojnog lica, može se blaže kazniti ili osloboditi od kazne.

Uslovi za izricanje disciplinske mjere**Član 345.**

Za krivična djela protiv odbrane i Vojske Republike Srpske za koja je propisana kazna zatvora do tri godine, umjesto krivične sankcije može se vojnom licu izreći disciplinska mjera utvrđena propisima kojima se reguliše disciplinska odgovornost u Vojsci Republike Srpske, ako je djelo dobilo osobito lak vid i ako to zahtevaju interesi službe.

Odgovornost za krivično djelo izvršeno po naredenju pretpostavljenog**Član 346.**

Nema krivičnog djela ako potčinjeni učini krivično djelo po naredenju pretpostavljenog, a to se naredenje tiče vojne dužnosti, osim ako je naredenje bilo upravljeno na izvršenje genocida, ratnog zločina ili drugog krivičnog djela za koje je predviđena kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, ili ako je očigledno da izvršenje naredenja predstavlja krivično djelo.

Glava dvadeset sedma**KRIVIČNA DJELA PROTIV SLUŽBENE DUŽNOSTI****Zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja****Član 347.**

(1) Službeno ili odgovorno lice koje u namjeri da sebi ili drugome pribavi kakvu neimovinsku korist ili da drugome nanese kakvu štetu, iskoristi svoj položaj ili ovlašćenje, prekorači granice svog ovlašćenja ili ne izvrši službenu dužnost, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana nanesena znatna šteta ili je došlo do teže povrede prava drugog, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Službeno ili odgovorno lice koje u namjeri da sebi ili drugome pribavi kakvu imovinsku korist, iskoristi svoj položaj ili ovlašćenje, prekorači granice svog ovlašćenja ili ne izvrši službenu dužnost, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je djelom iz stava 3. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

Pronevjera**Član 348.**

(1) Ko protivpravno prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretne stvari koje su mu povjerene ili uopšte na radu u državnom organu ili pravnom licu, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako vrijednost proneverenih stvari iz stava 1. ovog člana ne prelazi iznos od **200 KM**, a učinilac je išao za tim da pribavi malu vrijednost, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

Prevara u službi**Član 349.**

(1) Službeno ili odgovorno lice koje u namjeri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist podnošenjem lažnih obračuna ili na drugi način dovede u zabludu ovlašćeno lice da izvrši nezakonitu isplatu, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist u iznosu koji prelazi **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

Posluga**Član 350.**

Ko se neovlašćeno posluži novcem, vrijednosnim hartijama ili drugim pokretnim stvarima koje su mu povjerene u službi ili uopšte na radu u državnom organu ili pravnom licu, ili ove stvari drugom neovlašćeno da na poslugu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Primanje mita**Član 351.**

(1) Službeno ili odgovorno lice koje zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi, da u okviru svog ovlašćenja izvrši radnju koju ne bi smjelo izvršiti, ili da ne izvrši radnju koju bi moralo ili moglo izvršiti, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Službeno ili odgovorno lice koje zahtijeva ili primi poklon ili kakvu korist, ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi, da u okviru svog ovlašćenja izvrši radnju koju bi moralo ili moglo izvršiti, ili da ne izvrši radnju koju ne bi smjelo izvršiti, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Službeno ili odgovorno lice koje poslije izvršenja, odnosno neizvršenja radnje navedene u stavu 1. do 3. ovog člana, a u vezi s njom, zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, kazniće se zatvorom do tri godine.

(4) Primljeni poklon ili imovinska korist oduzeće se.

Davanje mita**Član 352.**

(1) Ko službenom ili odgovornom licu da, pokuša dati ili obeća poklon ili kakvu drugu korist da u okviru svog ovlašćenja izvrši radnju koju ne bi smjelo izvršiti ili da ne izvrši radnju koju bi moralo ili moglo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko službenom ili odgovornom licu učini ili obeća poklon ili kakvu drugu korist da u okviru svog ovlašćenja izvrši radnju koju bi moralo ili moglo izvršiti, ili da ne izvrši radnju koju ne bi smjelo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Učinitelj djela iz stava 1. i 2. ovog člana koji je dao mito na zahtev službenog ili odgovornog lica i koji je djelo prijavio prije nego što je otkriveno ili prije nego što je saznao da je otkriveno, može se osloboditi od kazne.

(4) Dati poklon ili imovinska korist oduzeće se, a u slučaju iz stava 3. ovog člana može se vratiti licu koje je dalo mito.

Protivzakonito posredovanje

Član 353.

(1) Ko primi nagradu ili kakvu drugu korist da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili uticaja posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smjela izvršiti, ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je djelo iz stava 2. izvršeno u vezi sa pokretanjem ili vođenjem krivičnog postupka protiv određenog lica, učinitelj će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(4) Ako je za posredovanje iz stava 2. i 3. ovog člana primljena nagrada ili kakva druga korist, učinitelj će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

(5) Nagrada i imovinska korist oduzeće se.

Nesavjestan rad u službi

Član 354.

(1) Službeno lice koje svjesnim kršenjem zakona ili drugih propisa, propuštanjem dužnosti nadzora ili na drugi način očigledno nesavjesno postupuje u vršenju službe, iako je bilo svjesno ili je bilo dužno i moglo biti svjesno da usljed toga može nastupiti teža povreda prava drugog ili veća imovinska šteta, pa takva povreda ili šteta i nastupi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana došlo do teške povrede prava drugog ili nastupila imovinska šteta u iznosu koji prelazi **50.000 KM**, učinitelj će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Odavanje službene tajne

Član 355.

(1) Službeno lice koje nepvlašćeno drugom saopšti, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji predstavljaju službenu tajnu, ili koji pribavlja takve podatke u namjeri da ih preda nepozvanom licu, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko, u namjeri da ih neovlašćeno upotrijebi, na protivpravan način dođe do podataka koji se čuvaju kao službena tajna ili ko takve podatke bez odobrenja objavi.

(3) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili u pogledu naročito povjerljivih podataka ili radi objavljivanja ili korišćenja podataka u inostranstvu, učinitelj će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinitelj će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(5) Nema krivičnog djela iz stava 2. ovog člana, ako ko službenu tajnu, čija je sadržina suprotna ustavnom poretku Republike Srpske, objavi ili posreduje u objavljivanju u namjeri da javnosti otkrije nepravilnosti u organizovanju, djelovanju i vođenju službe, ako objava nema štetne posljedice za Republiku Srpsku.

(6) Kao službena tajna smatraju se podaci ili dokumenti koji su zakonom, drugim propisom ili odlukom nadležnog organa

donesenim na osnovu zakona proglašeni službenom tajnom i čije bi odavanje imalo ili moglo da ima štetne posljedice za službu.

Protivzakonita naplata i isplata

Član 356.

Službeno ili odgovorno lice koje od nekog naplati nešto što ovaj nije dužan da plati ili naplati više nego što je dužan da plati, ili koje pri isplati ili predaji stvari manje isplati, odnosno preda, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Protivzakonito oslobodenje lica lišenog slobode

Član 357.

Službeno lice koje protivpravno oslobodi lice lišeno slobode koje mu je povjereno na čuvanje, ili mu pomogne da pobjegne, ili mu omogućava nedozvoljenu vezu ili prepisku radi pripremanja bekstva, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Iznuđivanje iskaza

Član 358.

(1) Službeno lice koje u vršenju službe upotrijebi silu, prijetnju ili drugo nedopušteno sredstvo ili nedopušten način u namjeri da iznudi iskaz ili neku drugu izjavu od okrivljenog, svedoka, veštaka ili drugog lica, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je iznuđivanje iskaza ili izjave praćeno teškim nasiljem ili ako su usljed iznuđenog iskaza nastupile naročito teške posljedice za okrivljenog u krivičnom postupku, učinitelj će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Povreda ljudskog dostojanstva zloupotrebom službenog položaja ili ovlašćenja

Član 359.

Službeno lice koje u vršenju službe, zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja drugog grubo zlostavlja, zastrašuje, tjelesno povredi ili uopšte prema njemu postupuje na način kojim se vređa ljudsko dostojanstvo, kazniće se zatvorom do tri godine.

Protivzakonito prisvajanje stvari prilikom vršenja pretresanja ili sprovođenja izvršenja

Član 360.

(1) Službeno lice koje prilikom pretresanja stana, prostorija ili lica ili prilikom sprovođenja izvršenja u sudskom ili upravnom postupku oduzme pokretnu stvar u namjeri da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelom iz stava 1. oduzeta stvar velike vrijednosti, učinitelj će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Glava dvadeset osma

KRIVIČNA DJELA PROTIV PRAVOSUĐA

Neprijavljivanje pripremanja krivičnog djela

Član 361.

(1) Ko zna da se priprema izvršenje krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći pet godina zatvora ili teža kazna pa u vremenu kada je još bilo moguće sprečiti njegovo izvršenje to ne prijavi, a djelo bude pokušano ili izvršeno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako nije prijavljeno pripremanje krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna dugotrajnog zatvora, učinitelj će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Nema krivičnog djela iz stava 1. ovog člana ako djelo nije prijavilo lice kome je učinilac bračni drug, lice koje sa njim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojlac ili usvojenik, kao i bračni drug nekog od navedenih lica, odnosno lice koje sa nekim od njih živi u trajnoj vanbračnoj zajednici.

(4) Za djelo iz stava 2. ovog člana može se blaže kazniti učinilac koji je s licem koje priprema izvršenje krivičnog djela u nekom od odnosa iz stava 3. ovog člana.

Neprijavljanje krivičnog djela ili učinioca **Član 362.**

(1) Ko zna da je neko lice učinilo krivično djelo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora do dvadeset godina ili dugotrajni zatvor ili samo zna da je takvo djelo učinjeno pa to ne prijavi pre nego što su djelo, odnosno učinilac otkriveni, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Službeno lice koje svjesno propusti da prijavi krivično djelo za koje je saznao u vršenju svoje dužnosti, ako se za to djelo po zakonu može izreći pet godina zatvora ili teža kazna, a djelo se goni po službenoj dužnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Nema krivičnog djela iz stava 1. ovog člana ako djelo nije prijavilo lice kome je učinilac bračni drug, lice koje sa njim živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat, sestra, usvojlac ili usvojenik, kao i bračni drug nekog od navedenih lica, odnosno lice koje sa nekim od njih živi u trajnoj vanbračnoj zajednici, kao i branilac, lekar ili verski ispovjednik učinioca.

Pomoć učiniocu poslije izvršenog krivičnog djela **Član 363.**

(1) Ko krije učinioca krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti ili mu prikriivanjem oruđa, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven, ili ko krije osuđeno lice ili preduzima druge radnje kojima se ide za tim da se ne izvrši kazna, izrečena mjera bezbednosti ili da se ne primene vaspitne zavodske mjere, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko pruži pomoć učiniocu krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora preko pet godina, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ko pruži pomoć učiniocu krivičnog djela za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Kazna za djelo iz stava 1. ovog člana ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne propisane za krivično djelo u pogledu kojeg je pružena pomoć.

(5) Nema krivičnog djela iz stava 1. do 3. ovog člana ako je pomoć pružilo lice kome je učinilac bračni drug, lice koje sa njim živi u vanbračnoj zajednici, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat, sestra, usvojlac ili usvojenik, kao i bračni drug nekog od navedenih lica, odnosno lice koje sa nekim od njih živi u trajnoj vanbračnoj zajednici.

Lažno prijavljivanje krivičnog djela **Član 364.**

(1) Ko prijavi neko lice da je učinilo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, a zna da to lice nije učinilac, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko podmetanjem tragova krivičnog djela ili na drugi način izazove pokretanje krivičnog postupka zbog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti protiv lica za koje zna da nije učinilac tog djela.

(3) Ko sam sebe prijavi da je učinio kakvo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako ga nije učinio, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kazniće se i ko prijavi da je učinjeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako zna da to djelo nije učinjeno.

Davanje lažnog iskaza **Član 365.**

(1) Svedok, veštak, prevodilac ili tumač koji da lažan iskaz u postupku pred sudom, u disciplinskom, prekršajnom ili upravnom postupku ili drugom zakonom propisanom postupku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i stranka koja prilikom izvođenja dokaza saslušanjem stranaka u sudskom ili upravnom postupku da lažan iskaz, a na ovom iskazu je zasnovana odluka donesena u tom postupku.

(3) Ako je lažan iskaz dat u krivičnom postupku, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako su usljed djela iz stava 3. ovog člana nastupile osobito teške posljedice za okrivljenog, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Ako učinilac dobrovoljno opozove svoj lažni iskaz prije nego što se donese konačna odluka, kazniće se novčanom kaznom, a može se i osloboditi od kazne.

Sprečavanje dokazivanja **Član 366.**

(1) Ko u namjeri da spreči ili oteža dokazivanje sakrije, uništi ili ošteti ili učini neupotrijebljivim tuđi predmet ili ispravu koja služi kao dokaz, ili pomjeri ili premjesti kakav granični kamen, zemljomjerni znak ili uopšte kakav znak o svojini na nepokretnosti, ili ko u istoj namjeri ovakav znak lažno postavi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko svedoka ili veštaka u sudskom, upravnom, prekršajnom ili disciplinskom postupku silom, prijetnjom ili na drugi način prinudi, ili obećanjem poklona ili kakve druge koristi navede da dadne lažan iskaz, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Povreda tajnosti postupka **Član 367.**

(1) Ko neovlašćeno otkrije ono što je saznao u sudskom, prekršajnom, upravnom ili drugom zakonom propisanom postupku, a što se po zakonu ne može objaviti ili je odlukom suda ili nadležnog organa proglašeno kao tajna, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko bez dozvole suda objavi tok krivičnog postupka koji se vodi protiv maloljetnika, njegovo ime ili odluku koja je u tom postupku donesena.

Odavanje identiteta zaštićenog svjedoka **Član 368.**

Sudija ili drugo službeno lice koje je učestvovalo u saslušanju zaštićenog svjedoka u krivičnom postupku, koje učini dostupnim neovlašćenoj osobi podatke o identitetu zaštićenog svjedoka, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Prinuda prema licu koje vrši pravosudnu funkciju **Član 369.**

(1) Ko sudiju, tužioca ili njihovog zamjenika silom ili ozbiljnom pretnjom prinudi da nešto učini, ne učini ili trpi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini prijetnjom ubistvom, teškom tjelesnom povredom, otmicom ili u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Povreda ugleda suda

Član 370.

Ko u postupku pred sudom izloži poruzi sud ili ko isto djelo izvrši pismenim podneskom sudu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

Neizvršenje sudske odluke

Član 371.

(1) Službeno ili odgovorno lice koje svjesno ne postupi po pravosnažnoj sudskoj odluci, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i službeno lice ili odgovorno lice koje odbije da izvrši odluku Ustavnog suda koju je dužno da izvrši.

(3) Ako su usljed djela iz prethodnih stavova nastale teže povrede prava drugoga ili značajna materijalna šteta, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

Kršenje sudske odluke o zabrani vršenja dužnosti ili zanimanja

Član 372.

Ko drugome omogući obavljanje zanimanja, djelatnosti ili dužnosti iako zna da mu je pravosnažnom sudskom odlukom bila izrečena mjera bezbednosti zabrane vršenja dužnosti, zanimanja ili poziva ili zaštitna mjera zabrane vršenja određenih dužnosti, ili je takva zabrana nastala kao pravna posljedica osude, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Pobuna lica lišenih slobode

Član 373.

(1) Lica koja su na osnovu zakona lišena slobode, koja se skupe u namjeri da se nasilno oslobode, ili da zajednički napadnu lica čijem su nadzoru povjerena, ili da ih silom ili pretnjom da će neposredno upotrijebiti silu prinude da učine ili propuste nešto što je protivno njihovoj dužnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Učesnici u djelu iz stava 1. ovog člana koji upotrijebe silu ili ozbiljnu pretnju, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Izvršilac djela iz stava 1. koji dobrovoljno odustane od pobune prije upotrebe sile ili ozbiljne pretnje, oslobodiće se od kazne.

Bjekstvo lica lišenog slobode

Član 374.

Lice lišeno slobode na osnovu zakona koje upotrebom sile protiv nekog lica ili prijetnjom da će neposredno napasti na život ili telo pobjegne, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Omogućavanje bjekstva licu lišenom slobode

Član 375.

(1) Ko silom, prijetnjom, obmanom ili na drugi način omogući bjekstvo licu koje je na osnovu zakona lišeno slobode, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana izvršeno u organizovanoj grupi ili je omogućeno bjekstvo više lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Povreda zakona od strane sudije

Član 376.

Sudija Ustavnog suda Republike Srpske ili sudija suda u Republici Srpskoj, u sudskom postupku s ciljem da drugom pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu, donese nezakonitu odluku ili na drugi način prekrši zakon, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Glava dvadeset deveta

KRIVIČNA DJELA PROTIV PRAVNOG SAOBRAĆAJA

Falsifikovanje isprave

Član 377.

(1) Ko napravi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu u namjeri da se takva upotrijebi kao prava ili ko takvu ispravu upotrijebi kao pravu ili je pribavi radi upotrebe, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ko napravi lažnu javnu ispravu, testament, mjenicu, ček, javnu ili službenu knjigu ili drugu knjigu koja se mora voditi na osnovu zakona, ili ko preinači takvu pravu ispravu ili ko takvu lažnu ili preinačenu ispravu stavi u opticaj, ili je drži radi toga da je upotrijebi ili je upotrijebi kao pravu, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

Posebni slučajevi falsifikovanja isprave

Član 378.

Kaznom iz člana 377. stav 1. ovog zakona kazniće se:

1) ko kakvu hartiju, blanket ili kakav drugi predmet na kome je neko lice stavilo svoj potpis neovlašćeno popuni kakvom izjavom koja ima vrednost za pravne odnose;

2) ko drugog obmane u sadržaju kakve isprave i ovaj stavi svoj potpis na tu ispravu, držeći da se potpisuje pod kakvu drugu ispravu ili pod kakav drugi sadržaj;

3) ko ispravu izda u ime nekog lica bez njegovog ovlašćenja ili u ime lica koje ne postoji;

4) ko kao izdavalac isprave uz svoj potpis stavi da ima kakav položaj, zvanje ili čin, a ovaj ima bitni uticaj na dokaznu snagu isprave;

5) ko ispravu načini na taj način što neovlašćeno upotrijebi pravi pečat ili znak.

Falsifikovanje ili uništavanje službene isprave

Član 379.

(1) Službeno ili odgovorno lice koje u službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim potpisom, odnosno službenim pečatom ovjeri službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis sa neistinitom sadržinom, ili koje svojim potpisom, odnosno službenim pečatom omogući pravljenje takve isprave, knjige ili spisa sa neistinitom sadržinom, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i službeno ili odgovorno lice koje neistinitu službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis upotrijebi u službi ili poslovanju kao da su istiniti, ili koje službenu ili poslovnu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj meri ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivom.

Izrada, nabavljanje, posjedovanje, prodaja ili davanje na upotrebu sredstava za falsifikovanje isprava**Član 380.**

(1) Ko izrađuje, nabavlja, posjeduje, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za falsifikovanje isprava, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Sredstva za falsifikovanje oduzeće se.

Navodenje na ovjeravanje neistinitog sadržaja**Član 381.**

(1) Ko dovođenjem u zabludu navede nadležni organ da u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi ovjeri nešto neistinito što ima da služi kao dokaz u pravnom saobraćaju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko ovakvu ispravu, zapisnik ili knjigu upotrebi iako zna da su neistiniti.

Izdavanje i upotreba neistinitog ljekarskog i veterinarskog uvjerenja**Član 382.**

(1) Ljekar ili veterinar koji izda neistinito ljekarsko, odnosno veterinarsko uvjerenje iako zna da je neistinito, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko upotrebi neistinito ljekarsko, odnosno veterinarsko uvjerenje iako zna da je neistinito.

Glava trideseta**KRIVIČNA DJELA PROTIV JAVNOG REDA I MIRA****Zločinačko udruženje****Član 383.**

(1) Ko organizuje udruženje koje ima za cilj vršenje krivičnih djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ko postane član udruženja iz prethodnog stava, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(3) Izvršilac djela iz stava 1. i 2. ovog člana koji spreči izvršenje krivičnih djela navedenih u stavu 1. ovog člana, ili ih pravovremeno prijavi ili otkrije organizaciju i vodeće članove udruženja, oslobodiće se od kazne.

Dogovor za izvršenje krivičnog djela**Član 384.**

Ko se sa drugim dogovori da izvrši krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Nasilničko ponašanje**Član 385.**

(1) Ko teškim vrijeđanjem ili grubim zlostavljanjem, vršenjem nasilja ili na drugi način ugrožava sigurnost drugoga i time prouzrokuje znatno uznemirenje i strah kod građana, ili u većoj meri remećenje javnog reda i mira, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana izvršeno od strane dva ili više lica, ili je došlo do težeg ponižavanja ili zlostavljanja većeg broja lica, ili je izvršilac nekom licu nanoe tjelesnu povredu, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Učestvovanje u skupini koja izvrši krivično djelo**Član 386.**

(1) Ko učestvuje u skupini ljudi koja zajedničkim djelovanjem izvrši kakvo nasilje prema ljudima, uništi ili ošteti imovinu veće vrijednosti, ili učini neko drugo teško nasilje, ili koja pokuša da izvrši takva krivična djela, kazniće se za samo učestvovanje kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je pri djelovanju skupine iz stava 1. ovog člana jedno ili više lica lišeno života ili teško tjelesno povređeno, učesnik skupine za samo učestvovanje kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Organizator ili vođa skupine koja izvrši djelo iz stava 1. i 2. ovog člana, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

Sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje**Član 387.**

(1) Ko silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu spriječi službeno lice u vršenju službene radnje koju je preduzelo u okviru svojih ovlašćenja ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako prilikom izvršenja djela iz stava 1. ovog člana učinilac uvrijedi ili zlostavi službeno lice, ili mu nanese laku tjelesnu povredu ili prijeti upotrebom oružja, kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Ko djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učini prema sudiji ili javnom tužiocu pri vršenju njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu ili licu koje mu pomaže pri vršenju poslova bezbednosti, hvatanja učinioaca krivičnog djela ili čuvanja lica lišenog slobode, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Pokušaj djela iz stava 1. kažnjiv je.

(5) Ako je učinilac djela iz stava 1. do 3. ovog člana bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica, može se osloboditi od kazne.

Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti**Član 388.**

(1) Ko napadne ili ozbiljno prijeti da će napasti službeno lice ili lice za koje zna da mu pomaže u vršenju službene dužnosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako učinilac pri izvršenju djela iz stava 1. ovog člana službeno lice ili lice za koje zna da mu pomaže zlostavi, tjelesno povredi ili mu prijeti upotrebom oružja, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ako je djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učinjeno prema sudiji ili javnom tužiocu u vezi sa vršenjem njihove sudijske, odnosno tužilačke dužnosti ili službenom licu u vršenju poslova bezbednosti, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je učinilac djela iz stava 1. do 3. ovog člana bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica ili lica koje mu pomaže, može se osloboditi od kazne.

Učestvovanje u skupini koja spriječi službeno lice u vršenju službene radnje**Član 389.**

(1) Ko učestvuje u skupini ljudi koja zajedničkim djelovanjem spriječi ili pokuša da spriječi službeno lice u vršenju službene radnje, ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje, kazniće se za samo učestvovanje novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Organizator i vođa skupine koja izvrši djelo iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

Izazivanje nacionalne, rasne ili verske mržnje, razdora ili netrpeljivosti**Član 390.**

(1) Ko izaziva ili raspaljuje nacionalnu, rasnu ili versku mržnju, razdor ili netrpeljivost, ili širi ideje o superiornosti jedne rase ili naroda nad drugim, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno prinudom, zlostavljanjem, ugrožavanjem sigurnosti, izlaganjem poruzi nacionalnih, etničkih ili verskih simbola, oštećenjem tuđih stvari, sknavljenjem spomenika, spomen-obeležja ili grobova, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana došlo do nereda, nasilja ili drugih teških posljedica za zajednički život naroda i ostalih koji žive u Republici Srpskoj, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Materijal i predmeti koji nose poruke iz stava 1. ovog člana, kao i sredstva za njihovu izradu, razmnožavanje ili rasturanje, oduzeće se.

Organizovanje otpora

Član 391.

(1) Ko organizuje ili druge poziva na pružanje nasilnog otpora prema zakonitim odlukama ili mjerama nadležnih organa ili prema službenom licu u vršenju službene radnje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana došlo do nesprovođenja ili znatnog otežavanja u sprovođenju zakonite odluke ili mjere državnih organa, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Organizator ili vođa grupe će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

Protivpravno mjenjanje teritorijalne podjele Republike

Srpske

Član 392.

Ko upotrebom sile ili ozbiljne prijetnje da će upotrebiti silu ili na drugi protivpravan način izmjeni zakonom utvrđenu teritorijalnu podjelu Republike Srpske, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

Neovlašćeno bavljenje određenim zanimanjem

Član 393.

Ko se neovlašćeno i za nagradu bavi određenim zanimanjem za čije bavljenje je, po zakonu ili drugim propisima donijetim na osnovu zakona, potrebna dozvola nadležnog organa, odnosno organizacije, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Skidanje ili povreda službenog pečata ili znaka

Član 394.

(1) Ko skine ili povrijedi službeni pečat ili znak koji je ovlašćeno službeno lice stavilo radi osiguranja predmeta ili prostorije, ili ko bez skidanja ili povrede pečata ili znaka uđe u takvu prostoriju ili otvori predmet na koji je bio stavljen službeni pečat ili znak, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Pokušaj je kažnjiv.

Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenih spisa

Član 395.

Ko protivpravno oduzme, sakrije, uništi, ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivim službeni pečat, knjigu, spis ili ispravu koja pripada državnom organu, preduzeću, ustanovi ili drugom pravnom licu koje vrši javna ovlašćenja ili se kod njih nalazi, kazniće se zatvorom do tri godine.

Lažno predstavljanje

Član 396.

(1) Ko se u namjeri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugome nanese kakvu štetu lažno predstavlja kao službeno ili vojno lice, ili neovlašćeno nosi kakve znake službenog ili vojnog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko izvrši kakvu radnju koju je ovlašćeno da izvrši samo određeno službeno ili vojno lice.

Samovlašće

Član 397.

(1) Ko samovlasno pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(2) Ko samovlasno pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada upotrebom sile ili ozbiljne prijetnje da će napasti na život ili telo, ili u sastavu organizovane grupe, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

(3) Ko djela iz prethodnih stavova učini za drugoga, kazniće se kaznom propisanom za ta djela.

(4) Gonjenje za djelo iz stava 1. preduzima se po prijedlogu.

Izrađivanje i nabavljanje oružja i sredstava namijenjenih za izvršenje krivičnih djela

Član 398.

(1) Ko oružje, eksplozivne materije ili sredstva potrebna za njihovo spravljanje, ili otrove za koje zna da su namenjeni za izvršenje krivičnog djela, izrađuje, drži, nabavlja ili drugom omogućava da do njih dođe, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ko napravi ili drugom ustupi lažni ključ, otpirač ili neko drugo sredstvo za provaljivanje iako zna da je namenjeno za izvršenje krivičnog djela, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kazniće se ko izradi, pribavi, proda ili da na korišćenje uputstvo ili sredstvo koje je namenjeno za ulaženje u kompjuterski sistem.

(4) Predmeti iz stava 1. do 3. ovog člana i sredstva za njihovo pravljenje, prenošenje i rasturanje oduzeće se.

Nedozvoljena proizvodnja i promet oružja ili eksplozivnih materija

Član 399.

(1) Ko neovlašćeno izradi, prepravi, drži, proda, nabavi, vrši razmjenu, unese u zemlju ili iz nje iznese, vatreno, hemijsko, biološko ili nuklearno oružje, municiju ili eksplozivne materije, ili kakvo drugo borbena sredstvo čije izrađivanje, nabavljanje, prodaja, nošenje ili držanje građanima uopšte nije dozvoljeno ili je ograničeno, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je predmet djela iz stava 1. ovog člana oružje, municija ili eksplozivne materije ili druga borbena sredstva u većoj količini ili vrijednosti ili je u pitanju oružje ili druga borbena sredstva velike razorne moći i opasnosti, ili je djelo izvršeno u skupini, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do deset godina.

(3) Ko neovlašćeno izradi, pribavi, drži, proda, vrši razmjenu, unese u zemlju ili iz nje iznese sastavne, odnosno rezervne djelove oružja, municije, eksplozivnih materija ili kakvih drugih borbenih sredstava ili opreme, materijal ili djelove za koje zna da će biti upotrijebljeni za proizvodnju ili upotrebu predmeta iz prethodnih stavova, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(4) Ko organizuje udruženje radi vršenja krivičnih djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana, kazniće se zatvorom do tri godine.

(5) Ko postane član udruženja iz prethodnog stava, kazniće se zatvorom do dvije godine.

(6) Predmeti iz prethodnih stavova i sredstva za njihovo pravljenje, prenošenje i rasturanje oduzeće se.

Kockanje Član 400.

(1) Ko neovlašćeno organizuje kocku ili druge igre na sreću koje su zabranjene, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko za nagradu stavlja na raspolaganje prostorije radi kockanja ili na drugi način za nagradu omogućava kockanje.

(3) Ko se pri kocki posluži lažnim ili obeleženim kartama ili drugom obmanom, kazniće se kaznom zatvora do tri godine i novčanom kaznom.

(4) Predmeti kocke kao i novac zatečen pri kocki oduzeće se.

Povreda groba ili leša Član 401.

(1) Ko neovlašćeno prekopa, razruši, ošteti ili grubo povrijedi grob ili drugo mjesto u kome se umrli sahranjuju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko neovlašćeno iskopa, odnese, ošteti, sakrije ili na neki način oskrnavi leš, deo leša ili posmrtnu ostatke, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(3) Ako je djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učinjeno prema dva ili više grobova ili ga je izvršilo dvoje ili više lica ili je to učinjeno na naročito grub način, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

Glava trideset prva

KRIVIČNA DJELA PROTIV OPŠTE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE

Izazivanje opšte opasnosti Član 402.

(1) Ko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim gasom, jonizirajućim ili radioaktivnim zračenjem, motornom silom, električnom ili drugom energijom, pucanjem iz vatrenog oružja ili kakvom drugom opšteopasnom radnjom ili opšteopasnim sredstvom, izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana, kazniće se i službeno ili odgovorno lice koje ne postavi propisane uređaje za zaštitu od požara, eksplozije, poplave, otrova, otrovnih gasova ili jonizirajućih ili radioaktivnih zračenja, električne energije ili drugih opasnih sredstava, ili ove uređaje ne održava u ispravnom stanju, ili ih u slučaju potrebe ne stavi u dejstvo, ili uopšte ne postupa po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama, i time izazove opasnost za život ljudi i imovinu većeg obima.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. izvršena na mjestu gde se okuplja veći broj ljudi, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(5) Ako je usljed djela iz stava 1., 2., 3. i 4. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda jednog ili više lica ili imovinska šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. i 2. zatvorom od jedne do deset godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom od jedne do dvanaest godina, a za djelo iz stava 4. zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(6) Ako je usljed djela iz stava 1., 2., 3. i 4. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djela iz stava 1., 2. i 3. zatvorom od tri do petnaest godina, a za djelo iz stava 4. zatvorom od jedne do osam godina.

Stvaranje opasnosti nepropisnim izvođenjem građevinskih radova Član 403.

(1) Odgovorno lice koje pri projektovanju, rukovođenju ili izvođenju građevinskih radova, gradnji mostova ili puteva ili kakvoj drugoj gradnji, postupi protivno propisima ili opštepriznatim tehničkim pravilima i time izazove opasnost za život ili tjelo ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od jedne do deset godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od tri do petnaest godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

(5) Ako je izvršenjem djela iz stava 1. ovog člana pribavljena protivpravna imovinska korist ili je prouzrokovana šteta koja prelazi iznos od **10.000 KM**, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina, a ako taj iznos prelazi **50.000 KM**, kazniće se zatvorom od tri do petnaest godina.

Oštećenje zaštitnih uređaja na radu Član 404.

(1) Ko u rudniku, tvornici, gradilištu ili nekom drugom mjestu gde se obavlja rad uništi, ošteti, isključi ili ukloni zaštitne uređaje i tako prouzrokuje opasnost za život ljudi ili za imovinu većih razmjera, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(2) Lice koje je odgovorno za preduzimanje mjera zaštite na radu u rudnicima, tvornicama, gradilištima ili drugim mjestima gde se obavljaju radovi, ne postavi zaštitne uređaje ili ih ne održava u ispravnom stanju, ili ih u slučaju potrebe ne stavi u funkciju, ili uopšte ne postupa po propisima o mjerama zaštite na radu i tako prouzrokuje opasnost za život ljudi ili imovinu većih razmjera, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda jednog ili više lica ili imovinska šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. i 2. zatvorom od jedne do deset godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(5) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. i 2. zatvorom od tri do petnaest godina, a za djelo iz stava 3. od jedne do osam godina.

Oštećenje ili uništenje javnih uređaja Član 405.

(1) Ko uništi, ošteti, izmeni, učini neupotrebljivim ili ukloni uređaje javne upotrebe za vodu, toplotu, gas, električnu ili drugu energiju ili uređaje sistema veza ili druge javne uređaje i time prouzrokuje poremećaj u životu građana ili funkcionisanju privrede, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana nastao znatan poremećaj u korišćenju ovih uređaja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom do dvije godine, a za djelo iz stava 3. zatvorom do tri godine.

Oštećenje brana i vodoprivrednih objekata

Član 406.

(1) Ko ošteti uređaj ili branu koji služe za zaštitu od prirodnih nepogoda, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

(2) Ko ošteti, uništi ili učini neupotrebljivim vodoprivredni objekat većeg značaja, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Ako je djelo iz stava 2. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Neproписно prevoženje ili prenošenje opšteopasnih materija

Član 407.

Ko protivno propisima o prometu eksplozivnog ili lako zapaljivog materijala preda na prevoz javnim saobraćajnim sredstvima eksplozivni ili lako zapaljivi materijal ili takav materijal sam prenosi koristeći se javnim saobraćajnim sredstvima, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Neotklanjanje opasnosti

Član 408.

(1) Ko neprijavljuvanjem ili neblagovrijemenim prijavljivanjem nadležnom organu ili na drugi način ne preduzme mjere da se otkloni kakav požar, poplava, eksplozija, saobraćajna nezgoda ili kakva druga opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima iako je to mogao da učini bez opasnosti za sebe ili drugog, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko odvratanjem ili na drugi način spriječi drugog u preduzimanju mjera za otklanjanje požara, poplave, eksplozije, saobraćajne nezgode ili kakve druge opasnosti za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Neučestvovanje u otklanjanju opšte opasnosti

Član 409.

Ko suprotno naredbi ili pozivu nadležnog organa ili organizacije bez opravdanog razloga odbije da učestvuje u otklanjanju opasnosti od požara, poplave ili drugih opštih opasnosti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Glava trideset druga

KRIVIČNA DJELA PROTIV BEZBEDNOSTI JAVNOG SAOBRAĆAJA

Ugrožavanje javnog saobraćaja

Član 410.

(1) Učesnik u saobraćaju na putevima koji se ne pridržava saobraćajnih propisa i time tako ugrozi javni saobraćaj da dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većeg obima, pa usljed toga kod drugoga nastupi teška tjelesna povreda ili imovinska šteta preko **3.000 KM**, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. ili 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

Ugrožavanje posebnih vidova saobraćaja

Član 411.

(1) Ko kršenjem propisa o bezbednosti železničkog, autobusnog, tramvajskog, trolejbuskog, broskog ili saobraćaja žičarom, izazove nesreću, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda nekog lica ili imovinska šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od jedne do osam godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od tri do petnaest godina, a za djelo iz stava 2. od jedne do osam godina.

Ugrožavanje javnog saobraćaja opasnom radnjom ili sredstvom

Član 412.

(1) Ko uništenjem, uklanjanjem ili težim oštećenjem saobraćajnih uređaja, sredstava, znakova ili uređaja za signalizaciju koji služe bezbednosti saobraćaja, ili davanjem pogrešnih znakova ili signala, postavljanjem prepreka na saobraćajnicama ili na drugi način tako ugrozi javni saobraćaj da time izazove opasnost za život ili telo ljudi ili imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda jednog ili više lica ili imovinska šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od šest mjeseci do pet godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom do tri godine.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. zatvorom od dvije do petnaest godina, a za djelo iz stava 2. zatvorom od jedne do osam godina.

Nesavjesno vršenje nadzora nad javnim saobraćajem

Član 413.

(1) Odgovorno lice kome je povjeren nadzor nad stanjem i održavanjem saobraćajnica i objekata na njima, prevoznim sredstvima ili javnim saobraćajem ili nad ispunjavanjem propisanih uslova rada vozača, ili kome je povjeren rukovođenje vožnjom, koje nesavjesnim vršenjem svoje dužnosti izazove opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice koje izda nalog za vožnju ili dopusti vožnju iako zna da vozač zbog umora, bolesti, uticaja alkohola ili drugih razloga nije u stanju da bezbedno upravlja vozilom ili da vozilo nije ispravno, pa tako izazove opasnost za život ili telo ljudi ili za imovinu većeg obima.

(3) Ako je djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila teška tjelesna povreda jednog ili više lica ili imovinska šteta velikih razmjera, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. i

2. zatvorom od jedne do osam godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(5) Ako je usljed djela iz stava 1., 2. i 3. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. i 2. zatvorom od dvije do dvanaest godina, a za djelo iz stava 3. zatvorom od jedne do osam godina.

Nepružanje pomoći licu povrijeđenom u saobraćajnoj nesreći **Član 414.**

(1) Vozač motornog vozila ili drugog prevoznog sredstva koji ostavi bez pomoći lice koje je tim prevoznim sredstvom ili radi njega povrijeđeno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je zbog neukazivanja pomoći nastupila teška tjelesna povreda povrijeđenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

(3) Ako je zbog neukazivanja pomoći nastupila smrt povrijeđenog lica, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

Glava trideset treća

KRIVIČNA DJELA PROTIV ŽIVOTNE SREDINE

Zagađivanje životne sredine

Član 415.

(1) Ko kršenjem propisa o zaštiti, očuvanju i unapređenju životne sredine zagađi vazduh, zemljište ili vodu u većoj meri ili na širem prostoru, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana došlo do uništenja ili znatnog oštećenja šuma, biljaka ili drugog rastinja na širem prostoru ili je životna sredina zagađena u toj meri da je ugroženo zdravlje ljudi ili životinja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine, a za djelo iz stava 2. novčanom kaznom ili zatvorom od šest mjeseci do dvije godine.

Zagađivanje životne sredine otpadnim materijama

Član 416.

(1) Ko protivno propisima prerađuje, odlaže, odbacuje, sakuplja, skladišti ili prevozi radioaktivne ili druge opasne materije ili sa njima postupa na način kojim se ugrožava vazduh, zemljište ili voda u mjeri koja može izazvati opasnost za zdravlje ili život ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, biljaka ili drugog rastinja, kazniće se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do dvije godine.

(2) Ko zloupotrebom svog službenog položaja ili ovlaštenja odobri vršenje djela iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana došlo do uništenja životinjskog ili biljnog svijeta velikih razmjera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da je time stvorena opasnost za život ili zdravlje ljudi, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

Ugrožavanje životne sredine bukom

Član 417.

(1) Ko protivno propisima stvara buku koja može biti opasna za zdravlje ljudi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je krivično djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

Protivpravna izgradnja i stavljanje u pogon objekata i postrojenja **Član 418.**

(1) Službeno ili odgovorno lice koje protivno propisima o zaštiti, očuvanju i unapređenju životne sredine dozvoli izgradnju, stavljanje u pogon ili upotrebu objekta ili postrojenja kojim se u većoj meri ili na širem prostoru zagađuje životna sredina, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana došlo do uništenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmjera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da je time stvorena opasnost za život ili zdravlje ljudi, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

Oštećenje objekata i uređaja za zaštitu životne sredine **Član 419.**

(1) Ko ošteti, uništi, ukloni ili na drugi način učini neupotrebljivim objekte ili uređaje za zaštitu životne sredine, radi čega je došlo do zagađenja vazduha, vode ili zemljišta u većoj meri ili na širem prostoru, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana došlo do uništenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmjera ili do zagađenja životne sredine u toj mjeri da je time stvorena opasnost za život ili zdravlje ljudi, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(3) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Uništenje ili oštećenje zaštićenog prirodnog dobra **Član 420.**

(1) Ko uništi ili ošteti zaštićeno prirodno dobro od većeg značaja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je uništeno ili oštećeno prirodno dobro od izuzetnog značaja, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci, a za djelo iz stava 2. novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Proizvodnja štetnih sredstava za liječenje životinja **Član 421.**

(1) Ko proizvede radi prodaje ili stavi u promet sredstva za liječenje ili za sprečavanje zaraze kod životinja koja su opasna za njihov život ili zdravlje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće životinja ili druga znatna šteta, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

Zagađivanje hrane i vode za ishranu, odnosno napajanje životinja **Član 422.**

(1) Ko kakvom škodljivom materijom zagađi hranu ili vodu koja služi za ishranu ili napajanje životinja i time dovede u opasnost njihov život ili zdravlje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko kakvom škodljivom materijom zagađi vodu u ribnjaku, jezeru, rijeci ili

kanalu ili poribljavanjem iz zaraženih voda prouzrokuje opasnost za opstanak riba ili drugih vodenih životinja.

(3) Ako je delima iz stava 1. i 2. ovog člana prouzrokovano uginuće većeg broja životinja ili riba u većoj vrijednosti, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(4) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

Nepostupanje po propisima za suzbijanje bolesti životinja i bilja

Član 423.

(1) Ko ne postupi po propisima i naredbama kojima nadležno državno tijelo određuje mjere za suzbijanje ili sprečavanje zarazne bolesti kod životinja ili bilja i time izazove opasnost od širenja te bolesti ili njenih uzročnika ili biljnih štetočina, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko za vrijeme trajanja opasnosti od bolesti i štetočina koje mogu ugroziti biljni svet ne postupi po propisima i naredbama kojima se određuju mjere za suzbijanje ili sprečavanje bolesti, odnosno štetočina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1. i 2. ovog člana nastupila znatna šteta, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(4) Ako je djelo iz stava 1. do 3. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Nesavjesno postupanje u prometu pesticida

Član 424.

Ko stavi pesticide u promet bez dozvole ili izda drugi pesticid umjesto propisanog ako zamjena nije dozvoljena ili na drugi način nesavjesno postupa u prometu pesticida i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili za životnu sredinu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Nesavjesno pružanje veterinarske pomoći

Član 425.

(1) Veterinar ili ovlašćeni veterinarski pomoćnik koji pri pružanju veterinarske pomoći propiše ili primeni očigledno nepodobno sredstvo ili očigledno nepravilan način liječenja ili uopšte nesavjesno postupa pri liječenju i time prouzrokuje uginuće stoke ili uginuće živine u većem broju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

Neovlašćeno obavljanje veterinarskih usluga

Član 426.

Lice koje nema propisanu stručnu spremu, a obavlja poslove zdravstvene zaštite životinja ili druge veterinarske zahvate, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Uništenje zasada

Član 427.

Ko kakvom škodljivom materijom izazove uništenje bilja, voćaka ili drugih zasada i time nanese štetu većih razmjera, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Neizvršenje odluke o mjerama zaštite životne sredine

Član 428.

(1) Službeno ili odgovorno lice koje ne postupi po odluci nadležnog organa o preduzimanju mjera zaštite životne sredine, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Pri izricanju uslovne osude sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preduzme mjere koje je nadležni organ odredio.

Unošenje opasnih materija u Republiku Srpsku

Član 429.

(1) Ko protivno propisima unese u Republiku Srpsku radioaktivne ili druge materije ili otpatke štetne za život ili zdravlje ljudi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ko zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja protivno propisima omogući da se u Republiku Srpsku unesu materije ili otpaci iz stava 1. ovog člana, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina.

(3) Pokušaj djela iz stava 1. kažnjiv je.

Šumska krađa

Član 430.

(1) Ko radi krađe u šumi obori jedno ili više stabala a količina oborenog drveta je veća od tri kubna metra, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je djelo iz stava 1. ovog člana učinjeno u namjeri da se oboreno drvo proda ili ako je količina oborenog drveta veća od osam kubnih metara, ili ako je djelo učinjeno u zaštitnoj šumi, nacionalnom parku ili drugoj šumi s posebnom namenom, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina u novčanom kaznom.

Pustošenje šuma

Član 431.

(1) Ko protivno propisima ili naredbama nadležnih organa vrši sječu ili krčenje šuma, ili ko podbjeljuje stabla ili na drugi način pustoši šumu ili obori više stabala u parku ili drvoredu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko djelo iz stava 1. ovog člana učini u zaštitnoj šumi, nacionalnom parku ili u drugim šumama sa posebnom namenom, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

Izazivanje požara

Član 432.

(1) Ko izazove šumski požar usljed kojeg nastupi šteta velikih razmjera, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko izazove požar u zaštićenoj šumi, nacionalnom parku, voćnjaku ili drugoj šumi sa specijalnom namenom, ili žitnim poljima.

(3) Ko djelo iz stava 1. i 2. ovog člana učini nehatno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

Mučenje i ubijanje životinja

Član 433.

(1) Ko se surovo ponaša prema životinjama ili ih izlaže nepotrebnim ili dugotrajnim mukama ili stradanjima, ili ih protivno propisima ubija, razara njihova staništa u većoj meri ili na širem prostoru, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1. ovog člana došlo do uginuća većeg broja životinja koje pripadaju posebno zaštićenim životinjskim vrstama, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ako su djela iz stava 1. i 2. ovog člana učinjena nehatno, učinilac će se kazniti za djelo iz stava 1. novčanom kaznom ili zatvorom do tri mjeseca, a za djelo iz stava 2. novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Iznošenje u inostranstvo posebno zaštićenih biljaka ili životinja
Član 434.

Ko protivno propisima izveze ili iznese u inostranstvo posebno zaštićenu biljku ili životinju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Uzurpacija nekretnina
Član 435.

Ko u namjeri posjedovanja i korišćenja zauzme tuđu nekretninu koja je proglašena kao dobro od opšteg značaja, spomenik kulture, prirodna retkost ili drugo prirodno bogatstvo, kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

Nezakonit lov
Član 436.

(1) Ko lovi divljač za vrijeme lovostaja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(2) Ko neovlašćeno lovi u zabranjenom lovištu, ubije ili rani divljač ili je uhvati živu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je djelo iz stava 2. ovog člana učinjeno prema visokoj divljači, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(4) Ko lovi rijetku ili proriječenu vrstu divljači čiji je lov zabranjen ili ko lovi bez posebne dozvole određenu vrstu divljači za čiji je lov potrebna takva dozvola, ili ko lovi na način ili sredstvima kojima se divljač masovno uništava, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(5) Ulovljena divljač i sredstva upotrijebljena za lov oduzeće se.

Nezakonit ribolov
Član 437.

(1) Ko lovi ribu i druge slatkovodne životinje u vrijeme kada je to zabranjeno ili na područjima na kojima je to zabranjeno ili ko lovi ribu i druge slatkovodne životinje eksplozivom, električnom strujom, otrovom, sredstvom za omamljivanje i time prouzrokuje uginuće ribe u većem broju ili ko lovi ribu na način štetan za njeno rasplodivanje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana prouzrokovano uginuće ribe ili drugih slatkovodnih životinja u većim razmjerama, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(3) Ulov i sredstva za ribolov oduzeće se.

Glava trideset četvrta

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 438.

Pravosnažno izrečena kazna doživotnog zatvora do dana stupanja na snagu ovog zakona postaje kazna dugotrajnog zatvora od 45 godina.

Član 439.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe sve krivičnopravne odredbe sadržane u drugim zakonima koje su u suprotnosti sa ovim zakonom.

Član 440.

Krivična sankcija izrečena pravosnažnom presudom prije stupanja na snagu ovog zakona, neće se izvršiti ako u ovom zakonu ili u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine djelo iz te presude nije predviđeno kao krivično djelo, a ako je izvršenje započeto obustaviće se.

Član 441.

Ovaj zakon stupa na snagu 1. jula 2003. godine.

Broj: 01-453/03
28. maja 2003. godine
Banja Luka

Predsjednik
Narodne skupštine
Dr **Dragan Kalinić**, s.r.